This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

R.P.L. BOOKER

- 4 -

DG
282
.G87

MARMOREA BASIS COLOSSI TIBERIO CÆSARI ERECTI OB CIVITATES ASIÆ RESTITUTAS POST HORRENDOS TERRÆ TREMORES.

Cujus Coloſſi fides à JO. MEURSIO, *oppugnata defenditur, tantum non oculis exhibetur & venuſta proponitur. Tempus, numerus & nomina* CIVITATIUM RESTITUTARUM *ubique falſus & varius ab recentibus Commentatoribus traditus; verus & certus ex* MARMOREA BASI *publico inſtrumento feliciter probatur.*

Primus trans Alpes vulgavit, revocavit, notis uberioribus & novis obſervationibus ac nummis illuſtravit

LAURENTIUS THEODORUS GRONOVIUS.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud PETRUM VANDER Aa, *Typographum Academiæ atque Civitatis,* & BALDUINUM JANSONIUM VANDER Aa. Bibliopol.

MDCC. XX.

SERENISSIMO
AC
CELSISSIMO
PRINCIPI
COSMO III.
MAGNO ETRURIÆ DUCI.

Poſt longam mihique amariſſimam annorum ſeriem, quam tranſeo miſer; deinde etiam inſolabile fatum a ſupremis oſculis mihi rapiens optimum & concordiſſimum unicum Fratrem ita me percuſſit, ut vitam mihi acerbam putem, & vix quo me vertam ſciam. In hac ægritudinis tabe ſolatia circumſpiciens animus admonuit me felicis quondam otii Florentini, quo cælum Jovis tenebam, tanta erat animi bea-

Librarian Blackwell 8-31-75 12 194
1_5-27.EHW.
Rec'd. Mar 15 '28 BF

titudo: cujus nulla umquam die oblivi- viſci poſſum:

Dum memor ipſe mei, dum ſpiritus hos regit artus.

Hæc colloquia, hos ſermones mutuos Frater & ego certatim jactantes coram domeſticis & privatis laribus longos ducebamus ſoles: uterque quærens & inſerviens tempori publice gratum memoremque noſtrum animum exhibendi: cujus nunc vices ſolus ſuſcipio, & id negotii credidi mihi dari, quo meritis illis, quæ adeo liberali manu REGIÆ ET CELSISSIMÆ MAJESTATI TUÆ *in nos conferre placuit, non indigni videremur, dum* REGIÆ ET CELSISSIMÆ MAJESTATIS TUÆ *nomine Tiberianum Marmor fulgere jubemus, quippe ab initio ubi detectum fuit, con-*

ſecra-

ſecratum MEDICEIS PRINCIPIBUS: *Quod procul a me ſit, ut violem. Materia, quæ tractatur, videtur mihi aliquam aperire viam, qua* SANCTAM AUGUSTAMQUE FACIEM TUAM *ſubmiſſo vultu adirem. Materia, de qua magna adhuc diſputatio eſt, pertinet ad Tiberium Cæſarem tempore, quo erat digniſſimus Auguſti ſucceſſor, hoc eſt, tertio Tiberiani imperii anno: vel cum Tiberius Cæſar nondum aſſumpſerat titulum* PONTIFICIS MAXIMI, *quod ex Florentina apud Nobiliſſimos Rodulphios Inſcriptione lætiſſimus didici. Circa Marmor gravis difficultas hæret, laboravi examinare, explicare, & nomen dare. Sed labor meus an ſententiam Lectoris feret, ab aliis exſpecto. Marmor non infra Imperiale*

decus, *&* *de quo* REGIA ET CELSISSIMA TUA MAJESTAS *optime decernere & pronuntiare valet. Numquam ſciviſſem, quale eſſet Marmoris nomen, niſi Florentiam adiiſſem & Medicearum ſtatuarum equeſtre decus mirabundus vidiſſem. Utique conſcius meæ imprudentiæ imploro* REGIAM ET CELSISSIMAM MAJESTATEM, *ut mihi ignoſcat, quod Herculea audacia in tam exigui & prætenuis opuſculi tutelam* GRANDE SCEPTRUM TUUM, *per quod Etruriæ civitates multos annos pacem habent, felicia tempora agunt, fortuniſque fruuntur, reſpexerim.* DEUS OPTIMUS MAXIMUS *vota noſtra, quæ populus tuus pro ſalute* PRINCIPIS OPTIMI *calendis Januariis concipere ſo-*

let, ut augeat multiplicetque, ſupplex precatur

REGIÆ ET CELSISSIMÆ
TUÆ MAJESTATIS

Humillimus ac Devotiſſimus Servus
Laurentius Theodorus Gronovius.

Lugduni in Batavis
ex ædibus Fraternis.
Calendis Julii A. C.
CIↃ. IↃCCXIX.

LECTORI ÆQUISSIMO. S.

INter amœnitates ſtudiorum non infimum locum habent, qui Marmora & Inſcriptiones veteres illuſtrare moliuntur. Sic nobis quoque viſum fuit faciendum, ut hoc antiquum Marmor repetitis noſtris lucubrationibus recuderetur & tanto minore damno poſſet comparari, quam prior Editio in Theſauro Græco, ab illis, qui Antiquitates Romanas amant: quam opinionem meam non alienam putavit Librarius nullis non egregiis laboribus indulgens, ut ſtudioſorum amœnitates ſuo ſumptu promoveat. Hoc Marmor quid ſit, cujus rei gratia fuerit poſitum, etiam hodie non eſt una ſententia; primus dixi eſſe Baſim coloſſi ſedentis: tempore ſenſi pro captu lectorum habere ſua fata libellos: Speraveram ut reciperetur mea ſententia de Baſi; ſin minus, ego ab aliis doctior meliorque forem. Neutrius voti compos factus ſum poſt ſpatium multorum annorum: Buliſonius ait eſſe Marmor Antiquum, ſed

ſi-

ſilet de nomine Marmoris. Immo poſt viſam meam ſententiam; quam ut refelleret, repræſentat ſigna quædam in ſuperficie Marmoris ſculpta. Ea tamen ſigna quid velint, cui uſui ſervierint Bulifonius non docet; ſed putat argumentum inveniſſe ſe quo differat opinionem meam de nomine Marmoris: ſed hic modus diſputandi de nomine Marmoris antiqui eſt parum aptus amœnitati temporum noſtrorum. Sciat autem Bulifonius, quod olim Cicero Papirio Pæto reſcripſit Lib. IX. Fam. ep. 22. *Sed, ut dico, placet Stoicis ſuo quamque rem nomine appellare.* Si Bulifonius mihi rixam movet de nomine Marmoris. quærat, proferat, edat aliud nomen. Obtrectare alteri, & lectorem incertum dimittere, hæc eſt hodierna ſeges. Quod ad Marmor attinet, non puto ullam Marmoream ſtatuam reperiri, quæ plures annos traxerit in elaboranda. Hic coloſſus decernitur a ſenatu Romano anno Tiberii tertio Tribunicia poteſtate xix. Quod capite VII. ſedulo aſſero: ponitur autem TRIBVNICIA POTESTATE XXXII. Num artifex in-

tegros hos tredecim annos impenderit coloſſo, quis ibit inficias? Plinius XXXIV, 8. *Verum omnem amplitudinem ſtatuarum ejus generis vicit ætate noſtra Zenodorus Mercurio facto in civitate Galliæ Arvernis per annos decem.* Mercurius non erat coloſſus, ſed Tiberius ſedens coloſſeus fuit cum quatuordecim Aſiæ magnarum civitatium imaginibus ſumma arte in Baſi inciſis pro ſpatio Baſis.

Loca veterum auctorum ex hoc Marmore nitidiſſime defenduntur, alia reſtituuntur, ita ut nulla obtrectatio reſtet. At noſtri & prioris ſæculi Viri Docti Commentatores ſinguli & univerſi genio ſuo nimis indulgent, & operam infeliciter perdiderunt: affirmationi meæ fidem facient capita priora hujus libelli. Denique depono librum quemcunque ex Bibliotheca, ſi ullum antiquum Marmor uſquam memoria noſtra publicatum fuit: a quo Veteres auctores tam leniter & quaſi Minerva duce aut emendantur, aut vetus lectio demonſtratur: & recentes Commentatores tam graviter & πληθυντικῶς a ſcopo aberrarunt genio ſuo abutentes. Vale.

AR-

ARGUMENTA CAPITUM.

CAPUT I. *Diſſertatio Antonii Bulifonii Neapolitani ad antiquuum Marmor inventum Puteolis.* Pag. 1

CAPUT II. *Tituli ſtatuarum ſcribuntur in baſibus. Herodianus defenditur vel emendatur ex MS. Mediceo. Latina interpretatio Angeli Politiani minus apta. Caſaubonus & Boeclerus hallucinantur. Herodianus & Lampridius æque laudantur.* 5

CAPUT III. *Proponitur ſuperficies Marmoris cum ſignis, quibus Bulifonius ſententiam meam de Marmore pro irrito habet. Signa comparantur cum duobus ſignis in Baſi Cereris Eleuſiniæ Coloſſeæ. Juncturarum foramina formantur in inferiore ſaxo non ſuperiore, hoc eſt, Baſi, non vero in ſtatua ipſa, quæ ſemper inſiſtit foraminibus & juncturis Baſis.* 10

CAPUT IV. *Imago ſtans & ſedens cenſeri poteſt coloſſus. Marmor eſt Baſis coloſſi ſedentis.* Πῆχυς *cubitus eſt ſeſquipes.* 14

CAPUT V. *In tribus nummis quis exprimatur, ſedulo inquiritur. Crojanorum nummorum Interpretis & Triſtani explicatio de coloſſo laudatur. Adolphi Occonis & Comitis Mediobarbi Biragi opinio refertur. Chimentellius allegatur. Romani in ſtatuis utuntur ſua lingua, Aſiani in ſtatuis Græca lingua. Templum Veneris Genetricis ubi fuerit & quale hodie eſt.* 17

CAPUT VI. *Johannis Meurſii Nota diſſimilis Phlegonti abrogatur. Verſio Latina Xylandri corrigitur, vocabulum temerarium ut inviſum tollitur.* ἐφεξῆς *male* deinceps; *ſed* conjunctim. *Octavio Falconerio nodus quæſitus inter Suetonium & Dionem ſolvitur.* Παρέστησαν, ſubjunxeruut *eſt verbum nequam & nihili in verſione Latina pro* ſtiterunt.

QUA-

ARGUMENTA CAPITUM.

QUADRAGESIMA. REMISSA ex uno nummo adſtruitur. Arcum Tiberii probant Viri Sapientes ex ſolo Suetonio: quanto magis coloſſus ex Phlegonte, tribus nummis, & hoc Marmore ſtabilitur. 26

CAPUT VII. *Eodem anno quo ruunt duodecim Aſiæ civitates, decernitur Tiberio Cæſari coloſſus, qui ex nummo primo percuſſo eodem anno probatur: Sic coloſſus decretus antequam Epheſus & Cibyra tanguntur: quia Epheſus debebat primum locum in Marmore habere, quæ nunc poſtponitur aliis civitatibus. Longitudo Marmoris a tergo demonſtrare videtur duas civitates inſtruſas eſſe, quia non tam ſplendidæ & latæ ſtant, quemadmodum reliquæ civitates. Unde veriſimilis ſit conjectura ab initio longitudinem Marmoris a tergo quatuor & non ſex civitatibus deſtinatam fuiſſe. Triumphus Diocletiani & Maximiani in aureo Numiſmate Mediceo excuſus annis demum quindecim poſt eſt geſtus. Ob inſigne decus Imperatoribus Romanis ſolet erigi coloſſus.* 34

CAPUT VIII. Νῦν νεωςὶ, nunc nuper, *præſentem labentemque annum ſignificant. Strabo examuſſim quo anno ſcripſerit, liquide probatur.* 37

CAPUT IX. *Tiberii morum ſimulatio.* 39

CAPUT X. *Civitates Aſiæ a Tiberio reſtitutæ ſunt quatuordecim non pauciores non plures. Reprehenduntur Turſellinus & Triſtanus. Laudatur Mediobarbus: Harduinus refellitur. Latini terræ motum dicunt pro terræ motus. Uti Græci* σεισμὸν *pro* σεισμὸς, *&* σεισμὸς *pro* σεισμὸν 40

CAPUT XI. *Quando evenerint hi terræ motus? Euſebius tentatur & illuſtratur cum Hieronymo. Joſephus Scaliger ſæpe notatur; ſemel Torrentius. Calviſius & Cuſpinianus reprehenduntur, nec non Paulus Oroſius, Cæſar Baronius, Fronto Ducæus & Franciſcus Angelonus: probantur Juſtus Lipſius & Libertus Fromondus.* 45

CA-

CAPUT XII. *Auctores, qui memoriam hujus miſeriæ reliquerunt, in quibus Strabo ſuppletur. Oroſius emendatur.* 57

CAPUT XIII. *AUGUSTI cognomen poſt imperium recepit Tiberius: non ante. PATRIS PATRIÆ ſemper recuſavit. Jo. Fred. Gronovii Obſervatio de origine & ſignificatione vocis AUGUSTI.* 61

CAPUT XIV. *Conſulatus quinque geſſit Tiberius: duos ante imperium, tres poſt imperium. Melior lectio in Suetonio probatur.* 74

CAPUT XV. *Tiberius repudiavit prænomen IMPERATORIS aſſumpſit cognomen.* 76

CAPUT XVI. *Demonſtratur annus & tantum non menſis, quo hic coloſſus conſummatus fuit, & quidem poſt decem & tres circiter annos, quibus duodecim civitates Aſiæ Tiberius reſtituit. Simile exemplum in arcu Triumphali Titi Veſpaſiani, qui ultra decennium poſt victoriam de Judæis erectus eſt.* 78

CAPUT XVII. *AUGUSTALES primum caſum occupant non quartum in Inſcriptionibus. Inſtitutiones Juris tentantur, nec non Inſcriptio Arcus Trajani Anconæ. Buliſonius adjuvat ſententiam noſtram, AUGUSTALES declarans per ſacerdotes. Coloſſus & qualiſcunque ſtatua debebat dedicari. Inter Auguſtales erat Tiberius liberique & nepotes. Feliciter demonſtratur luſtrum, quo Columella ſcripſerit. Auguſtales Gr.* τῦ Αὐγύϛυ Θιασῶται. *Livius exoneratur aſterico. Lex IV. D. de Colleg. & Corp. defenditur contra amaras & illepidas Latinas verſiones.* δῆμος *eſt* populus *non* plebs: ἱερὰ ὄργια *ſacri ritus:* σύνοιτοι *contubernales:* ἐπὶ λίαν οἴχεσθαι, *ad prædam exire, hoc eſt, res in præda captas.* 81, 82

CAPUT XVIII. *Puteoli erant colonia & municipium. RESPUBLICA ſimpliciter in Inſcriptionibus plurifariam de Roma dicitur: Imperatores pro principatu abutebantur: RESPUBLICA RESTITUIT Aſiæ civitates: hoc eſt, ærarium & Populus*

Ro-

Romanus. Aſia Minor erat provincia Proconſulis non Legati. Refertur Inſcriptio Baſis columnæ Cochlidis & nummorum Trajani Imperatoris. 99

CAPUT XIX. *Tiberius non RESTITUIT ludos: RESTITUIT proprium verbum de afflictis populis aut urbibus.* 105

CAPUT XX. *NÆNIA vel NENIA quid ſignificat? quomodo exprimitur: quid præficæ? Julius Scaliger laudatur.* 107

CAPUT XXI. *Sardis prima & princeps Civitatum Aſiæ, quæ terræ motu caſtigatur: ſecunda poſt Babylonem & ditiſſima habita: cui poſt ſeptuaginta annos rurſus IRA CÆLESTIS imminet.* 110

CAPUT XXII. *Supplices tendere manus. MAGNESIA urbs & regio. Populus MAGNES in Lydia, non Magneſienſis: dicitur & Magneticus: quæ vox e Cod. MSS. in Strabone reſtituitur.* Μαγνῆτις πόλις *&* γῆ *&* χώρα: *ita* Μαγνῆται, *urbs terra & regio: non vero in ſingulari numero: neque enim unus homo civitatem aut regionem facit. Lapſus Caſauboni.* Μαγνήτου *eleganter pro civitate. Cognominatur* Σιπύλου, ἀπὸ Σιπύλου, ὑπὸ Σιπύλῳ, πρὸς Σιπύλῳ. *Latini Magneſia ad Sipylum a vel ab Sipylo.* 114, 115

CAPUT XXII. *PHILADELPHEA urbs Myſiæ & Lydiæ: nam utriuſque fines difficile diſterminabantur eo tempore.* Μετὰ Λυδοὺς *melius verti apud Strabonem* in Lydis *quam* poſt Lydos. *Cur Myſi* Θερμηντικοὶ *appellati. Nomen & præſens magnitudo urbis.* 121

CAPUT XXIII. *TMOLUS urbs & mons Lydiæ habitatus, non Ciliciæ contra Virum Celeberrimum, vino & croco lætus. Olim vicatim habitabant. Tmolus fruebatur jure monetæ: Freinſhemii gerræ Germanæ ad Tacitum reiiciuntur, dum* Tmolum *emendat* incolunt *ſine ullo vetere libro: Tmolus urbs pro-*

probatur variis modis, exemplis, nummis & teſtimoniis auctorum. Sacrificium Bacchi a nudis celebrari ſolitum. 125

CAPUT XXIV. *CYME urbs Æolidis, quam perverſe vertunt CUMÆ & CUMA Laurentius Valla in Herodoto, Guarinus Veronenſis, Gregorius Trifernas & Conradus Heresbachius, denique Guil. Xylander in Strabone, Iſaacus Caſaubonus in Polybio. Collaudatur emendatio Parentis ad Livium.* 134, 135

CAPUT XXV. *Danielis Coſſonii Batavi & Jacobi Sponii Galli, utriuſque Lugdunenſis intimorum amicorum acerba memoria. TEMNOS civitas Æoliæ, non mons tantum, variis Diis dicata Cybelæ, Minervæ, Herculi & Æſculapio. Populus Temnites & Temnius. Admittitur doctiſſimi Holſtenii & Triſtani emendatio ad Herodotum.* 137

CAPUT XXVI. *CIBYRA olim propter militiam clara, urbs in Phrygia.* Apud *ſignificat idem quod* in. *Tacitus emendatur ex Cod. MSS. Verſio Xylandri in Strabone corrigitur. CIBYRATAE quattuor linguas callebant & facile ferrum tornabant. CIBYRATÆ pantheræ & pernæ. CIBYRA poſt tredecim urbes labefacta eſt, & quo anno? TRIBUNICIA POTESTAS in nummis, coloſſo aut aliis publicis operibus deſignat annum, quo nummi cuſi, aut opera ad exitum perducta ſunt, aut etiam tempus, quo decreta ſunt. Hinc duplex error Franciſci Angeloni accuſatur contra tempus & imaginem nummorum.* 140, 141

CAPUT XXVII. *MYRINA Æolidis civitas: jactat fertilitatem terræ capite bovis: vel Bonaſi caput eſt, quod animal iis regionibus cognitum: ſtipendiaria Romanis: quantum pecuniæ modum Tiberius remiſerit, quo beneficio gloriantur Romani, ut publicetur.* 150

CAPUT XXVIII. *EPHESOS non* Epheſus*: Lydiæ*

diæ an Joniæ urbs? Homo Tutulatus: quid flamma ardens? quid ſpicæ & papavera indicent? quæ fertilitas terræ Epheſinæ? Phæcaſia Græcorum calcei. Magna Diana Epheſia poſita in columella ſtriata, de qua viri docti ambigunt. Imagines Deorum Dearumve habebant baſin: Rycquius arguitur, qui ξόανον *de heroibus,* βρέτας *de viris bene meritis ſolum dici vult: Epheſos prima & princeps civitas Aſiæ Minoris: defenditur lectio Florentina in lege* IV. D. de officio proc. & legati. *Ad quantas miſerias & anguſtias hodie Epheſus redacta.* 153, 154

CAPUT XXIX. *APOLLONIDEA urbs Lydiæ mendoſe legitur apud Hieronymum & bis apud Euſebium: Scaliger perperam disjungit: idem error in Nicephoro Calliſto committitur: male item apud Tacitum: civitas inhonora, non* ἀνομωτάτη, *uti cenſet Aurelius.* 170

CAPUT XXX. *HYRCANIA colonia ab Hyrcanis, populo ad mare Caſpium in Aſia Majore. Scaliger, Ducæus, Ortelius ignoraverunt nomen civitatis:* ἐκεῖθεν, eo, illuc, *bene vertit Xylander: incolæ vocantur* Macedones Hyrcani.

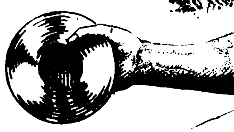
CAPUT XXXI. *MOSTENE laudatur fructibus & nuce ſua. Populus MOSTENI. Lapſus Scaligeri evincitur.* 177

CAPUT XXXII. *ÆGÆ corrigitur in ÆGÆÆ ex punctis & ſpatio literarum, quod Marmorea Baſis occupat. Oppidum in Æolia. Idem corrigitur apud Plinium, Polybium in* Except. Legat. *apud Strabonem, Tacitum ex Manuſcripto Mediceo, Euſebium, Nicephorum Calliſtum & Scylacem, quæ correctio ex Stephano de Urbibus confirmatur; cujus Latina verſio caſtigatur.* ἐν *pro apud.*

CAPUT XXXIII. *HIEROCÆSAREA urbs Lydiæ, cujus varii quoque reperiuntur nummi.*

MAR-

S.

po-

us ve-
uæ in
is in-
is lit-
ma-
unt;
eſens
pro-
cun-
nar-
neam

Men-

pag. 1

AESARI. DIVI
VSTI. F. DIVI
I. N. AVGVSTO
IF. MAXIMO. COS. IIII
III. TRIB. POTESTAT. XXXII
GVSTALES
ESPVBLICA
ESTITVIT

MARMOREA BASIS.

CAPUT I.

Diſſertatio Antonii Buliſonii Neapolitani ad antiquum Marmor inventum Puteolis.

“ INTER mirandas reliquias ve-
“ nerandæ Antiquitatis, quæ in
“ hunc uſque diem Puteolis in-
“ ventæ fuerunt, & curioſis lit-
“ teratiſque ingeniis gratam ma-
“ teriem ſe exercendi umquam præbuerunt;
“ omnino digniſſimum exiſtimatur præſens
“ hoc Marmor, cujus hiſtoriæ ergo cum pro-
“ poſuerim aliquid pro tempore, qualecun-
“ que ſit, tradere: æquum putavi prius nar-
“ rare, quomodo inventum ſit, & ad meam
“ notitiam pervenerit.

" Menſe Decembri Anni MDCXCIII. quum
" quidam Fratres ex Domo Migliareſia jube-
" rent in ipſorum ædibus vetuſtæ civitatis Pu-
" teolorum fodere ſolum ad ædificandam cel-
" lam Oleariam; indicatum fuit Eminentiſſi-
" mo Jacobo Cantelmo Archiepiſcopo Nea-
" politano ibi fuiſſe detectum politiſſimum
" Marmor candidum multis ſtatuis circum-
" datum. Et quoniam eſt Princeps cum Ge-
" neroſus & Pius; tum Eruditiſſimus Hiſto-
" riis Græcis & Latinis mirandum in modum,
" primus omnium proficiſcitur Puteolos; mul-
" tifariam dignatur oculis Marmor & ſtatuas
" conſiderare, forte ut mitteret ad claros vi-
" ros in variis terrarum partibus Eruditiſſi-
" mum Commentarium.
" Cujus rei ergo celebrabatur illa inventio.
" Studio motus continuo me transfero Puteo-
" los, & ut obſervavi hanc Memoriam eſ-
" ſe ex veſtigiis Antiquitatis, omnino di-
" gnam longo examine; ſic quia vidi illud
" Marmor & multas ſtatuas terra & calce in-
" cruſtatas circa veſtimenta, curavi omni di-
" ligentia tollere cruſtam, ut ſubtiliter ab
" omni parte conſiderarem.
" Adeo ut cum dixiſſem operario laboranti,
" num aliæ Memoriæ iſtiuſmodi fuiſſent dete-
" ctæ; is oſtendendo baſim columnæ qua-
" dratam, palmorum $4\frac{1}{2}$ ordinis compoſiti, &
" ejus eximiæ formæ quam Vignola nominat
" Cot-

" Cottigurgo, mihi retulerit ibi etiam eſſe
" inventam: & inſimul aliud grande marmor
" detectum iri, niſi ſumptus paucorum Phi-
" lippeorum dominum inhibuiſſet: hanc rem
" non ſine ægritudine intellexi.
" Igitur a tam memorando fragmento Anti-
" quitatis incitatus volui poſt illuc reverti,
" & mecum ducens celebrem pictorem Jaco-
" bum Padum curavi ut omni ſubtilitate for-
" mam Marmoris & ſtatuarum exprimeret.
" Eaque ſine mora perlata ad Eminentiſſimum
" Archiepiſcopum, cum eodem placuit re-
" meare Puteolos, & inventa omnem in par-
" tem perfecta non parum nobiliſſimo Domi-
" no placuit. Quæ forma ut ſimul poſſet
" cum hac Diſſertatione publicari in gratiam
" SERENITATIS VESTRÆ REVE-
" RENDISSIMÆ & illorum ſtudioſorum,
" quibus ejus hiſtoriam illuſtrare placuerit,
" itidem curavi eam cælari ab celebri Tereſa
" Pada Sorore Jacobi ejuſdem, & hoc eſt,
" quod hic obſervatur.
" Hoc Marmor apparet habere figuram,
" quam Mathematici vocant parallelam bipe-
" dem, longum palmos ſeptem, latum pal-
" mos 4. & uncias $7\frac{1}{2}$. Altitudo eſt eadem la-
" titudini.
" A parte adverſa continet hanc Inſcriptio-
" nem,

TI. CÆSARI. DIVI
AUGUSTI. F. DIVI
IULI. N. AUGUSTO
PONTIF. MAXIMO. COS. IIII.
IMP. VIII. TRIB. POTESTAT. XXXII.
AUGUSTALES
RESPUBLICA
RESTITUIT

Ita eſt; ab adverſa parte exhibet hanc elegantiſſimam, incorruptam & perpaucis in hac terra viſam Inſcriptionem, cum lineis ſupraductis ſuper literas numerales., quales obſervare eſt & in aliis Inſcriptionibus æqualibus; & duas civitates, non tres: ab averſa parte ſex; a ſingulis lateribus tres; unde colliguntur quattuordecim : & ita probatur fides Phlegontis Tralliani in foro Romano fuiſſe poſitam hanc ſtatuam, ut quæ ab omnibus partibus oculis hominum pateret & circumiretur.

Optandum foret, ut Italus ille Commentator in optimæ & incomparabilis Inſcriptionis atque hiſtoriæ hujus momenta ita inquiſiviſ-

ſet, ut ſola Latina verſione operæ ejus defungi potuiſſem. Verum cum incertus hæreat, quale id antiquum Marmor ſit, quæ ſpecies, cujus honeſta memoria prorogetur; dedi operam ante duos & viginti annos, ut oſtenderem, quale id antiquum Marmor nomen habeat, cujus memoria prorogetur, & propter quam immenſam & raram in Tiberio liberalitatem miſerandis, olim magnis & florentibus Aſiæ civitatibus donatam hoc Marmor factum ſit.

Sic Lectorem felicem videam: exemplum induſtriæ ſpero me habiturum circa civitatem Marmoris primam & decimam, quas utrum invita an favente Minerva revocaverim, penes eundem arbitrium erit.

CAPUT II.

Tituli ſtatuarum ſcribuntur in baſibus. Herodianus defenditur vel emendatur ex MS. Mediceo. Latina interpretatio Angeli Politiani minus apta. Caſaubonus & Boeclerus hallucinantur. Herodianus & Lampridius æque laudantur.

Hoc Marmor eſſe Baſim coloſſi, moles, forma, inſcriptio, & urbium imagines ſtantes luculenter demonſtrant. Plinius lib.

XXXIV. cap. 4. *Etiam omnium municipiorum foris ſtatuæ ornamentum eſſe cœpere, prorogarique memoria hominum, & honores legendi ævo baſibus inſcribi, ne in ſepulchris tantum legerentur,* in Baſi ſolent tituli legendi ævo inſcribi. Cicero II. Verr. 63. *Huic etiam Romæ videmus in Baſi ſtatuarum maximis litteris inciſum, a communi Siciliæ datas.* IIII. Verr. c. 34. *Diana erat Segeſtæ, ſane excelſa in Baſi: in qua grandibus litteris P. AFRICANI nomen erat inciſum, eumque KARTHAGINE CAPTA RESTITUISSE perſcriptum.* cap. 35. *Quo quidem ſcelere ſuſcepto, inanis eſſet baſis, & in ea P. AFRICANI nomen inciſum.* cap. 57. *Cum etiam quod inſcriptum eſt inani in baſi declarat, quid fuerit, & id ablatum indicat.* IX. Philipp. c 7. *Cum talis vir ob rempub. in legatione mortem obierit: Senatui placere, Ser. Sulpicio ſtatuam pedeſtrem æneam in Roſtris ex hujus ordinis ſententia ſtatui, circumque eam ſtatuam locum gladiatoribus, ludiſque liberos, poſteroſque ejus quaque verſus pedes quinque habere, quod is ob remp. mortem obierit, eamque cauſam in baſi inſcribi.* lib. V. Tuſc. Quæſt. c. 23. *Quo cum patefactus eſſet aditus, ad adverſam baſim acceſſimus, apparebat epigramma exeſis poſterioribus partibus verſiculorum, dimidiatis fere.* Suetonius Aug. c. 97. *Sub idem tempus ictu fulminis ex inſcriptione ſtatuæ ejus prima nominis littera effluxit.* Calig. C. 34. *Statuas virorum illuſtrium,* ab

ab Auguſto ex Capitolina area propter anguſtias in Martium campum collocatas ita ſubvertit atque diſiecit, ut reſtitui ſalvis titulis non valuerint. Ubi Torrentius mavult *ſuis*. *Quia baſibus inſcripti erant tituli.* Domit. c. 15. *Atque etiam e baſi ſtatuæ triumphalis titulus excuſſus vi procellæ in monumentum proximum decidit.* Plinius L. 34. C.8. *In mentione ſtatuarum eſt & una non prætereunda, licet auctoris incerti, juxta roſtra Herculis tunicati, Eleo habitu Romæ, torva facie, ſentienteque ſuprema in tunica. In hac tres ſunt tituli: L. Luculli Imperatoris, de manubiis: alter, pupillum Luculli filium ex S.C. dedicaſſe: tertius, T. Septimium Sabinum Ædilem curulem ex privato in publicum reſtituiſſe.* Hi tituli inſcripti in baſi. Dio Lib. XLIII. p. 220. Ἅρμα τέ τι αὐτοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἀντιπρόσωπον τῷ Διὶ ἱδρυθῆναι, καὶ ἐπὶ εἰκόνα αὐτὸν τῆς οἰκουμένης χαλκοῦν ἐπιβιβασθῆναι, γραφὴν ἔχοντα, ὅτι Ἡμίθεος ἐστι: *Curruſque ipſi adverſum Jovem ſpectans in Capitolio collocaretur: Ipſe quoque ſuper imaginem orbis terrarum æneus ſtatueretur, cum inſcriptione Semideus eſt.* Servius in Virgilii Eclogam IX. Auguſtus *animam patris ſui eſſe voluit, eique in Capitolio ſtatuam ſuper caput auream ſtellam habentem poſuit: inſcriptum in Baſi fuit CÆSARI* ΗΜΙΘΕΩ. Strabo Lib. XIV. de Anaxenore: locus eſt longior, quam ut Græca legantur. *Anaxenorem citharœdum permultum quidem theatra extulerunt, ſed multo magis An-*

tonius, qui quatuor civitatum tributa ei legenda exhibuit: conceſſit etiam milites, auxit illum patria non parum, quæ ei Jovis Tutoris urbis purpuram dedit, quemadmodum (ἡ γραπτὴ εἰκὼν) *imago inſcripta, quæ in foro eſt, declarat. Alia ænea imago eſt in theatro inſcriptionem habens:*

Eſt operæ pretium tales audire canentes
Qualis hic eſt, qui voce Deos exæquat & ode.

Ubi qui inſcripſit non ſatis intendens ultimam literam ſecundi epigrammatis omiſit, cum latitudo baſis non ſufficeret. Herodianus 1, 15. Τοῦ δὲ μεγίστου ἀγάλματος κολοσσιαίου· ὅπερ σέβουσι Ῥωμαῖοι, εἰκόνα φέρον Ἡλίου, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν, ἱδρύσατο ἑαυτοῦ, ὑπογράψας τῇ βάσει, οὐχ ἃς εἰώθασι βασιλικὰς καὶ πατρῴους προσηγορίας, ἀντὶ δὲ Γερμανικοῦ, μονομάχους χιλίους νικήσαντος: *Quin ſimulacro coloſſeo, quod Romanis venerabile eſt; Solis effigiem gerens, capite dempto ſuum impoſuit; atque in baſi ſubſcripſit, non quos conſueſſet imperatorios paternoſque titulos, ſed pro Germanico, mille gladiatorum victorem.* " Boeclerus ad illum locum notavit:
" Lampridius 17. contra: *titulum more ſolito*
" *ſubſcripſit, ita ut illum gladiatorium effemi-*
" *natum non prætermitteret.* In eundem ſen-
" ſum Xiphilinus ex Dione ſcribit. Unde
" Caſaubonus probabiliter exiſtimat, *Codices*
" *Herodiani corruptos eſſe, tollendamque negati-*
" *vam* οὐχ, ut cum ceteris congruat. Caſaubonus & Boeclerus corrupti ſunt non codicibus

bus Herodiani, ſed Latina interpretatione, quam non debemus imputare Herodiano: ὐχ ὡς εἰώθασι *non quos ſolent*, nempe Romani, quos nominavit Herodianus. Sed & MS. in Medicea Bibliotheca legit ὐχ ὡς εἰώθασι. Quod confirmatur Cap. ſeq. Κόμμοδος ἐβουλεύετο ὐκ ἐκ τῆς βασιλείου, ὡς ἔθος, προελθεῖν οἰκίας ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν μονομάχων οἰκίας. *Statuit commodus non quidem ex imperatoriis (ut mos erat) ædibus prodire in publicum, ſed ex ipſo gladiatorio ludo.* Lampridius non eſt contrarius Herodiano, nollem hoc dictum a viris doctiſſimis: nec ab Herodiano *tollenda negativa* ὐχ. Uterque Auctor habet ſuam venerem & verum dicit. Commodus ſubſcripſit titulum; Herodianus & Lampridius recte affirmant. Commodus non ſubſcripſit titulos Imperatorios & paternos, hoc eſt, a devictis gentibus, quos titulos Senatus Populuſque Ro. venerabantur. *Nam pro Germanico* ſcripſit *victorem mille gladiatorum:* ita verto conjunctionem δὲ. Homerus Iliad. B. V. 535. ὁ δὲ οἱ παρελέξατο λάθρῃ. *Nam hic concubuit clam*. Herodianus 1, 26. Ἀυτάρκης δὲ ὁ δῆμος χορηγῆσαι πλῆθος: *Nam populus ſufficiebat ad colligendam multitudinem*; quod vidit Henr. Stephanus. Hic titulus *victor mille gladiatorum* erat titulus Commodo gratus, ſed populo Rom. ſacer & exſecrandus in Cæſare. Lampridius memorat Commodum ſubſcripſiſſe titulum, quem titulum Herodianus nominat, qualis fuerit,

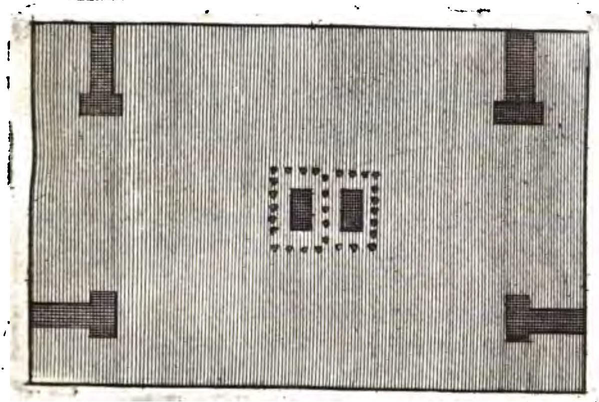
rit, & ſic Herodianus non eſt contrarius Lampridio, ſi Græca rite explicantur: nec Lampridius Herodiano.

CAPUT III.

Proponitur ſuperficies Marmoris cum ſignis, quibus Buliſonius ſententiam meam de Marmore pro irrito habet. Signa comparantur cum duobus ſignis in Baſi Cereris Eleuſiniæ Coloſſeæ. Juncturarum foramina formantur in inferiore ſaxo non ſuperiore, hoc eſt, Baſi, non vero in ſtatua ipſa, quæ ſemper inſiſtit foraminibus & juncturis Baſis.

Humanitas Antonii Buliſonii vel celebrata Diario Spectatiſſimi Viri Bernardi de Montfauçon, & mihi non ignota, cum tabernam ejus acceſſiſſem, hortatur, inſtigat & effert me, ut propius accuratiuſque tractem antiquum & venerandum hoc Marmor. Ante duos & viginti annos in his terris Latine vulgaveram & nominaveram eſſe Baſim coloſſi Tiberii ſedentis: Buliſonius pedem mihi opponit & ait in ſecunda Editione: etſi credat
“ Gronovius ponere ultimam manum operi
“ cenſendo ſtatuam Tiberii ſedentis ſupra Ba-
“ ſim

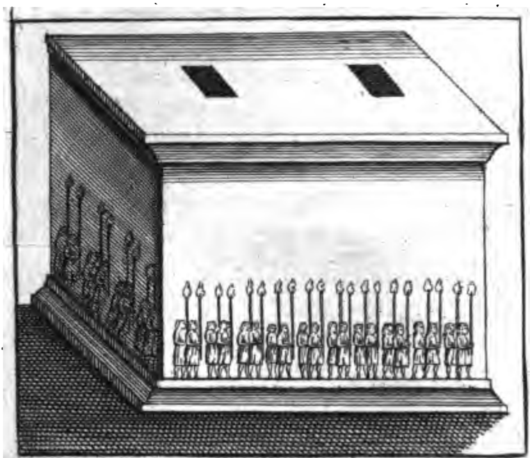
" ſim Marmoris, non aliunde niſi ex num-
" mis cum verbis CIVITATIBVS. ASIÆ.
" RESTITUTIS. nihilominus uti pri-
" ma vice apparet quædam obſervantia, quam
" habet ejus ſententia, tamen quia ſupra pla-
" num dictæ Baſis (rauviſano i ſegni) ſigna
" reſervantur, quæ ibi videntur: inde fit,
" ut illa aliud credere poſtulent, præter ſta-
" tuam Tiberii in forma quam ſibi imaginatur.

Signa quæ hic videntur ſunt quatuor arte & judicio in Marmore inciſa, quæ lapidarius recto ordine ab utroque latere & a tergo ſculpſit, ab adverſa parte nullum tale ſignum eſt, ut adverſa pars Marmoris elegantior & venuſtior oculos legentium titulos Tiberii Cæ-
ſaris

ſaris alliceret & paſceret. Sunt autem iſta quatuor ſigna ejuſdem longitudinis, latitudinis, & altitudinis, quamobrem grates debeo Bulifonio quod hæc ſigna expreſſerit. Ceterum quoniam ipſe ſilet nec declarat, cui uſui hæc ſigna ſervierint; dabo operam ut poſſim invenire viam. Sunt autem hæc ſigna foramina cavata in inferiore Marmore vel Baſe, ita ut ſuperius Marmor vel Coloſſus Tiberii ſedentis in ea quatuor foramina, quatuor eminentes partes ejuſdem longitudinis latitudiniſque immittat claudatque; & ita ſolet fieri ab fabris, ut inferior pars conſciſſuras oſtendat, ſuperior pars marmoris ſuppleat & ſtipet ea foramina, ut tanto melior ex ſententia artificis ſuperior imago immota ſtabiliatur. Itaque cenſeo hæc ſigna quatuor non alia eſſe, quam quatuor τρυπήματα *junɛturas*, quibus imago coloſſea & Baſis jungebantur: quam artem Pauſanias Lib. 1. p. 48. ad Callimachum ſtatuarium refert. Quantæ molis & operis fuerit has quatuor juncturas in duobus marmoreis ſaxis Imaginis & Baſis examuſſim ſcalpere, formare & ſolidare dicant priſci Romani artifices; non eſt hic labor noſtræ regionis: vetera extollimus & admiramur eo magis, quo minus aſſequi poſſumus.

Hæ

Hæ junčturæ non ſunt antiquis ſtatuariis ignotæ: in tempore obvia eſt hæc Marmorea Baſis Coloſſeæ Cereris Eleuſiniæ in Itinerario Georgii Wheler; in cujus plano itidem parent duo quadrata foramina arte facta, quas puto fuiſſe juncturas: attamen quattuor juncturæ in Baſi Tiberii Cæſaris ſunt elegantiores, robuſtiores, lepidioreſque. Si quid ineptum aut inhoſpitum refero, neceſſitati imputet Lector, & a me magnas gratias inibit Bulifonius, ſi me aliter docere ea quattuor ſigna velit.

In medio Marmoris quæ foramina ruta cæſa ſine ordine ſunt, relinquo, & forte a populo inflicta in evertendo coloſſo, qui poſt mortem *clamitabant Tiberium in Tiberim.* Suetonius Tiberio Cap. 75.

CAPUT IV.

Imago ſtans & ſedens cenſeri poteſt coloſſus. Marmor eſt Baſis coloſſi ſedentis. Πῆχυς *cubitus eſt ſeſquipes: non vero pes. Ut voluit* ὁ πάνυ *ad Feſtum.*

Eſſe Baſim coloſſi ſedentis hoc Marmor ante annos animo corpore nitebar demonſtrare, & ne nunc quidem pœnitet. Utique quæ adſolent, quæque oportet ſigna eſſe ad Baſim coloſſi, omnia huic Marmori eſſe video. Marmor eſt longum palmos VIII., latum palmos quattuor & uncias ſeptem cum media. Altitudo æquatur ab latitudine. Ergo non eſt Baſis ſtatuæ equeſtris, quia longitudo eſt brevior, quam quæ conveniat equeſtri ſtatuæ: nec eſt Baſis ſtatuæ pedeſtris, quæ quadrata formatur. Quid ergo reſtat, ut ſit Baſis imaginis coloſſeæ ſedentis: huic longitudo & altitudo aptiſſima eſt.

Coloſſus eſt ſtatua ſtans & ſedens, modo ſit vaſta & pergrandis. Heſychius quidem ſcribit: Κολοσσοὶ, ἀγάλματα ὑπερμεγέθη· ἀνδριάντες Tiberius coloſſeus fuit & ſedens qualis Jupiter Olympius Phidiæ. Strabo Lib. VIII. p. 353. Hyginus Fab. 223. quem Joſephus quoque coloſſeum vocat, Lib. I. C. XVI. Bell. Jud. de templo Herodis, ἐν δὲ αὐτῷ κολοσσὸς Καίσαρος, οὐκ ἀπο-

ἀποδέων τῦ Ὀλυμπιάσι Διὸς, ᾧ καὶ προσεικασαι. *In eo* (templo) *coloſſus Cæſaris, non minor quam Jovis apud Olympiam, cujus ad exemplar factus eſt.* Et qualis apud Plinium Lib. xxxvi Cap. v. *Scopæ Mars adhuc ejus tempore ſedens coloſſeus in templo Bruti Callaici*; cui adæquatam fere magnitudinem hujus ſtatuæ ſupponi oportet ex loquutione Phlegontis coloſſum agnoſcentis & moneta nummorum ſedentem exhibentium & forſan ad ſimile inſtar in Achate Regio, infra conſecratum Auguſtum Tiberius coloſſeus ſedet.

Inter ſtatuas Romanas editur Marmoreus celebris coloſſus in hortis Cardinalis Cæſii Romæ ſedentis in Baſi, cui Dacia capta & mœrens cum tropæis circumdatur, dextra tenentis lauream coronam ſignum victoriæ; ſiniſtra parazonium. Herodotus Lib. II. Cap. 149. Καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεςι κολοσσὸς λίθινος, κατημενος ἐν θρόνῳ: *In utriſque* (Pyramidibus) *ineſt coloſſus lapideus ſedens in throno.* Strabo Lib. XVII. Ενταῦθα δὲ δυοῖν Κολοσσῶν ὄντων μονολίθων ἀλλήλων πλησίον, ὁ μὲν σώζεται, τῦ δ' ἑτέρυ τὰ ἄνω μέρη τὰ ἀπὸ τῆς καθέδρας πέπτωκε σεισμῦ γενηθέντος, ὥς φασίν: *Hic cum duo coloſſi ſint ex integris lapidibus inter ſe propinqui, alter quidem ſalvus eſt, alterius vero ſuperiores partes a ſella corruerunt, facto, ut aiunt, terræ motu.* Pauſanias Lib. I. pag. 78. Ἐμοὶ δὲ παρέσχε μὲν καὶ τῦτο θαυμάσαι· παρέσχε δὲ πολλῷ μάλιστα Αἰγυπτίων ὁ κολοσσὸς ἐν Θήβαις ταῖς Αἰγυπτίαις,

τίαις, διαβᾶσι τὸν Νεῖλον, πρὸς τὰς Σύριγγας καλεομένας· ἔστι γὰρ ἐπὶ καθήμενον ἄγαλμα: Et illud quidem mihi mirandum videtur; ſed multo maxime me Ægyptiorum coloſſus, qui Thebis Ægyptiis eſt trans Nilum, non longe ab eo loco; quæ Syringes (id eſt fiſtulæ) *appellantur. Eſt enim ſtatua ſedens.* Herodotus Lib. IV. C. 152. Οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδέων ἐξελόντες ἓξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκήϊον, κρητῆρος Αργολικοῦ τρόπον· πέριξ δὲ αὐτὸ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηρεισμένους: *Ex hoc quæſtu decima, id eſt, ſex talentis exemta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphum capitibus in circuitu altrinſecus obverſis: & in templo Junonis collocarunt, ſuſtinentibus illud tribus coloſſis ſeptenum cubitorum, genu nixis.* Quadam die demonſtravi artifici menſuram Marmoris, glomere lini menſuratam, rogitans an ex hac menſura baſis me poſſet certiorem facere de altitudine ſimulachri, quod ſuper talem baſim inſedebat: hic nihil cunctatus poſtdies mihi reſpondit, ſtatuam ſedentem fuiſſe pedum tredecim & dimidii. Tiberius coloſſeus altior fuit quam coloſſi genu nixi cubitorum ſeptem, hoc eſt, pedum decem & dimidii. Cubitus πῆχυς æſtimatur ſeſquipede. Feſtus: *Coloſſus a Caleto artifice, a quo formatus eſt; dictus. Fuit enim apud Rhodum inſulam ſtatua Solis alta pedes centum & quinque.* Ubi

ὁ πά-

TI·CAESAR·DIVI·AVG·F·AVGVST·IMP·VIII
CIVITATIBVS·ASIAE RESTITVTIS
S C
TI·CAESAR·DIVI·AVG·F·AVGVST·P·M·TR·P·XXI
S·C
CIVITATIBVS·ASIAE RESTITVTIS
TI·CAESAR·DIVI·AVG·F·AVGVST·P·M·TR·POT·XXIIII
S·C
CIVITATIBVS·ASIAE RESTITVTIS

ὁ πάνυ Scaliger. " Legendum a Charete, te-
" ſte vel ipſo artifice, qui inſcripſit coloſ-
" ſo:

" Τὸν ἐν Ῥόδῳ κολοσσὸν ἑπτάκις δέκα
" Χάρης ἐποίει πήχεων ὁ Λίνδιος.

" Falſum igitur quod ait de pedibus c. & v.
" cum ipſe Chares moneat LXX. tantum fuiſſe.
Cubita LXX. faciunt pedes c. & v. Nam πῆ-
χυς continet ſeſquipedem.

CAPUT V.

In tribus nummis quis exprimatur, ſedulo inquiritur. Joſ. Scaligeri ſententia non admittitur. Crojanorum nummorum Interpretis & Triſtani explicatio de coloſſo laudatur. Adolphi Occonis & Comitis Mediobarbi Biragi opinio refertur. Chimentellius allegatur. Romani in ſtatuis utuntur ſuâ linguâ, Aſiani in ſtatuis Græcâ linguâ. Templum Veneris Genetricis ubi fuerit & quale hodie eſt.

De Marmore, quæ ſit mea ſententia, ſatis arduo & per multos annos exercitato labore propoſui: nunc tractabo nummorum effigiem, de qua Viri Docti ambigunt. Quorum præcepta tamen in concordiam ſpero me

revocaturum. Eſt enim una eademque imago in omnibus nummis, idem ſedens Imperator prætextatus in ſella curuli, nec ſine nomine, quod docent litteræ in nummis munitæ Senatusconſulto. Romani Senatus decreta non ſunt varia aut levia, ſed ſancta & religioſa. Ab una parte nummorum ſignatur annus, quo cuſi ſunt nummi; ab altera virtus & honos Imperatoris donantis & miſereſcentis tot Aſiæ populorum terræ motibus afflictorum. Merito ſuſpicimus & admiramur hoc Romanum & antiquum decus: & procul ſint a nobis ficta & lubrica hominum cjectamenta.

Summus & princeps Eruditorum Joſephus
“ Scaliger in notis ad Euſebium: Phlegon,
“ Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Γραμματικὸς ἱϛορεῖ ἐπὶ Τιβερίου Νε-
“ ρῶνος σεισμὸν γεγενῆσθαι, καὶ πολλὰς καὶ ὀνομαϛὰς
“ πόλεις τῆς Ἀσίας ἄρδην ἀφανισθῆναι, ἃς ὕϛερον ὁ Τι-
“ βέριος οἰκείᾳ δαπάνῃ πάλιν ἀνώρθωσεν· ἀνθ᾽ ὧν κολοσ-
“ σόν τε αὐτῷ κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν παρὰ τῷ τῆς
“ Ἀφροδίτης, ὅ ἐϛιν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ, καὶ τῶν πόλεων
“ ἑκάϛης ἀνδριάντας παρέϛησαν. Adde ad illuſtratio-
“ nem horum verborum Abrahami Gorlæi no-
“ ſtri nummum argenteum (meus eſt æneus) in
“ cujus ſuperficie vultus Tiberii, in altera effi-
“ gies Aſiæ muliebri ſpecie ſedens cum his
“ litteris, CIVITATIBUS. ASIÆ. RE-
“ STITUTIS. In cujus nummi una ſu-
“ perficie Veſta inſidere ſeſiquaſtro, dextra pa-

" teram, ſiniſtra haſtam tenens, quod eſt " ſymbolum terræ ſtantis, quemadmodum " Neptunus concuſſæ, &c. Sic illuſtris ille Vir. Sed auctor Commentariorum ad nummos Croianos, ſive ille ſit Hemelarius, ſive Rubenius ad tabulam XVII. n. 12. " Tiberii " CIVITATIBUS. ASIÆ. RESTITU- " TIS. Tiberius ſellæ inſidens cum patera. " Putem eſſe ſtatuam Tiberio poſitam ob ci- " vitates Aſiæ reſtitutas; de qua forte Phle- " gon de Mirab. Cap. XIII. *Apollonius Gram-* " *maticus narrat Tiberii Neronis ætate terræ mo-* " *tum fuiſſe, quo multæ ac celebres Aſiæ urbes* " *funditus deletæ ſunt: quas deinde Tiberius ſuo* " *ſumptu reſtauravit: propter quod beneficium* " *Aſiani coloſſum ei confecerunt ac poſuerunt in* " *foro Romano prope fanum Veneris.* Ergo hic diſſentit a Scaligero. Et ſane non pauca nec parva ſunt, cur nec ipſe celeberrimo Heroi aſſentire poſſim. Immo, ut puto, ipſe Scaliger videtur corrigere velle priorem ſuam opinionem de effigie Aſiæ: quam quidem omiſit delere: ſed ex ſubjunctis ſatis apparet mens Viri ſummi de Veſta, quem multi ſequuntur. Primo enim non videtur effigies Aſiæ, quæ ſæpius turrito capite ſculpitur, uti in iiſdem Crojanis nummis Tab. XLI. N. 24. Secundo etiam non eſt effigies muliebri ſpecie, ſed virili. præterea Veſtæ caput ſolet eſſe velatum, quum hujus caput ſit nudum & laureatum,

quo ornamenti genere, quum ex dignitate Imperatoria videretur; tum ſingularem in Tiberio cauſam adſignat Suetonius c. 69. *Turbatiore cœlo numquam non coronam lauream geſtavit, quod fulmine afflari negetur id genus frondis.* Plinius Lib. xv. C. 30. *Tiberium principem tonante cœlo coronari* (lauro) *ſolitum ferunt contra fulminum metus.* Dextra tenet pateram, id eſt, donat & largitur aliquid, quemadmodum ſacrificantes & ſtando & ſedendo facere ſolent. Aſiæ civitates nihil Tiberio dederunt, ſed Tiberius Aſiæ civitatibus, nempe & nummos in reſtitutionem & in quinquennium tributi remiſſionem. Tacitus Lib. II. Annal. Cap. 17. Dio Caſſius Lib. LVII. pag. 614. Καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείθη, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐδόθη. Formatur ſedens ad exemplum patris ejus, quem ſic conſtituit num. 22. Tabulæ XVI. AUGUSTO DEO. & Hadrianus libertatem ſedens in throno inſtaurat cum ſcabello ſub pedibus: uti hic Tiberius apud eoſdem Tab. XXXVIII. n. 21. LIBERTAS. RESTITUTA. Unde pedibus eo in ſententiam interpretis eorum doctiſſimi, ut credam hoc Marmor Parium eſſe Baſim ſtatuæ Tiberii ſedentis, quam Phlegon κολοσσὸν nominat: nam & coloſſea baſis & ex uno lapide.

Opera & fama Clariſſimus Triſtanus ad nummum Tiberii CIVITATIBUS. ASIÆ. RESTITVTIS. tomo I. pag. 162.

"C'eſt

“ C’eſt icy la preſentation du Coloſſe, fait
“ par les Villes de l’Aſie en l’honneur de Ti-
“ bere, pour reconnoiſſance du reſtabliſſement
“ qu’il leur aida a faire, après qu’elles furent
“ renverſées par un tremblement de terre au
“ nombre de douze, comme Strabon Li-
“ vre XIII. & Pline Livre II. Chapitre 83. le
“ remarquent, & an ſuite Paterculus en ces
“ mots, *fortuita non civium tantummodo, ſed*
“ *urbium damna munificentia vindicat:* RE-
“ STITUTÆ *urbes Aſiæ.* Suetone auſſi
“ Chap. XLVIII. Quant a l’erection de ce Co-
“ loſſe Phlegon Trallianus & par conſequent
“ de ces cartiers là, ſe ſervant du témoigna-
“ ge du Grammarien Apollonius, rapporte
“ que ces peuples d’Aſie rendirent à ce Prin-
“ ce cette marque de leur reconnoiſſance, &
“ qu’il fut dreſſé derriere le Temple de Ve-
“ nus. Je croy, a cauſe que cette Déeſſe
“ étoit la protectrice de la maiſon des Ceſars
“ & famille Julienne, en laquelle Auguſte l’a-
“ voit adopté, & de plus, qu’ils y adjouſte-
“ rent des Statuës, repreſentans les villes re-
“ ſtablies par ſa liberté. Je ſçay bien que Meur-
“ ſius, dont l’auctorité eſt de grand poids,
“ cenſure cette remarque de Phlegon: Mais
“ cette medaille qui repreſente ſans doute Ti-
“ bere (comme je voy que Goltzius, Vieus
“ & Nonnius l’ont auſſi eſtimé) certainement
“ me ſemble donner une entiere confirmation

" de ce qu'en a dit ce Autheur: lequel eſtant
" affranchy d'Hadrian, & vivant a Rome,
" euſt peu refuter l'opinion de ſon garand,
" s'il euſt veu le contraire. Et ce qui ſemble
" confirmer que c'eſt la figure de Tibere en
" cette medaille; voire meſme coloſſique, eſt
" qu'il n'a pas eſté figuré en la forme ordinai-
" re, le Senat ayant ordonné qu'on fiſt bat-
" tre cette ſorte de monnoye pour honorer
" Tibere, & laiſſer la memoire a la poſterité
" de ſa liberalité. Car encore que Ti-
" bere fuſt grand oeconome, ſi avoit-il ce-
" la, que par intervalle il paroiſſoit liberal &
" honorable, *Inſtaurabat & adornabat ruinoſa
" ædificia priorum conditorum nominibus inſcri-
" ptis. Civitatibus & privatis hominibus opem
" ferebat*, ce dit Zonare, qui ſemble avoir eu
" devant les yeux cette Hiſtoire du rétabliſ-
" ſement de ces villes, quand il a eſcrit cecy.

Ego etſi utraque manu amplectar & applaudam Obſervationi Viri ampliſſimi, de Coloſſo: tamen hæc nollem dicta: *fait par les villes d'Aſie.* Item, *du témoignage du Grammarien Apollonius, rapporté que ces peuples d'Aſie rendirent a ce prince cette marque de leur reconnoiſſance.* Deceptus Vir Ampliſſimus infida verſione Xylandri. Nam Apollonius hoc non dicit, uti paulo ſuperius demonſtravi. Item, *par un tremblement de terre au nombre de douze, comme Strabo Livre* XIII. Strabo meminit ter-

ræ

ræ motus & trium tantum urbium, non duodecim. Optandum foret Strabonem numerum definiviſſe.

Sunt & alii Antiquarii, quorum explicatio punctum non fert. Adolphus Occo ad nummum cum TR. POT. XXIV. *Veſta inſidens ſubſellio dextra pateram, ſiniſtra haſtam*. Nobiliſſimus & Ampliſſimus Comes Mediobarbus Biragus, qui mihi Mediolanum tranſeunti brumali tempore palatium, ingentem antiquorum nummorum gazam aperuit, conſilio juvit in aliena terra, hoſpitium meum acceſſit, ut recte valerem, procuratori ædium me officioſe commendavit: hic poſt diſceſſum meum edidit, recenſuit & auxit Occonis Numiſmata, ad nummum cum TR. POT. XXI. docte commentatur: *figura laureata ſedens dextra pateram ſiniſtra haſtam*. Ad nummum TR. POT. XXIIII. *Veſta ſedens dextra pateram, ſiniſtra haſtam*. Sic egregius Comes, *ſubſellio* improbat; de *Veſta* jam reſpondi.

In tribus nummis ſedet Tiberius laurea coronatus, prætextatus in ſella curuli, non *ſeliquaſtro*, non *ſubſellio*. Seliquaſtrum non eſt ſedile imperatorium. Vide Chimentellium Cap. X. de honore biſellii. Tiberius ſedet pro tribunali, a tribunali *numquam ſella curulis in Urbe ſejungitur*. Chimentellius Cap. XI. eodem Lib. Hi tres nummi cum litteris CIVITATIBUS. ASIÆ. RESTITUTIS. Utique non eſt

alia moneta quam Romana, auctoritate Senatus percuſſi non pertinent ad Aſianos. Romani in ſua moneta admonent aut exprimunt honorem, virtutem ſuæ gentis, non Aſianorum. Aſiani ſuos nummos cudunt lingua Græca; Romani Latinâ. Proinde hi tres nummi non alium oſtentant quam principem Romanum, quid fecerit, & quem honorem inde habuerit. Hic fuit & eſt mos antiquus Romanus, Imperatorem ob pium memorandumque facinus quodcunque publico monumento honorare. Teſtes adſunt Romanorum nummorum imagines copioſiſſimæ.

Ævum & ultra eſt, quod duravit hæc falſa & perverſa Xylandri verſo, *Aſiani*. Quippe tempora erant bellica & obſcura: abdita fundamentis ædium privatarum, orbata domino, tartareiſque Marmorea Baſis tenebris obſita.

Hic ſermo meus de *Aſianis* cum maxime exornatur inſcriptione ſimulacri, quod memorat Suetonius de Veſpaſiani Patre Sabino; cum in Aſia quadrageſimarum coactor ob integritatem ab Aſianis donatus eſſet ſtatuis. Cap. 1. *Filius cognomine Sabinus*, &c. *publicum quadrageſimæ in Aſia egit. Manebantque imagines a civitatibus ei poſitæ ſub hoc titulo*, ΚΑΛΩΣ ΤΕΛΩΝΗΣΑΝΤΙ. Apud Boiſſardum, Lib. 3. Antiquit exhibetur talis ſtatua cum Græca inſcriptione, facta non ab alio populo quam Aſiano.

Tem-

Templum Veneris Genetricis magnificum, ante cujus fores hic coloſſus erectus erat, factum fuit a C. Julio Cæſare, avo Tiberii cujus cognomine Tiberius delectabatur DIVI. JULI. N. in foro ſuo, quod περικαλλέστερον τῆ Ῥωμαίας a Dione perhibetur, & continuum foro Romano. Proinde locus ſplendidiſſimus, exornatus multis ſtatuis, etiam equeſtri inaurata ipſius Cæſaris Dictatoris: ut nihil plebejum aut vulgare de hoc coloſſo exiſtimemus, quippe magnificentiam loci non violaturo per fabricam levem. E regione in foro Romano Arcus Triumphalis Tiberii Cæſaris, cujus Tacitus meminit Lib. II. Annal. Cap: XLI. Eheu, ut vertunt res humanæ! quam fragiles & caducæ! quotiens gemebundus in Foro templum Veneris quæſivi. Hodie eſt caſa tignarii cujuſdam quotidiano quæſtu viventis una & altera columna ſuperſtite.

O domus antiqua, heu, quam diſpari dominare domino!

Baſilicum nihil habet, niſi valvas: quod margaritis, auro & argento olim apud ſæculum prius nitebat; nunc tabulis, tignis & cremiis impletur. Hanc rerum viciſſitudinem in nulla urbis Romæ regione luculentius cernere eſt, quam in hoc foro Julii Cæſaris, in hoc templo Veneris Genetricis.

CAPUT VI.

Johannis Meurſii Nota diſſimilis Phlegonti abrogatur. Verſio Latina Xylandri corrigitur, vocabulum temerarium ut inviſum tollitur. ἐφεξῆς *male*, deinceps; *ſed conjunctim. Octavio Falconerio nodus quæſitus inter Suetonium & Dionem ſolvitur.* Παρέστησαν, *ſubjunxerunt eſt verbum nequam & nihili in verſione Latina pro ſtiterunt. QUADRAGESIMA. REMISSA. ex uno nummo adſtruitur. Arcum Tiberii probant Viri Sapientes ex ſolo Suetonio: quanto magis coloſſus ex Phlegonte, tribus nummis, & hoc Marmore ſtabilitur.*

Quæ hactenus diſputavi, ſtent cadantque pro ſententia lectoris, cui me expoſui: quotuſquiſque meliora certioraque de hoc Marmore docuerit, ingenti me munere feriat precor. Primus nominavi & definivi, qualis hujus Marmoris ſpecies eſſet, alius mihi eripiat hanc palmam; eſt enim in medio poſita. Nunc quæ profero, non tam meæ quam Phlegontis auctoris non improbandi narrationi imputanda ſunt, a quo calumniam & ſo-

ſocordiam Joh. Meurſii procul eſſe ſtudeo, neque hoc eſt, *recenſere* aut *emendare in hiſtoria* Phlegontem, ſed in Cæritum tabulas referre. Meus animus aliter nutritus & educatus domeſticâ diſciplinâ fert Phlegonti ſuccurrere & periclitanti advocatus eſſe. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Γραμματικὸς ἱςορεῖ, ἐπὶ Τιβερίου Νέρωνος σεισμὸν γεγενῆσθαι, καὶ πολλὰς καὶ ὀνομαστὰς πόλεις τῆς Ἀσίας ἄρδην ἀφανισθῆναι· ἃς ὕςερον ὁ Τιβέριος οἰκείᾳ δαπάνῃ πάλιν ἀνώρθωσεν· ἀνθ᾽ ὧν κολοσσόν τε αὐτῷ, κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν παρὰ τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ, ὅ ἐςιν ἐν τῇ Ρωμαίων ἀγορᾷ, καὶ τῶν πόλεων ἑκάςης ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέςησαν: *Apollonius Grammaticus narrat Tiberii Neronis ætate terræ motum fuiſſe, quo multæ ac celebres Aſiæ urbes funditus deletæ ſunt, quas deinde Tiberius ſuo ſumptu inſtauravit. Propter quod beneficium Aſiani coloſſum ei confecerunt, ac poſuerunt in foro Romano prope fanum Veneris, & ſingularum deinceps urbium ſtatuas ſubjunxerunt.* Hæc eſt recepta infida Latina verſio Xylandri, quam Meurſius tamen non obſervavit. Obſcura vero & ſupervacanea nota voluit profternere Phlegontem. “ Ut de terræ motu verum eſt, ita de coloſſo iſto, ſtatuiſque etiam urbium nemo Veterum, qui hiſtoriam nobis tradunt, mentionem ullam facit. Itaque inter falſa habendum; & recte ab Apollonio poſitum in eo Opere, cui titulus περὶ κατεψευσμένης ἱςορίας fecerat. Quid admiſerit Meurſius in titulo hoc mutando Judice

dice Gerardo Joanne Voſſio, apud eum videri poteſt *de Hiſtoricis Græcis*. Ego pro viribus ſequar Voſſium, & periculum faciam in coloſſo ſtatuiſque urbium an inter falſa habendus ſit. Ratio Meurſii indigna Viro docto: quia *nemo Veterum de coloſſo iſto mentionem facit, inter falſa habendum.* Ohe! quam paucos Veterum habemus, plus dimidia parte periit. Quod Meurſius ex ipſo Phlegonte diſcere debuit, cujus in primo Opere initium deeſt, in ſecundo finis. At mediusfidius miror diligentiam Meurſii, qui hoc de Veteribus decernit, & verſionem Xylandri pravam, quam recenſebat, tam negligenter contra mentem Auctoris, indeque tot Antiquarios falſos ipſe fieri coegit, omiſit. Hemelarius ſive Rubenius ad Croianos nummos, Triſtanus & alii, at quanti Viri! huic infidæ verſioni inhærent. Memini apud Patrem legiſſe Lib. III. de pecun. Vet. Virum Θαυμάσιον falli potuiſſe mala verſione Artemidori. Phlegon; Κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν, loquitur Apollonius in feminino genere de πόλεσι τῆς Ἀσίας, addit κατασκευάσαντες, &c. τῶν πόλεων ἑκάστης ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέστησαν: Ubi ergo in Græco textu *Aſiani*? Si Aſiani coloſſum poſuiſſent, dixiſſet Apollonius κατασκευάσασαι, &c. καὶ τῶν πόλεων (αὐτῶν) ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέστησαν: *& civitatum ſuarum ſtatuas*, &c. neque credendum eſt Aſianos poſt tam deplorandam urbium ſtragem adeo num-

mis

mis abundaſſe, ut coloſſo Romano impenderent, & ſi impendiſſent, erexiſſent in Aſia, non in Europa. Duntaxat Apollonius hoc non dicit: ſed potius Romæ Romanos erexiſſe ex antiqua reipublicæ conſuetudine, cujus ſpecies ſub Tiberio manebat, quemadmodum multæ ſtatuæ, Arcus, columnæ Romæ poſitæ non ab aliis, niſi a Romanis cenſentur ob rem fortiter geſtam: certe ipſis viginti tribus annis, quibus Tiberius regnavit, non aliud magnificentius aut illuſtrius virtutis præmium meruit, quam civitates Aſiæ reſtituiſſe. Καὶ τῶν πόλεων ἑκάςης ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέςησαν. *Et ſingularum deinceps urbium ſtatuas ſubjunxerunt.* Coloſſus decernebatur Tiberio eodem anno, quo primus terræ motus XII. Aſiæ urbes peſſumdedit; & ferme antequam Aſiani potuerunt intelligere miſericordiam Tiberii; uti ex inſcriptione nummorum ſine P. M. hoc eſt, *Pontifex Maximus*, liquet. Decretus coloſſus, inſimul conſtitutus & deſcriptus fuit modus coloſſi, non *deinceps*: & ita ſolet Senatus Romanus. In erigendis honorum monumentis, quæ vivis Imperatoribus deſtinaverant, interveniſſe aut accidiſſe aliquid quod nullus mortalium cavere poteſt, condonandum eſt fatorum neceſſitati: & ſic in coloſſo Epheſus & Cibyra poſtea acceſſerunt: ab initio decretus coloſſus fuit cum ſtatuis XII. urbium, non *deinceps*. Itaque ἐφεξῆς vertendum eſt, *jugiter*,

ter, *conjunctim*, *continua ſerie*. Gloſſarium Vulcanii, ἐφεξῆς, *jugiter*: Strabo Lib. v. de Vulturno: Ὡς δ᾽ αὔτως καὶ Οὐλτοῦρνος ὁμώνυμός ἐστι τῇ παρ᾽ αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένῃ: verſio Latina, *Sic & Vulturnus*; *pari cum urbe deinceps ſita appellatione*. Melior verſio: *Sic & Vulturnus*, *idem nomen habet apud eum urbs conjunctim ſita*. Livius Lib. iv. C. 37. *Vulturnum Etruſcorum urbem*, *quæ nunc Capua eſt*, *ab Samnitibus captam*. Capua hæc; ſi eſt, Vulturnus urbs jungitur ponte, adeo ut fluvius mœnia urbis abluat, & ſic oppidum non *deinceps*, ſed *jugiter ſitum*, verto. Pauſanias Lib. 2. p. 103. Τούτου δὲ εἰσὶν εἰκόνες ἐφεξῆς χαλκαῖ: *Continenter poſita ſunt ænea ſigna*. Vertit Amaſæus. Lib. 5. pag. 336. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ ἀθληταὶ καὶ τόδε ἔτι προσκατομνύονται, δέκα ἐφεξῆς μηνῶν ἀπηκριβῶσθαι σφίσι τὰ πάντα ἐς ἄσκησιν: *Athletæ quidem ipſi hoc amplius jurant ſe decem perpetuos menſes in ludicram exercitationem propoſiti tertaminis conſumpſiſſe*: Sylburgius corrigit Amaſæi verſionem *ſe decem menſes continuos accurate meditatos quæ ad exercitationem requiruntur*. Dio Lib. xlii. pag. 194. Ὕπατός τε γὰρ ἔτη πέντε ἐφεξῆς γενέσθαι, *ut quinque continuis annis conſulatum gereret*. Sic bene vertit Xylander. Suetonius Jul. Cap. 76. *Non enim honores modo nimios recepit*, *ut continuum conſulatum*. Idem Dio de Domitiano Lib. lxvii. pag. 760. Ὕπατος μὲν ἔτη δέκα ἐφεξῆς ἐχειροτονήθη *ut conſul decem annos perpetuos electus ſit*, &c. Suetonius Domit. Cap. 13.

13. *Conſulatus* XVII. *cepit, quod ante eum nemo. Ex quibus ſeptem medios continuavit.* Doctiſſimus Falconerius ad Inſcriptiones Athleticas ambiguus hæret, utri ſcriptori fides ſit habenda: ſed & Suetonio & Dioni poteſt haberi fides. Suetonius dicit, quot conſulatus continuos egit. Dio, quot conſulatus continui Domitiano deſignati erant. Adeo ut quamvis decem continui decreti ſint, non plures tamen ſeptem continuaverit.

Παρέστησαν) *Subjunxerunt*: Rectius, *prope ſtiterunt*. Quod verum eſt, & apertis oculis in Marmore videmus. Παρίστημι frequenter de ſtantibus ſumitur. Act. Apoſt. IX, 51. Καὶ παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν: *ſtitit eam vivam*, ſanam, in pedibus ſtantem. Cap. XXIII. 33. Παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ, *Et ſtiterunt Paulum ei.* Herodianus I, 4. Καὶ τὸν παῖδα παραστησάμενος, *& ſiſtens filium.* Nequam verſio eſt in his locis, *ſubjunxerunt*. Solus Tiberius ſedebat, in ſella curuli: ſtatuæ urbium non ſedebant, jacebant aut genu flectebant, ſed ſtabant; hoc præcipit Phlegon. Pauſanias in Arcadicis Lib. VIII. pag. 469. Πραξιτέλης δὲ τὰ ἀγάλματα, αὐτήν τε καθημένην ἐν θρόνῳ, καὶ παρεστώσας ἐποίησεν Ἀθηνᾶν καὶ Ἥβην παῖδα Ἥρας: *Praxiteles vero ſtatuas & ipſam* (Junonem) *in ſolio ſedentem, eique aſſiſtentes Minervam & Heben Junonis filiam fecit.* Eodem Lib. pag. 506. Καθεζομένῳ δὲ τῷ Διῒ ἐν θρόνῳ παρεστήκασι τῇ μὲν ἡ Μεγάλη πόλις, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Ἀρτέμιδος Σω-

Σωτείρας ἄγαλμα! Jovi in ſolio ſedenti a dextra parte aſſiſtit Megalopolis; a læva Dianæ Soſpitæ ſimulacrum. Plinius Lib. XXXIV. C. 8. *Phidias præter Jovem Olympium, quem nemo æmulatur, fecit ex ebore æque Minervam Athenis, quæ eſt in Parthenone adſtans.*

Sic *inter falſa habeo*, non coloſſum, ſed Latinam & male fidam verſionem Phlegontis: Græcus Phlegon falſus non eſt. Vir ſummus Caſaubonus ad Caput XV. Suetonii in Galba; quantam auctoritatem tribuat uni nummo de QUADRAGESIMA REMISSA, apud eum legere eſt. Celeberrimus Panvinius & Panvinio non impar Nardinus in regione urbis Romæ nona deſcribunt Arcum Tiberii Cæſaris; unde? ex ſolis Suetonii verbis in Claudio Cap. 11. *Tiberio marmoreum arcum juxta Pompeii theatrum, decretum quidem olim a ſenatu, verum omiſſum peregit.* Suetonius & Phlegon fuerunt æquales: de Suetonio non ſolliciti fuerunt viri eximii, nec nos de Phlegonte, tribus nummis, & hoc Marmore; ergo adſunt teſtes plures quam duo.

CAPUT VII.

Eodem anno quo ruunt duodecim Aſiæ civitates; decernitur Tiberio Cæſari coloſſus, qui ex nummo primo percuſſo eodem anno probatur: Sic coloſſus decre-

cretus antequam Epheſus & Cibyra tanguntur: quia Epheſus debebat primum locum in Marmore habere, quæ nunc poſtponitur aliis civitatibus. Longitudo Marmoris a tergo demonſtrare videtur duas civitates intruſas eſſe, quia non tam ſplendidæ, & latæ ſtant, quemadmodum reliquæ civitates. Unde veriſimilis ſit conjectura ab initio longitudinem Marmoris a tergo quatuor & non ſex civitatibus deſtinatam fuiſſe. Triumphus Diocletiani & Maximiani in aureo Numiſmate Mediceo excuſus annis demum quindecim poſt eſt geſtus. Ob inſigne decus Imperatoribus Romanis ſolet erigi coloſſus.

Primus nummus cuſus eſt eodem anno, quo duodecim Aſiæ urbes terræ motu affliguntur: quoniam ille nummus caret titulo Pontificis Maximi. Quem titulum Tiberius aſſumpſit anno proximo menſe Martio, quod me docuit egregia antiqua Inſcriptio in ædibus Nobiliſſimorum Rodulphiorum Florentiæ edita ab Spectatiſſimo Viro Montfauçon in Diario Italiæ opere numquam ſatis laudato: TI. CÆSARE. TERT. GERMANICO.

C CÆ-

CÆSARE. ITER. COSS. &c. QUEM. DIEM. QUO. FREQUENTIOR. QUODANNIS. SIT. SERVABIMUS. VI. IDUS. MARTIAS. QUA. DIE. TI. CÆSAR. PONTIF. MAXIMUS. FELICISSIME. EST. CREATUS.

Hic quoque nummus rationem demonſtrat, cur Epheſus in coloſſo non primum locum obtineat, quoniam coloſſus decretus fuit anno præcedente, uti ex nummo probatur, antequam Epheſus tangeretur; Epheſus erat prima Aſiæ metropolis: Epheſus prima ex ſeptem Aſiæ Eccleſiis ab Johanne Theologo Dei Opt. Maximi fata præcipit; Epheſus ab omnibus auctoribus, qui meminerunt tredecim aut quatuordecim urbium, prima nominatur: Immo baſis coloſſi videtur duodecim modo urbibus deſtinata fuiſſe; quia tergum baſis quatuor civitates & non ſex continere debebat: quod vero tergum baſis nunc ſex civitates demonſtret, inde eſt, quia Epheſus & Cibyra poſtea accedunt; & ſic faber ille lapidarius Cibyram & Apollonideam non adeo liberas & integras potuit formare, quam ceteras civitates, ſed quaſi anguſtia baſis impeditus ingeſſit & immerſit, ut potuit; arbitrium ſit penes oculos elegantium Lectorum de his duabus civitatibus tam arcte & anguſte ſculptis.

Examinetur longitudo Marmoris, utrum ſex civitatibus conveniat, an quatuor, ut ego pu-

puto: latitudo Marmoris eſt palmorum quatuor & unciarum ſeptem cum dimidio, ac continet tres civitates, ita ut ſingulæ civitati eveniant palmus & unciæ ſeptem cum dimidio: hic itaque numerus quater poſitus producit palmos ſex cum dimidio: & ſic medius ſolus palmus reſtaret duabus civitatibus: quæ proportio mihi diſplicet in Romanis Operibus & præſertim ſub primis Imperatoribus. Cur autem ſex civitates demonſtret, & quidem adeo arcte ac ineleganter; rationem dixi, & nummus primus affirmationi meæ fidem facit, quippe cuſus eo anno, quo longitudo Marmoris a tergo deſtinabatur quatuor & non ſex civitatibus.

Non poſſum hic omittere inſignem obſervationem Eminentiſſimi Cardinalis Norifii in Diſſertatione Numiſmatis aurei Medicei: in quo exprimitur triumphus Diocletiani & Maximiani SCto decretus ante quindecim annos, quam fuit actus: Cap. IV. Diocletianus & " Maximianus Imperatores Anno 287. quo " nummus ſcalptus eſt, nullum adhuc trium" phum Romæ egerant. Eutropius elegan" tiſſimus ſcriptor in fine lib. 9. ſcribit utrum" que Auguſtum privato habitu imperii inſi" gne mutaſſe *poſt triumphum inclytum, quem* " *Romæ ex numeroſis gentibus egerant, pompa* " *ferculorum illuſtri, qua Narſei conjuges ſoro-* " *reſque & liberi ante currum ducti ſunt.* Hen-

" ricus Valeſius eximiæ eruditionis vir, in
" notis ad Cap. 13. Lib. 8. Euſebii pluribus
" oſtendit hunc triumphum geſtum fuiſſe an-
" no 302. Nec ipſe quicquam novi eam in
" rem addere poſſum, cum ab accuratiſſimo
" ſcriptore meliora occupata ſint. Hunc tri-
" umphum laudat Anonymus Panegyriſtes in
" epithalamio coram Maximiano, & Con-
" ſtantino recitato, ubi Cap. 8. Seniorem
" Auguſtum alloquens ait: *Te primo ingreſſu
" tuo tanta lætitia, tanta frequentia populus ex-
" cepit, ut cum te ad Capitolini Jovis gremium
" vel oculis ferre geſtiret, ſtipatione ſui vix ad
" portas urbis admitteret.* Itaque Maximianus
" anno Imperii XVI. Romam primum venit,
" de ſubactis hoſtibus triumphaturus, ac pro-
" inde nullus eiſdem nec collegæ geſtus trium-
" phus in Numiſmate deſignatur.
" Auguſti devictis hoſtibus laureatas ſtatim
" literas Romam mittebant, quibus a P. C.
" perlectis, triumphus S. C. decernebatur,
" cuſis etiam in perenne delati honoris mo-
" numentum Numiſmatibus.

Noriſius cenſuit aureum Numiſma ſculptum annis XV. antequam triumphus gereretur: noſtri nummi omnes ſinguli & univerſi ab antiquariis editi & vulgati ſignati ſunt, priuſquam marmoreus coloſſus erectus fuit: immo primus nummus quindecim annos quoque ante cuſus fuit. Eodem modo Illuſtriſſimus Comes Me-

dio-

diobarbus hæſitans inter nummos Trajani pag. 158. profert unum cum columna Cochlide & litteris TRAIANO. Coſ. V. cenſetque iſtum nummum percuſſum fuiſſe Tribunicia poteſtate XI. Perinde pag. 162. alterum nummum exhibet ex Strada cum litteris: TRAIANO. COS. VI. TR. POT. XVIII. Romæ in ipſa Baſi columnæ legi TRIB. POT. XVII. IMP. VI. COS. VI. Plinius Lib. XXXIV. Cap. 4. *Effigies hominum non ſolebant exprimi, niſi aliqua illuſtri cauſa perpetuitatem merentium.* Atqui hæc inexſpectata liberalitas & miſericordia Tiberii Cæſaris erga civitates fractas ex terræ motu fuit illuſtris cauſa perpetuitatem merentis Tiberii in effigie exprimenda, quæ qualis eſſe ſoleat, exponit Vir Summus Caſaubonus ad Spartianum in Ælio Vero Cap. 7. *Statuas ſane Ælio Vero per totum orbem coloſſeas poni juſſit.* Ubi Caſaubonus, *Statuæ coloſſeæ deorum aut imperatorum erant. Quæ aliis ponebantur, quamlibet magnis & honoratis viris, erant cujuſvis ſtaturæ pares. Græci* ἰσομετρήτους *vocant.*

CAPUT VIII.

Νῦν, Νεωστὶ, Nunc, nuper, *præſentem labentemque, annum ſignificant. Strabo examuſſim quo auro ſcripſerit, liquide probatur.*

Argumentum quod meditabar præcedenti capite de anno Tiberii & reſtitutionis urbium Aſiæ, lubet perinde affirmare ex Strabone. Strabo Lib. XIII. in fine. Καὶ γὰρ νῦν τὴν Μαγνησίαν τὴν ὑπ' αὐτῷ κατέβαλον σεισμοὶ, ἡνίκα καὶ Σάρδεις, &c. ἐπηνώρθωσε δὲ ὁ ἡγεμὼν, &c. *Et nunc Magneſiam a Sipylo dejecerunt terræ motus, quando & Sardes, &c. Reſtituit vero Imperator.* Lib. XIII. de Sardibus. Νεωστὶ ὑπὸ σεισμῶν ἀπέβαλε πολλὴν τῆς κατοικίας: ἡ δὲ τοῦ Τιβερίου πρόνοια τοῦ καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνος καὶ ταύτην καὶ τῶν ἄλλων συχνὰς ἀνέλαβε ταῖς εὐεργεσίαις: *Nuper ex terræ motibus omiſit multas habitationes; ſed Tiberii providentia, qui per noſtra tempora imperat, & hanc & multas alias reſtituit beneficiis.* Strabo ſcripſit eodem anno, quo Magneſia, Sardes, & aliæ Aſiæ civitates terræ motu premuntur; adeo ut νῦν, νεωστὶ annum præſentem ſignificent: Sic idem Strabo Lib VII. depredicat triumphum Germanici Cæſaris, in quo ducta fuit uxor Arminii, καὶ νῦν ἔτι συνέχοντος τὸν πόλεμον; *Arminii & nunc etiam gerentis bellum*, nempe contra Maroboduum, de quo Tacitus Lib. II. Ann. Cap. 46. & demonſtrat unum eundemque annum Urbis Conditæ 770. Idem Strabo deſcribit & Epheſum & Cibyram, & nuſquam meminit calamitatis his duabus celeberrimis Aſiæ civitatibus factæ, quod eſt magnum ſignum Strabonem ſcripſiſſe anno V. C. 770. uti diximus.

CA-

CAPUT IX.

Tiberii morum ſimulatio.

Non mores Tiberii Cæſaris Marmoream hanc Baſim refellere aut ſuſpectam facere poſſunt, quos fuiſſe varios & mutabiles ab auctoribus traditur; quaſi prohibuiſſet ſtatuam ſibi poni publicam. Suetonius Cap. XXVI. *Templa, flamines, ſacerdotes decerni ſibi prohibuit: etiam ſtatuas aut imagines, niſi permittente ſe poni: permiſitque ea ſola conditione, ne inter ſimulacra Deorum ſed inter ornamenta ædium ponerentur.* Dio Lib. LVII. pag. 607. Ταῦτα τε οὖν δημοτικῶς διῆγε· Καὶ ὅλως οὔτε τεμένισμα αὐτῷ οὐχ ὅπως αὐθαίρετον, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἄλλως ποτέ γε ἐτεμενίσθη. οὔτε εἰκόνα ἐξῆν αὐτοῦ οὐδενὶ στῆσαι· ἄντικρυς γὰρ παραχρῆμα ἀπηγόρευσε μήτε πόλει μήτ᾽ ἰδιώτῃ τοῦτο ποιεῖν· προσέθηκε μὲν γὰρ τῇ ἀπορρήσει ὅτι, Ἂν μὴ ἐγὼ ἐπιτρέψω. προσεπεῖπε δὲ ὅτι, Οὐκ ἐπιτρέψω: *Hæc quidem populariter perſequitur. Et quod neque templum ei ne quidem voluntate, ſed neque aliter tunc conſecratum eſt, neque effigiem ejus ſiſtere licebat. Palam enim ſtatim edixit, ne civitas neque privatus id faceret. Adjecit quidem edicto, niſi permiſero. Prædixerat vero non permittam.* Ipſe Tacitus refert templum & ſtatuam Tiberio poſitam fuiſſe IV. *Annal.* XV. de condemnatione Lucillii Capitonis Aſiæ Præſidis; *Ob quam ultionem*

& quia priore anno in C. Silanum vindicatum erat, decrevere Aſiæ urbes templum Tiberio, matrique ejus ac Senatui. Et permiſſum ſtatuere. Sed & ſine templo ſola ſtatua occurrit, & quidem, ut videtur, non in latario, nec inter ſimulacra Deorum habita in eodem Libro Cap. LXIV. *Quando cunctis circumflagrantibus, ſola Tiberii effigies, ſita in domo Junii Senatoris inviolata manſiſſet.*

CAPUT X.

Civitates Aſiæ a Tiberio reſtitutæ ſunt quatuordecim non pauciores non plures. Reprehenduntur Turſellinus & Triſtanus. Laudatur Mediobarbus: Harduinus refellitur. Latini terræ motum dicunt pro terræ motus: Uti Græci σεισμὸν, *pro* σεισμὸς, *&* σεισμὸς *pro* σεισμόν.

NUMERUS urbium a Tiberio ſublevatarum qui in hunc uſque diem varius & parum conſtans etiam ab Eruditiſſimis viris refertur, ſic genium meum propitium habeam, certum & firmum ex Marmorea hac Baſi probabo: quod ut recte atque ordine procedat, viſum eſt verba quorundam recitare. “ Tor-
“ rentius *ad Suetonii Tiberium* Cap. XLVIII.
“ *Dis-*

" *Disjectis terræ motu civitatibus*] Eo Plinius
" Lib. II. Cap. LXXXIV. duodecim civitates
" proſtratas ſcribit. Euſebius in *Chronicis* XIII.
" Joſephus Scaliger in *Notis ad Euſebium* ad
" vocem *Tredecim*] *Duodecim* Corn. Tacitus.
" Item Plinius: *maximus terræ memoria mor-*
" *talium exſtitit motus Tiberii Cæſaris principa-*
" *tu* XII. *urbibus una nocte proſtratis*. Item So-
" linus C. XLIII. & L. Seneca *Nat. Quæſt.*
" VI. Prologo. *Quatuordecim* Nicephorus
Caliſtus. Horatius Turſellinus Lib: IV. *Epi-
tomæ Hiſt.* " Duodecim Aſiæ urbibus, in
" quibus Epheſus fuit, nocturno terræ motu
" collapſis ex ærario ſubventum, & tributa
" in quinquennium remiſſa. Inter illas duo-
decim Aſiæ civitates nullus auctor Epheſum
numeravit: Sed quicunque duodecim urbes
tantum numerat, non addit Epheſum. Tri-
ſtanus Tom, II. pag. 400. " Temnus ayant
" eſté du nombre des 15. villes de l'Ionie qui
" furent ruinées par un tremblement de terre
" ſous Tibere, & reparée par luy, comme
" Tacite le remarque en ſon ſecond livre de
" ſes Annales, & Nicephore Lib. I. Chap.
XVII. Ego priuſquam aliquid decens eloquar:
diſtinguam inter urbes collapſas & reſtitutas,
non in numero; nam is conſtans fuit ſemper
& colliguntur quatuordecim: ſed in tempore:
quod & luculentius in capite proximo proba-
turus ſum. Laconice hic itaque dico juxta

Senecam, Plinium, Tacitum, Solinum & Euſebium pag. 338. duodecim civitates, quarum nomina manifeſta & clara ad Marmor ipſum tradam, afflictas fuiſſe una nocte in conſulatu Lucii Pomponii Flacci & Caji Cœlii Rufi: Et ſunt hæ duodecim urbes ſine Epheſo: in conſulatu ſequenti concutitur Epheſus, & ita fiunt tredecim; Euſebius pag. 76. & pag. 201. Hieronymi verſio pag. 152. Verum hoc præfiſcine liceat dixiſſe: illis locis, ubi Euſebius loquitur de *Tredecim*, nunc numerantur quattuordecim contra mentem Euſebii & numerum: qui error inde oritur, quod Illuſtriſſimus Joſephus Scaliger obſcuro exemplari & corrupto uſus ſit: quem errorem etiam ſequenti capite digito monſtrabo, & Lectoris arbitrio ſubjiciam. In illis ergo tribus locis Euſebii additur Epheſus, quæ eſt tertia decima urbs: & probat Marmorea Baſis. Hæc quæ præfatus ſum, egregie juvantur nummo Tiberii apud Illuſtriſſimum Comitem Mediobarbum, cujus arduam induſtriam in colligendis veteribus Nummis, tunc cum Mediolani morarer, mirabar: oculiſque meis viſam æterna memoria grati animi proſequor. TI. CÆSAR. DIVI. AUG. F. AVGUST. P. M. TR. P. XXI. S. C. ab altera parte CIVITATIBUS. ASIÆ. RESTITUTIS. Quam vellem Doctiſſimum Harduinum, cui itidem multum debeo propter officia mihi Pariſiis præ-

præſtita, diligentius attendiſſe ad dictum nummum, quem & ipſe probat e Cimelio Regio & Muſeo Soc. J. ubi poſt Taciti locum ad-
" dit: Epheſum his adjungit Euſebius in *Chro-*
" *nicis*, nummique Epheſiorum confirmant,
" quos ſuo loco afferemus. Contigiſſe id Ta-
" citus narrat anno Tiberii principatus quar-
" to. Dein pag. 164. pergit: ΕΦΕΣΙΩΝ. ΡΝ.
" M. Aurelii nummus apud Patinum pag. 241.
" cum cervi effigie; nunc eſt Gazæ regiæ:
" Εφεσίων ρν, hoc eſt, anno CL. nempe poſt
" reſtitutam, quæ terræ motu collapſa erat,
" Epheſiorum civitatem: quod cum anno
" Urbis Romæ DCCLXIX. Tiberii quarto,
" Cœlio Rufo, Pomponio Flacco Coss. con-
" tigiſſe, Tacito ita prodente, in nummo
" CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS
" dixerimus, annus hic erit Urbis DCCCCXVIII.
" M. Aurelii ſextus. Muto imprudentiam tanti viri. Nam Tacitus ne γρῦ quidem de Epheſo, aut de terræ motu Epheſi, aut reſtitutione: meminit ſolummodo duodecim urbium, quas enumerat II. *Annal.* XLVII. & hoc contigit Cœlio Rufo & Pomp. Flacco Coss. Neque Euſebius hoc de Epheſo dicit, niſi in conſulatu proximo, Tiberio III. Germanico II. Coſſ. & ſi annos multiplicaſſet ad Tribuniciam poteſtatem XXI. grandiores errores in calculo ſuo obſervaſſet. Nam Tiberius incipit Tribuniciam poteſtatem XXI. Coss. M. Junio

nio Silano L. Norbano Coss. uti recte oſtendit Illuſtriſſimus Comes. Certe Harduinus immane quantum fallitur, dum Tacitum de Epheſo allegat, aut Euſebium, quaſi diceret eodem anno cecidiſſe Epheſum, quo duodecim urbes. Sed quæramus poſt illas duodecim urbes & Epheſum, quænam ſit quarta decima? Cibyra, unde probatur? ex Marmorea Baſi & Tacito: hæc in Conſulatu C. Aſinii & C. Antiſtii cecidit, Tribunicia poteſtate XXIV. vel XXV. Utique & hanc Tiberius reſtituit. Nihil ergo aſperum aut illaudatum Auctores habent, qui legunt duodecim urbes Aſiæ, in Conſulatu Cælii Rufi & Pomponii Flacci, aut qui tredecim in Conſulatu Tiberii III. & Germanici II. Item Calliſtus, qui quatuordecim, hoc eſt, omnes Aſiæ civitates, quas Tiberius reſtituit: abutiturque ſingulari σεισμῷ pro σεισμοῖς, exemplo Phlegontis Tralliani & Euſebii. Sic e contrario Strabo de terræ motu Magneſiæ ϗ πάντων δ' ἐκάκωσαν οἱ νεωστὶ γενόμενοι σεισμοί. Cum is unus ſit terræ motus nocturnus. Faciam operæ pretium, ut hoc caput exemplis illuſtrem: eſt enim hoc pomum diſcordiæ ubique fere a Doctiſſimis Viris ſparſum, deſperatum, & conclamatum. Si Cato dicat: *Romanos anno Urbis Conditæ ducenteſimo quadrageſimo quarto Latium ſubegiſſe*; Salluſtius: *Populum Rom. Italiam domuiſſe.* Cicero: *totum orbem terrarum noſtro imperio teneri*:

ri: Bro Balbo Cap. VI. Lucas Cap. II. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Nemo audebit dicere Ciceronem aut Lucam diſſentire Salluſtio. Sic Strabo memorat Lib. IX. pag. 420. Concilium Amphictyonum fuiſſe duodecim Græciæ civitatium. Pauſanias vero Lib. X. inquit triginta civitates conveniſſe. Aut Suetonius cum ſcribit de duodecim Cæſaribus, an ideo de reliquis ſequentibus dubitabimus. Plane eadem ratio.

CAPUT XI.

Quando evenerint hi terræ motus? Euſebius tentatur & illuſtratur cum Hieronymo. Joſephus Scaliger ſæpe notatur; ſemel Torrentius. Calviſius & Cuſpinianus reprehenduntur, nec non Paulus Oroſius, Cæſar Baronius, Fronto Ducæus & Franciſcus Angelonus: probantur Juſtus Lipſius & Libertus Fromondus.

TERRÆ motus, quo duodecim celebres Aſiæ urbes peſſumdabantur, contigit, uti jam dixi, C. Cælio Rufo & Pomponio Flacco Coſs. Tacitus II. Ann. XLVII. *Eodem anno duodecim celebres Aſiæ urbes conlapſæ nocturno motu terræ, quo improviſior graviorque peſtis fuit:*

fuit: neque ſolitum in tali caſu effugium ſubveniebat in aperta prorumpendi, quia diductis terris hauriebantur. Sediſſe immenſos montes, viſa in arduo quæ plana fuerint, effulſiſſe inter ruinam ignes memorant, Dio Caſſius Lib. LVII. pag. 614. de iiſdem Conſulibus. Κἀκ τούτου καὶ ἡ Καππαδοκία τῶν τε Ῥωμαίων ἐγένετο, καὶ ἱππεῖ ἐπετράπη. Ταῖς τε ἐν Ἀσίᾳ πόλεσι ταῖς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ κακωθείσαις ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς σὺν πέντε ῥαβδούχοις προσετάχθη. καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείθη, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐδόθη. Inſpiciamus nunc Euſebium, de " quo Cuſpinianus monet hoc loco: Quod " ideo ſcribo; quia caute legendus eſt Euſe- " bius, & a me ſemper deſideratur integritas " codicis. Lubet horum verborum Cuſpiniani exempla dare tribus quattuorve locis materiæ noſtræ convenientibus. Apud Euſebium pag. 338. ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ, quæ quoniam eamdem hiſtoriam tradit, quam habemus apud Tacitum & Dionem Caſſium, viſum eſt mihi eam primo loco ex Euſebio ponere.

ΟΛΥΜΠΙΑΔΙ ΡϞΘ

A Τιβέριος Ἀρχέλαον τῆς Καππαδοκῶν βασιλείας κατέπαυσε, καὶ ἡ Καππαδοκία τῆς Ῥωμαίων ἐπαρχία γενομένη ἱππεῖ ἐπετράπη. Γερμανικὸς Καῖσαρ κατὰ Χερούσκων ἐθριάμβευσε. Κατὰ τὴν Κελτικὴν Γερμανικὸς τοὺς βαρβάρους κατὰ τὸ καρτερὸν νικήσας, τότε ὀστᾶ τῶν σὺν τῷ Οὐάρῳ πεσόντων συνέλεξέ τε καὶ ἔθαψε καὶ τὰ στρατιωτικὰ ἀνεκτήσατο.

B Δώ-

Β Δώδεκα πόλεις κτ̃ τὴν Ἀσίαν κατεβλήθησαν.
Γ
Δ

Hic locus ſanabitur, ſi illud B marginale ponatur inferius. Nam primo anno Olympiadis centeſimæ nonæ ceciderunt, non ſecundo; duodecim Aſiæ civitates: & fuit idem annus, quo Cappadocia provincia facta eſt; & triumphus Germanici Cæſaris de Cheruſcis, uti Tacitus & Dio probatiſſimi Auctores tradiderunt. Vari oſſa condita & ſigna militaria recepta Dio ad eundem annum refert.

Euſebius ſine Conſulibus pag. 76. ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΛΟΓΩ ΠΡΩΤΩ.

Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν γ̄. ΤΙΒΕΡΙΟΣ ἔτη κ̄β̄.
Τῆς μικρᾶς Ἀσίας σεισμῷ ιγ̄ πόλεις κατεπτώθησαν Ἔφεσος, Μαγνησία, Σάρδεις, Μοσίνη, Αἰγαὶ, Ἱεροκαισάρεια, Φιλαδέλφεια, Τμῶλος, Τίμος, Μυρίνα, Κύμη, Ἀπολλωνὶς, Δία, Τρκανία.

Idem pag. 201. ΧΡΟΝΙΚΩ ΚΑΝΟΝΙ

ΤΙΒΕΡΙΟΥ	ΧΡΙΣΤΟΥ
Α	ΙϚ ΔΡΟΥΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. Γ. ΝΟΡΒΑΝΟΣ
Β	ΙΖ ΣΙΣΕΝΝΑΣ ΣΤΑΤΙΛΙΟΣ. Λ. ΣΚΡΙΒΩΝΙΟΣ
ΟΛΥΜΠ. ΡΘ Γ	ΙΗ Λ. ΠΟΜΠΩΝΙΟΣ, Γ. ΚΑΙΚΙΛΙΟΣ
Δ	ΙΘ ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

Τῆς μικρᾶς Ἀσίας σεισμῷ ιγ̄ πόλεις κατεπτώθησαν Ἔφεσος,

σος, Μαγνησία, Σάρδεις, Μοσίνη, Αἰγαὶ, Ἱεροκαισά-ρεια, Φιλαδέλφεια, Τμῶλος, Τίμος, Μυρίνα, Κύμη, Ἀπολλώνια, Δία, Ὑρκανία. Dicit Euſebius his duobus locis *Tredecim Urbes*, & numerantur quattuordecim: de quibus mox videbimus Joſephum Scaligerum. Ceterum hoc loco demonſtrat Euſebius Epheſum percuſſam fuiſſe Conſulibus Tiberio Cæſare III. Germanico II. Cum reliquæ ceciderint anno priore Conſulibus L. Pomponio C. Cælio.

Hieronymi verſio apud Euſebium pag. 157.

ANNO

TIBERII	CHRISTI
I	XV Cajus Aſinius Gallus Orator Aſinii Pollionis filius, cujus etiam Virgilius meminit, diris a Tiberio ſuppliciis enecatur.
II	XVI
III	XVII
Olymp. CXCIX. IV	XVIII Livius Hiſtoricus moritur. Ovidius Poëta in exſilio diem obiit & juxta oppidum Tomos ſepelitur. Germanicus Cæſar de Parthis triumphat.
V	XIX „Tre-

" Tredecim urbes terræ motu ceciderunt E-
" pheſus, Magneſia, Sardis, Moſthene, Æge,
" Hierocæſarea, Philadelphia, Tmolus,
" Temnus, Cyme, Myrina, Apollonia,
" Dia, Hyrcania.

Si vera eſt hæc Chronologia Hieronymi, non admodum diſſentit ab Euſebio in anno, quo tredecim civitates Aſiæ lapſæ ſunt. Nam Hieronymus præcipit & inchoat annum primum Tiberii anno Chriſti xv. quem Euſebius habet anno Chriſti xvi. Adeo ut ſi Tiberii annus primus incidat in annum Chriſti xv. juxta Hieronymum, urbes tredecim recte cecidiſſe memorentur anno quinto Tiberii: Sin autem annus Chriſti xvi. Tiberiani imperii primus ſtatuetur juxta Euſebium, ad annum quartum Tiberii clades tredecim urbium referri debeat. Hoc initium Tiberii quo anno Chriſti inter Chronologos cœperit, non eſt meum componere. Ceterum non ſatisfacit Celeberrimus Scaliger in Animadverſionibus ad vocem *Tredecim*] " Iiſdem Conſulibus, quibus Ger-
" manicus de Chattis triumphavit. Itaque
" biennii metachroniſmus committitur. Pace manium liceat dixiſſe, iiſdem Conſulibus, quibus Germanicus triumphavit, ceciderunt duodecim urbes, non tredecim. Epheſus proximo anno juxta Euſebium pag. 201. & hæc explet numerum, ut ſint tredecim. Proinde quoniam Hieronymus nominat trede-

cim urbes; quarum quartus annus Tiberii juxta Euſebium fuit, non biennii metachroniſmus committitur, ſed unius anni: ſi ſit metachroniſmus commiſſus, qui tamen juxta calculum Hieronymi non eſt commiſſus.

" Pergit ὁ πάνυ Tredecim] *Duodecim* Corn. " Tacitus. Item Plinius: *maximus terræ me-* " *moria mortalium exſtitit motus Tiberii Cæſaris* " *principatu* XII. *urbibus Aſiæ una nocte pro-* " *ſtratis*. Item Solinus C. XLIII. & L. Se- " neca *Nat. Quæſt.* VI. Prologo. *Quatuor-* " *decim* Nicephorus Calliſtus. Ita eſt, non tamen valde diſſentiunt hi Auctores: nam confundunt tres terræ motus: primus rapuit duodecim urbes, ſecundus adjecit Epheſum, tertius Cibyram; & ita numerantur quattuordecim. Fuerunt etiam plures terræ motus ſub Tiberio: ſed hi tres pertinent ad Aſiæ civitates RESTITUTAS.

Præterea cladem tredecim urbium refert Hieronymus ad annum Olympiadis centeſimæ nonageſimæ nonæ ſecundum, quem eumdem habet cum Euſebio pag. 201. quantum hic diſtat a biennii metachroniſmo?

" Pergit ὁ πάνυ Dia Hyrcania] Farrago Chro- " nici ex Bibliotheca Regis hæc verba Græ- " ca citans non habet Δια. Aut Dia ſepara- " tim legendum, & ita XIV. urbes erunt, " non XIII. Aut Dia Hyrcania conjunctim.

" Nam

" Nam ego Diam urbem nuſpiam reperio in
" illo tractu Aſiæ, quum tamen Nicephorus
" Calliſtus Diam ſeorſim ponat. Sin autem,
" ego puto male Hyrcaniam a Moſthenis di-
" ſtingui. Moſtheni cognomine Hyrcani erant
" non ſolum in illo tractu ſed inter illas urbes,
" quæ terræ motu corruerint. Tacitus: *qui-*
" *que Moſtheni aut Macedones Hyrcani vocan-*
" *tur*. Stephanus: ἔστι δὲ καὶ Υρκάνιον πεδίον τῆς Λυδίας.
" Omnino Μοσθηνοὶ Υρκανοὶ conjungenda erant.
" Sed hæc in medio diſcutienda relinquimus.
" Quartam decimam urbem Cibyram ponit
" Nicephorus Calliſtus. Nihilo melius Li-
pſius ad Tacitum, qui ut tredecim civitates
Euſebio daret, Δια ejicit. Video ergo in ma-
nuſcripto Bibliothecæ Regiæ *Dia* non exſta-
re, & Diam urbem nuſpiam a Doctiſſimo Vi-
ro repertam in illo tractu Aſiæ. Credo equi-
dem: neque Μοσθηνοὶ Υρκανοὶ conjungenda, etſi
omnino Scaliger hoc affirmet: ſed neque ſepa-
ratim *Moſtheni*, *Hyrcani*, ſed ſine aſpiratione
Moſteni, *Hyrcani*, quemadmodum Ortelius &
alii obſervarunt. Ex *Apollonia* D*ia* apud Eu-
ſebium, Hieronymum & Nicephorum Calli-
ſtum emendo *Apollonidea*: ad ſingulas urbes da-
bitur ratio optimarum harum emendationum.

Apud Euſebium pag. 387. ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΣΥΝΑ-
ΓΩΓΗ.

ΜΜΧΧΧ ΤΙΒΕΡΙΟΣ ἔτη κγ. Ἐπὶ τούτου Γάϊος
ΜΜΧΧΧ Ἀσίνιος Γάλλος παῤῥησίᾳ ἀεί ποτε πατρῴας

καὶ ὑπὲρ τὸ συμφέρον αὐτῷ χρώμενος
MMXXXV πολλὰ μὲν δεινὰ προπαθὼν ἀπεσφάγη. καὶ
δὴ καὶ Ἀρχέλαος Καππαδοκῶν βασιλεὺς
ὑπὸ Τιβερίου ἀπέθανε. Κἀκ τούτου καὶ ἡ
Καππαδοκία τῶν Ῥωμαίων ἐγένετο, καὶ ἱπ-
πεῖ ἐπετράπη, ταῖς τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεσι
ταῖς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ κακωθείσαις ἀνὴρ
ἐστρατηγηκὼς σὺν πέντε ῥαβδούχοις προσ-
MMXXXIX ετάχθη καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φό-
ρων ἀνείθη, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ Τιβερίου ἐδό-
θη. καὶ Δροῦσος ὁ παῖς αὐτοῦ φαρμάκῳ
διώλετο, τοῦ Σηϊανοῦ φάρμακόν τι αὐτῷ
διά τε τῶν ἐν τῇ θεραπείᾳ αὐτοῦ ὄντων, καὶ
διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Λιουίλλας δεδω-
κότος.

Hic Tiberius incipit regnare anno ab Abrahamo MMXXX. quinque annos poſt dicitur mortuus Aſinius Gallus MMXXXV. Quod quantum a veritate diſtet, vide Scaligeri Animadverſiones. Ad Aſiæ civitates collocatur numerus MMXXXIX. quum debuiſſet MMXXXII. ſi duodecim urbes intelligat. Nam hiſtoria de Archelao, Cappadocia & viro prætorio cum quinque lictoribus miſſo ad Aſiæ civitates apud Dionem Caſſium Lib. LVII. pag. 614. non tantum eadem, ſed & eodem modo, iiſdem verbis memoratur. Qui verba Dionis deſcribit, etiam eumdem annum, eoſdem Conſules ſequutus exiſtimari cum Dione debet. Si tredecim urbes cenſet, ponendus eſt MMXXXIII.

Si

Si quatuordecim urbes, quot etiam fuerunt, rectus eſt numerus MMXXXIX. quo anno Druſus extinguitur.

Ex his locis Euſebii alii Viri inſignes lapſi ſunt. Nam Torrentius *ad Suetonii Tiberium* " Cap. XLVIII. *Disjectis terræ motu civitati-* " *bus*. Eo Plinius Lib. II. Cap. LXXXIV. " duodecim civitates proſtratas ſcribit. Euſebius in *Chronicis* XIII. Confundit Vir Ampliſſimus duos terræ motus ſub Tiberio: quorum unus duodecim civitates evertit: quem confirmat Euſebius pag. 338. Δώδεκα πόλεις: alter Epheſum, cujus itidem meminit Euſebius pag. 201. ιγ πόλεις. Ceterum multo imprudentius accuratiſſimus alias Calviſius in *Chronologia* ad annum Chriſti XVII. C. Cælio Rufo L. " Pomponio Coſs. Aſia ingenti terræ motu " concutitur, quo duodecim urbes inſignes " collapſæ ſunt (tredecim habet Euſebius) " Epheſus, Magneſia, Sardes, Moſthene, " Æge, HieroCæſarea, Philadelphia, Tmo- " lus, Temnus, Cumæ, Myrina, Apollo- " nia, Hyrcania. Has omnes, ut inſtaura- " rentur, multa pecunia ſublevavit. Taci- " tus II. *Annal*. XLVII. Memoria Calviſii vacillat. Nam Tacitus hoc non tradit de Epheſo, ſed Euſebius. Immo Euſebius, ubi Epheſum memorat, refert terræ motum ad proximos Conſules Tiberium III. & Germanicum II. uti pag. 201. videre eſt. Inſulſius Cuſpi-

nianus ad annum Tiberii tertium: L. Pompo-
" nio C. Cæcilio Coss. *eodem anno* (inquit Ta-
" citus) *duodecim celebres Aſiæ urbes collapſæ no-*
" *cturno motu terræ, quo improviſior graviorque*
" *peſtis fuit*, &c. Vide igitur, ſtudioſe Le-
" ctor, quomodo hæc conveniant cum Eu-
" ſebio in *Chronicis*, qui quinto anno Tiberii
" deſcribit hunc terræ motum. Euſebius non
deſcribit quinto anno Tiberii hunc terræ motum, uti ex omnibus locis Euſebii aperte liquet, ſed ſolus Hieronymus. Falſiſſime Paulus Oroſius Lib. VII. Cap. III. qui vult in morte REDEMPTORIS: cui reſpondit Lipſius in *Notis ad Tacitum* II. *Annal.* XLVII. "Bo-
" num Oroſium quam fugit ratio, qui hunc tre-
" morem terræ ad tempus refert mortui no-
" ſtri Servatoris? quod nos quidem ſcimus
" totis quatuordecim annis poſterius fuiſſe.
" Scilicet egebant hoc fuco ſacræ Litteræ!
Oroſium tamen ſequitur Fronto Ducæus ad Nicephorum Calliſtum. *Terræ motus ſub Tiberio exiſtimatur is eſſe, qui in paſſione Chriſti accidit*. Audiendus & Libertus Fromondus ad Senecæ *Natur. Quæſt.* VI. I. " Hanc ur-
" bium duodecim ruinam Oroſius & poſt eum
" non ſatis cogitate Cæſar Baronius ad tem-
" pus refert Chriſti Domini patientis. Cal-
" culus enim eſt facilis: nam in III. annum
" Tiberii Tacito teſtante hic terræ motus
" incidit, cum Chriſtus poſtea circa an-
" num

" num ejus XVIII. paſſus ſit. Franciſcus Angelonus: " Souvenne le città dell' Aſia da
" impetuoſi terre moti gravemente dannifi-
" cate, e ne reſtò la memoria in medaglia,
" che dall'un lato moſtra la figura Togata di
" Tiberio ſedente sù la ſede curule ſenza co-
" rona in capo, tiene nella deſtra la patera,
" & appoggia la ſiniſtra ad un' haſta con let-
" tere. CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS, ha
" nel roveſcio S. C. con tali note: TI. CÆS.
" D. F. AUG. P. M. TR. POT. XXIIII. ma
" così fatte lettere non ſi vanno replicando
" nel diſegno, ſtimandoſi ſoverchio. Si cre-
" de, che li Terremoti, e danni ſuddetti au-
" veniſſero in tempo della crucifiſſione del
" Salvatore GIESV CHRISTO ſeguita con
" permiſſione del Padre Eterno a fine di re-
" dimere dal peccato di Adamo il genere hu-
" mano; e nell' anno decimo nono dell' Im-
" perio di Tiberio. Quam arduum eſt ſemel conceptam opinionem ex animis hominum evellere? videt hic Angelonus Senatusconſulti auctoritatem, litteras publicas monſtrantes factum & annum: nempe Tiberii TRIBUNICIA POTESTATE XXIIII. CIVITATES ASIÆ RESTITUTAS poſt terræ motus & clades ſupradictas. Operæ pretium eſt mentem advertere ad verba ære fixa. Tiberii Cæſaris, ut jam dixi, Tribunicia poteſtate XIX. terræ motus duodecim Aſiæ

urbes adflixit, alter annus Epheſum adſociavit: TRIBUNICIA POTESTATE XXIIII. Cibyra tangitur: hæ ſunt quattuordecim civitates Aſiæ a Tiberio Cæſare reſtitutæ poſt aſperrimos terræ tremores. De Cibyra verus & omni exceptione gravior Tacitus refert C. Aſinio, C. Antiſtio Coss. hoc eſt, TRIBUNICIA POTESTATE XXIIII. Certe eo tempore Tiberium Aſiæ civitates reſtituiſſe poſt terræ hiatus, etſi Angelonus videatur dubitare, nemo ſanus negare poteſt, qui rationem habet rerum geſtarum & temporum, quibus hæc evenerunt: ne dicam publica monumenta nummorum tam levia æſtimare, ut ne quidem cum auctoribus bonis conferre dignetur. Levitas viri inde paret, quod non erubuerit ſcribere: creditur terræ motus & „ clades ſupradictas eveniſſe in morte Salva„ toris JESU CHRISTI, quod quidem duobus luſtris poſterius eſt, contra nummos, contra auctores priſcos, contra Monumenta publica. Denique hoc quod inſtat, agamus, & attendamus quæſo ad Marmoream hanc Baſim omnibus teſtibus potiorem: quam ſi Baronio, Ducæo, & Angelono vidiſſe contigiſſet, nullus dubito, quin tanti viri rationem hujus habuiſſent. Nunc utar felicitate ſecundæ peregrinationis & otii, quam ex hac Marmorea Baſi percepi, in qua tripudians legi. TIBERIO, &C. COS. IIII. TRIB. POTE-

STAT.

STAT. XXXII. Uti recte edidit Bulifonius. Cum Chriſtus paſſus ſit poſt Tiberii quintum conſulatum, Tribunicia poteſtate XXXIIII. Manifeſtius argumentum antiquitatis in rerum natura dari non poteſt, & cui nullus Auctor obtrectare aut minuere gravitatem valet. Immo quicunque Auctor non conſentit Marmoreæ Baſi, elleborum bibat & ſcribat Anticyræ.

C A P U T XII.

Auctores, qui memoriam hujus miſeriæ reliquerunt, in quibus Strabo ſuppletur. Oroſius emendatur.

Ne Euſebiana verba in vanum iteremus: Seneca Lib. VI. *Natur. Quæſt.* Cap. I. *Aſia duodecim urbes ſimul perdidit. Anno priore Achajam & Macedoniam, quæcumque eſt iſta vis mali quæ incurrit; nunc Campaniam læſit.* Vellejus Lib. II. Cap. CXXVI. *Fortuita non civium tantummodo ſed urbium damna Principis munificentia vindicat. Reſtitutæ Aſiæ urbes.* Strabo Lib. XII. circa finem pag. 579. καὶ τὰ περὶ Σίπυλον δὲ καὶ (hanc enim copulam reſtituo ex prioribus editionibus & MS. Florentino, quem contuli, omiſſam neſcio quare ab magno Iſaaco) τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ, μῦθον οὐδὲ τίθεσθαι. καὶ γὰρ νῦν τὴν Μαγνησίαν τὴν ὑπ' αὐτῷ κατέβαλον σεισμοί.

ἡνίκα καὶ Σάρδεις καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἐπιφανεςάτας κατὰ πολλὰ μέρη διελυμήνατο (hic delibero an non ſcribendum ſit, διελυμήναντο) ἐπηνώρθωσε δὲ ὁ Ηγεμὼν χρήματα ἐπιδὲς, καθάπερ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς γενομένης συμφορᾶς Τραλλιανοῖς, ἡνίκα τὸ γυμνάσιον καὶ ἄλλα μέρη συνέπεσεν, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ τούτοις καὶ Λαοδικεῦσιν: *Sed neque ea pro fabulis habenda ſunt, quæ de Sipylo & ſubverſione ejus dicuntur.* Nam *& noſtra ætate tremores terræ Magneſiam dejecerunt: quando & Sardes & aliæ nobiliſſimæ urbes ab iiſdem ſunt graviſſime adflictæ multis partibus. Imperator tamen inſtauravit pecuniam largitus: quod beneficii ante etiam Trallianis præſtiterat pater ejus cum eorum corruiſſet gymnaſium: itemque Laodicenſibus.* Idem Lib. XIII. pag. 621. Οὐκ ἄποθεν δὲ τούτων τῶν πόλεων ἐςὶν ἡ Μαγνησία ἐςὶν ἡ ὑπὸ Σιπύλῳ, ἐλευθέρα πόλις ὑπὸ Ρωμαίων κεκριμένη. καὶ ταύτην δ᾽ ἐκάκωσαν οἱ νεωςὶ γενόμενοι σεισμοί: *Non procul ab his urbibus Magneſia abeſt quæ ab Sipylo, a Romanis libera judicata. Hanc etiam læſerunt terræ motus nuper facti.* Eodem Libro pag. 627. Αναληφθεῖσα δ᾽ ἀξιολόγως ὕςερον διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας ἡ πόλις καὶ οὐδεμιᾶς λειπομένη τῶν ἀςυγειτόνων, νεωςὶ ὑπὸ σεισμῶν ἀπέβαλε πολλὴν τῆς κατοικίας· ἡ δὲ τοῦ Τιβερίου πρόνοια τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς ἡγεμόνος, καὶ ταύτην καὶ τῶν ἄλλων συχνὰς ἀνέλαβε ταῖς εὐεργεσίαις, ὅσαι περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐκοινώνησαν τοῦ αὐτοῦ πάθους: *Urbs hæc deinde ob virtutem ſoli præclare refecta, ut nulli vicinarum gloria cederet, nuper magnam domiciliorum partem terræ motibus*

ami-

amiſit. Tiberii autem Cæſaris, qui noſtra ætate rerum potitur, providentia & hanc & complures alias beneficiis reparavit, eodem tempore eadem calamitate adflictas. Eodem Libro pag. 628. Μετὰ δὲ Λυδοὺς εἰσὶ οἱ Μυσοὶ, καὶ πόλις Φιλαδέλφεια σεισμῶν πλήρης. οὐ γὰρ διαλείπουσιν οἱ τοῖχοι διϊστάμενοι, καὶ ἄλλοτ' ἄλλο μέρος τῆς πόλεως κακοπαθοῦν: *Poſt Lydos ſunt Myſi, & urbs Philadelphia crebris vexata terræ motibus: numquam enim deſinunt muri ruinam minari, alia atque alia urbis parte labefactata.* Plinius Lib. II. *Natur. Hiſt.* Cap. LXXXIV. *Maximus terræ memoria mortalium exſtitit motus, Tiberii Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ una nocte proſtratis.* Solinus Cap. XLIII. *Nuſquam autem toto orbe tam aſſiduos terræ motus & tam crebras urbium demerſiones quam in Aſia eſſe, cladibus Aſiaticis patuit, cum Tiberio principe urbes duodecim ſimul una ruina ceciderint.* Tacitus Lib. II. *Annal.* Cap. XLVII. *Eodem anno duodecim celebres Aſiæ urbes conlapſæ nocturno motu terræ, quo improviſior graviorque peſtis fuit. neque ſolitum in tali caſu effugium ſubveniebat in aperta prorumpendi, quia diductis terris hauriebantur. Sediſſe immenſos montes, viſa in arduo quæ plana fuerint, effulſiſſe inter ruinam ignes memorant.* Suetonius *Tib.* Cap. XLVIII. *Ne provincias quidem ulla liberalitate ſublevavit, excepta Aſia, disjectis terræ motu civitatibus.* Dio Caſſius Lib. LVII. pag. 614. Κἀκ τούτου καὶ ἡ Καππα-

παδοκία τε Ῥωμαίων ἐγένετο, καὶ ἱππεῖ ἐπετράπη. ταῖς τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεσι τῶν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ κακωθείσαις ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς σὺν πέντε ῥαβδούχοις προσετάχθη, καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείθη, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐδόθη: *Ac deinde Cappadocia quoque Romanorum juris effecta, equitique regenda data. Urbibus Aſiæ terræ motu concuſſis, prætorius vir cum quinque lictoribus præfectus, multa ex tributis pecunia remiſſa, multa a Tiberio donata.* Phlegon Trallianus *de rebus mirab.* Cap. XIII. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Γραμματικὸς ἱστορεῖ ἐπὶ Τιβερίου Νέρωνος σεισμὸν γεγενῆσθαι, καὶ πολλὰς καὶ ὀνομαστὰς πόλεις τῆς Ἀσίας ἄρδην ἀφανισθῆναι, ἃς ὕστερον ὁ Τιβέριος οἰκείᾳ δαπάνῃ πάλιν ἀνώρθωσεν, ἀνθ' ὧν Κολοσσόν τε αὐτῷ κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν παρὰ τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ, ὅ ἐστιν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ, καὶ τῶν πόλεων ἑκάστης ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέστησαν. *Apollonius Grammaticus narrat Tiberii Neronis ætate terræ motum fuiſſe, quo multæ ac celebres Aſiæ urbes funditus deletæ ſunt, quas deinde Tiberius ſuo ſumptu inſtauravit, propter quod beneficium ei coloſſum confecerunt, ac collocarunt in foro Romano, prope fanum Veneris, & ſingularum urbium ſtatuas junctim appoſuerunt.* Oroſius Lib. VII. Cap. III. *Sane Aſiæ civitates illo terræ motu dirutas tributo dimiſſo propria etiam libertate* (lego *liberalitate*) *donavit.* Nicephorus Calliſtus Lib. I. Cap. XVII. ἐφ' οὗ καὶ δεκατέσσαρες πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σεισμῷ πεσεῖν ἱστοροῦνται: *ſub qua* (Tiberio) *& quattuordecim civitates Minoris Aſiæ terræ motu cecidiſſe memorantur.*

CA-

C A P U T XIII.

*A*UGUSTI *cognomen poſt imperium recepit Tiberius: non ante.* PATRIS PATRIÆ *ſemper recuſavit. Jo. Fred. Gronovii Obſervatio de origine & ſignificatione* AUGUSTI.

AUGUSTO] Nunc aggredi ſibet verba Inſcriptionis, quæ quoniam clara & manifeſta ſunt omnia, animum advertere oportet cum Juriſconſulto Marcello L. x. D. *de Probat. Cenſus & monumenta publica potiora teſtibus eſſe.* Adeo ut pura & ſancta ſervanda ſint, ad quæ tamquam ad lapidem Lydium Auctores perpendamus, examinemus & ſubjiciamus. AUGUSTI titulum Tiberius cunctanter aſſumpſit: nec ſolum hic exſtat, ſed etiam in aliis Inſcriptionibus & nummis poſt adeptum imperium cuſis. Suetonius tamen Cap. XXVI. *Ac ne AUGUSTI quidem nomen quanquam hereditarium, ullis niſi ad reges ac dynaſtas epiſtolis addidit.* Dio Caſſius Lib. LVII. pag. 607. Καὶ τὸ τοῦ ΑΥΓΟΥϹΤΟΥ οὐκ ἐπέθετο μὲν (οὐδὲ γὰρ ψηφισθῆναί ποτε εἴασε) λεγόμενον δ' ἀκούων, καὶ γραφόμενον ἀναγινώσκων ἔφερε: καὶ ὁσάκις γε βασιλεῦσί τισιν ἐπέστελλε καὶ ἐκεῖνο προσενέγραφε: *AUGUSTI nomen non quidem uſurpabat (neque enim id ſibi um-*

umquam decerni conceſſit) audiens tamen aut ſcriptum legens ferebat : & quotiens ad reges litteras dedit & id adjecit. Itaque quum hæc titulorum pars, ut admiſſa paulatim ab eo fuit, ſic etiam ab hoc Marmore confirmatur : tum quod hic etiam omittitur, magis perſeveravit Tiberius in recuſando cognomine PATRIS PATRIÆ. Qui titulus nec hic nec in ponte Ariminenſi eſt, uti αὐτόπτης teſtor. Hoc ut probem, allego Tacitum, Suetonium, Dionem Caſſium tres inſignes Auctores quaſi e tripode reſpondiſſe de Tiberio abnuente ſe PATREM PATRIÆ. Tacitus I. *Annal.* Cap. LXXII. *Nomen* PATRIS PATRIÆ *Tiberius a populo ſæpius ingeſtum repudiavit.* Suetonius Cap. XXVI. *Cognomenque* PATRIS PATRIÆ *& civicam in veſtibulo coronam recuſavit.* Cap. LXVII. *Ideoque ut imperium inierit &* PATRIS PATRIÆ *appellationem & ne in acta ſua juraretur obſtinatiſſime recuſaſſe : ne mox majore dedecore impar tantis honoribus inveniretur.* Dio Caſſius Lib. LVII. pag. 607. Τότε δὲ ΠΑΤΡΟϹ ΤΗϹ ΠΑΤΡΙΔΟϹ πρόσρημα παντελῶς διεώσατο : PATRIS PATRIÆ *cognomen omnino recuſavit.* Non debeo hoc caput abſolvere ſine gratia & memoria Parentis, cujus inſtitutioni cum a teneris aſſueverim & conſcius ſim ejus induſtriæ ſtudiique inexhauſti, niſi cum alterum pedem quaſi in ſepulchro haberet ; & quia variæ opinio-

nio-

niones etiam inpræſentiarum de hac voce audiuntur, tum etiam ut hoc χόλιον purum putum ipſius manu exeat: putavi gratum & acceptum fore, ſi hic locus ab luculentiſſimis ejus vigiliis coronida acciperet. Dumtaxat quiſquis cognoſcat, quæ ipſe meditatus pro ſuo haberi & agnoſci velit.

" In vocabulo Auguſtus cæcutire vulgus " quid miri eſt, & majorum noſtrorum, qui " arma magis quam gloſſemata didicerant, " Germanicam interpretationem pertinaciter " tueri, cum & literas profeſſi homines, tam " vili tritico, ut ait Plautus, lolio victitare " non deſinant? Quorum Joſ. Scaliger in *Con-* " *jectaneis*, *Cruſta* a *corio*, inquit, quaſi *co-* " *ruſta*: ut a *fide fiduſtum*, ab *ango anguſtum*, " *augeo auguſtum*, *unco uncuſtum*, *verbuſtum* a " *veru*. Chr Becmannus: Ab *augeo* fit *auguſtus*, " ſane ἀναλόγως, ut ab *ango anguſtus*. Juſt. Reinh. " Robbigius mirifice: quoniam is demum *auc-* " *tus* & locupletior factus eſt, qui ab obligatio- " ne liberatus L. *Si pupilli* LXVI. in fin. *de So-* " *lut.* & *Liberat.* Principes demum Romani " non ſine præſigni omine & feſtivitate *Au-* " *guſti* ab Auguſto appellati ſunt, quod legi- " bus ſoluti imperant; nam & *Auguſtus* ab " *augendo* dictus & quod *omni poteſtate au-* " *ctus*. Hæreo ea in re Ovidio I. *Faſt.* ca- " nenti:

Sancta vocant auguſta patres, auguſta vocamus

Tem-

Templa, ſacerdotum rite ſacrata manu.
Hujus & augurium dependet origine verbi,
Et quodcumque ſua Juppiter auget ope.

“ Et Tullio I. *Philipp.* Antonium ad regiam “ majeſtatem adſpirantem adloquenti: *Niſi* “ *ſic gubernes, ut cives tui te ament, non po-* “ *tes eſſe clarus, & omni poteſtate auctus.* Ut “ *omni poteſtate auctus* tamdem *Auguſti* no- “ men definiat, ut cui & in quem popu- “ lus Romanus imperium ſuum & poteſta- “ tem conceſſerit: ſic ille Robigal. VI. “ Cap. III. Matt. Martinio vel ab αὐγὴ ſplen- “ dor, αὐγάζω ſplendeo, vel ab *augeo*, & *au-* “ *guſtus* ſit, qui honoribus auctus, dignus “ veneratione, majeſtate plenus. Alii *auge-* “ *re* inculcant verbum eſſe ſacrorum ut *im-* “ *molare*, *mactare*, *adolere*, & eandem pror- “ ſus, quam iſta, vim habere, cum mola “ ſalſa reſpergebatur hoſtia & ſacrabatur, “ tum *augeri* dictum: ſic Suetonio, *augeri* “ *hoſtias*, & Lapidi antiquo *donum dare auge-* “ *reque:* quoniam igitur hoſtiæ cum reſper- “ gerentur mola ſalſa, conſecrabantur ſeu ſa- “ cræ fierent; hinc *Auguſtum* ſacrum ſanctum- “ que & quaſi conſecratum eſſe; ideo id tri- “ butum Imperatori, ut major homine proin- “ deque σεβαστὸς, hoc eſt, veneratione & ado- “ ratione dignus cenſeretur. Quis non ab- “ horreat omen? aut quam gratiam habuiſſet “ princeps ab ea ſuperſtitione animi non alie-

“ nus,

“ nus, imponens ſibi nomen ab hoſtiis mola
“ ſalſa tactis & jam jam percutiendis? Quaſi
“ ſic velut inſulæ in deſtinatam morti victi-
“ mam congerebantur. Et tamen origo hu-
“ jus inventi manat ab Iſ. Caſaubono, qui
“ ad Suetonii, *ab auctu*, Vel ominis boni
“ gratia, inquit, vel, ut ait Dio, ὡς καὶ πλεῖόν
“ τι, ἢ κατὰ ἀνθρώπους ὤν· nam *augere* verbum erat
“ ſacrorum, &c. Videntur ſic agere doctiſ-
“ ſimi viri, quaſi hoc vocabulum in principe
“ illo primum fictum formatumque fuerit;
“ non, quum eſſet commune, atque in aliis
“ rebus uſitaretur, ei eſſet accommodatum ad-
“ ditumque cum ſua ſibi ſignificatione, quam
“ a multis jam ſæculis obtinebat. Ego vero
“ ita cenſeo progrediendum. *Avicuros* dixit
“ ultima vetuſtas ab avibus curandis, qui ex
“ forma, motu, cantu avium præſagirent:
“ Ut *Viocuros*, genus minorum magiſtra-
“ tuum, qui curam viarum gererent. Ex
“ *Avicurus* contractum fecerunt *Augur*, inde
“ *augurium*. Neque enim hinc incipiendum
“ eſt, ut *augurium* ſit quaſi *avigerium* vel *avi-*
“ *garrium*, ut viri eximii volunt, etſi Feſtus iis
“ præiverit: *Augur ab avibus gerendoque dictus*
“ *quia per eum avium geſtus edicitur: ſive ab*
“ *avium garritu, unde & augurium.* Quod
“ Meurſius confirmat ſcilicet loco Priſciani
“ Lib. I. ubi antiquos *auges* & *augeratus* dixiſ-
“ ſe ſcribit, hæc nauci non ſunt. Quis enim

" geſtus avium? aut quæ aves geſticulantur?
" *Augur* ab avibus curandis, ut ab avibus ſpe-
" ciendis vel ſpectandis *Auſpex*. Ab *augur au-*
" *guſtus*, ut a *robur robuſtus*, *angor anguſtus*,
" *arbor arbuſtum*, *honor honeſtus*, *onus onuſtus*,
" *Ligur Liguſtus*, quod quidem in uſu non
" eſt, ſed tamen ex eo natum *Liguſticus*. At-
" que ut *robuſtus* & *corroboratus* in certis ge-
" neribus idem, ſic *auguſtus* & *inauguratus*
" idem. Quare antiquitus vox ea de locis
" ſacris & deorum cultui dicatis uſurpata eſt.
" Non dedicabantur enim, niſi pro ſuperſti-
" tione gentili conſultis avibus, an diis ea
" grata ſedes futura eſſet. Per aves, quaſi
" cœlo propiores voluntatem ſuam cœleſtes
" hominibus aperire miſeri credebant. Ci-
" cero pro domo ſua: *Senatus in loco auguſto*
" *conſecratam eam aram tollendam ex auctoritate*
" *pontificum cenſuit.* Eadem de re loquens
" paullo ante: *cumque Licinia virgo Veſtalis*
" *aram ſub ſaxo ſacro dedicaviſſet.* Hic *ſaxum*
" *ſacrum*, deinde *locum auguſtum* dixit. Lib.
" I. *de Nat. Deor.* Cap. XLII. *Omitto Eleu-*
" *ſina ſanctam illam, & auguſtam,*
" *Ubi initiantur gentes terrarum ultimæ.*
" Sic enim ſcribendum, non *Eleuſinam*. Li-
" vius Lib. XXXVIII. *Tranſgreſſi Mæandrum*
" *ad Hierancomen pervenerunt. Fanum ibi au-*
" *guſtum Apollinis & oraculum.* Idem Lib.
" XLV. *Utrum nos, hoſpites Samothraces, ve-*

" *re accepimus an falſo, ſacram hanc inſulam*
" *& auguſti totam atque inviolati ſoli eſſe?* Vir-
" gilius in IV. *Georgicôn* de alveari apum lo-
" quens: *Si quando ſedem auguſtam.* Ubi Ser-
" vius: *Proprie auguſtum tectum eſt augurio*
" *conſecratum; abuſive nobile, majeſtatis ple-*
" *num.* Idem in ſeptimo *Æneidos: auguſta ad*
" *ad mœnia regis.* Et rurſus Servius: *augurio*
" *conſecrata. Hinc paullo poſt illud eſt, Tectum*
" *auguſtum. Et niſi in auguſto loco conſilium*
" *ſenatus habere non poterat.* Feſtus: *Augu-*
" *ſtus locus, ſanctus, ab avium geſtu, id eſt,*
" *quia ab avibus ſignificatus eſt, ſic dictus; ſive*
" *ab avium guſtatu, quia aves paſtæ id ratum*
" *fecere.* in MS. vidi, *qui ab avibus ſanctifica-*
" *tus eſt.* De avium geſtu & guſtatu fabulæ
" & alluſiones inanes. Hoc proprium eſt hu-
" jus verbi domicilium: hinc ad alias res per-
" ſonaſque transfertur. Cicero Lib. II. *de*
" *Legibus: Quid igitur aget Jacchus Eumolpi-*
" *dæque noſtri & auguſta illa myſteria, ſiqui-*
" *dem ſacra nocturna tollimus.* Idem *De ha-*
" *ruſpicum reſponſis: Id ſemper populo Roma-*
" *no, ſemper ſenatui, ſemper ipſis diis immor-*
" *talibus ſatis ſanctum, ſatis auguſtum, ſatis*
" *religioſum eſſe viſum eſt.* De ſacrificio quo-
" dam loquitur. Livius Lib. I. *habitum for-*
" *mamque viri aliquantum ampliorem auguſtio-*
" *remque humana intuens.* Quemadmodum
" Florus: *viſum a ſe Romulum affirmans au-*

" *guſtiore forma, quam fuiſſet.* Ovidius ſex-
" ta *Metamorphoſi*

" *Bis ſex cæleſtes medio Jove ſedibus altis*
" *Auguſta gravitate ſedent.*

" Et Lib. XI. de Hercule in cœlum recepto:

" *majorque videri*
" *Cœpit & auguſta fieri gravitate verendus.*

" Iterum Cicero Lib. II. *de nat. Deor. quem*
" *majores noſtri auguſte ſancteque conſecraverunt.*
" Et ejuſdem operis Lib. III. *hos deos, quos*
" *auguſte omnes ſanctеque veneramur.* Neque
" alio ſenſu id cognomen Octaviano tribu-
" tum: non enim, quod auctus eſſet ſive
" poteſtate ſive qualiter hoſtiæ; nam ut au-
" geret imperium, quod cogitare ipſe vetuit
" ſucceſſores ſuos: ſed tanquam qui eſſet fie-
" retque eo etiam nomine ſacratus, ſanctus,
" dicatus, ſacroſanctus, θεῖόν τι. Ideo Græ-
" ci Auguſtum dixere Σεβαστὸν, quaſi ἅγιον,
" προσκυνητὸν, non Αὐξητὸν, Αὐξητικὸν, Αὔξιμον, ut
" potuiſſent, ſi ab *augeo* id verbi quæſitum
" crediſſent. Sed & conſentit in eo recte
" explicando vetuſtas omnis. Dio Lib. LIII.
" Ἐπεὶ γὰρ καὶ τῷ ἔργῳ αὐτὰ ἐπετέλεσεν, οὕτω δὴ καὶ τὸ τοῦ
" Αὐγούστου ὄνομα καὶ παρὰ τῆς βουλῆς καὶ παρὰ τοῦ δήμου
" ἐπέθετο. Βουληθέντων γάρ σφων ἰδίως πως αὐτὸν προσ-
" ειπεῖν, καὶ τῶν μὲν, τὸ, τῶν δὲ, τὸ καὶ εἰσηγουμένων καὶ
" αἱρουμένων. ὁ Καῖσαρ ἐπεθύμει μὲν ἰσχυρῶς Ῥωμύλος
" ὀνομασθῆναι· αἰσθόμενος δὲ, ὅτι ὑποπτεύεται ἐκ τού-
" του τῆς βασιλείας ἐπιθυμεῖν, οὐκέτ' αὐτοῦ ἀντεποιήσατο·

ἀλ-

" ἀλλὰ Αὔγουστος, ὡς καὶ πλεῖόν τι ἢ κατὰ ἀνθρώπους ὤν,
" ἐπεκλήθη. πάντα γὰρ τὰ ἐντιμότατα καὶ τὰ ἱερώτατα,
" Αὔγουστα προσαγορεύεται. ἐξ οὗπερ καὶ σεβαστὸν οἱ ἑλληνί-
" ζοντές πως, ὥσπερ τινὰ σεπτὸν, ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι
" προσεῖπον. Pauſanias Lib. III. τὸ δὲ ὄνομα εἰ-
" ναι τοῦ Αὐγούστου, ὃ κατὰ γλῶτταν δύναται τὴν Ἑλ-
" λήνων Σεβαστός. Ovidius Lib. I. *Faſtorum*,
" allocutus Germanicum:

" *Et tuus Auguſto nomine dictus avus.*
" *Perlege diſpoſitas annoſa per atria ceras:*
" *Contigerunt nulli nomin• tanta viro.*

" Quum deinde Africanos, Iſauricos, Creti-
" cos, Numidicos, &c. commemoraſſet,

" *Sed tamen humanis celebrantur honoribus*
" *omnes:*
" *Hic ſocium ſummo cum Jove nomen habet.*
" *Sancta vocant auguſta patres: auguſta vo-*
" *cantur*
" *Templa ſacerdotum rite dicata manu.*

" Hæc ſana & indubitata, quæ ſufficere ve-
" rum quærenti debent. Quod ſubjicit O-
" vidius:

" *Hujus & augurium deſcendit origine verbi,*
" *Et quodcumque ſua Juppiter auget ope.*
" *Augeat imperium noſtri ducis, augeat annos.*

" belle quidem & feſtive canitur, ſed in par-
" te laborat. nam *Augurium* fateor & *Augu-*
" *ſtus* communem habent originem *Augur* &
" *Avis:* ſed *augeo ab* αὔξω, αὐξάνω, αὐξέω de-
" duci quis ignorat? Itaque fruſtra captatur

 " hic

“ hic verſiculus: ubi tamen non dicitur *Au-*
“ *guſtus* trahi ab *Augendo*, ſed *auguſtus* & *au-*
“ *gere* principio ab eodem manare. Sueto-
“ nius *Octavio* Cap. VII. *Poſtea C. Cæſaris*
“ *& deinde Auguſti cognomen aſſumpſit, alte-*
“ *rum teſtamento majoris avunculi, alterum Mu-*
“ *natii Planci ſententia: quum quibuſdam cen-*
“ *ſentibus Romulum appellari oportere, quaſi*
“ *& ipſum conditorem urbis, prævaluiſſet, ut*
“ *Auguſtus potius vocaretur, non tantum novo,*
“ *ſed etiam ampliore cognomine: quod loca quo-*
“ *que religioſa & in quibus augurio aliquid con-*
“ *ſecratur auguſta dicantur, ab auctu vel a-*
“ *vium geſtu guſtuve, ſicut etiam Ennius docet*
“ *ſcribens:*

“ *Auguſto augurio poſtquam inclita condita*
“ *Roma eſt.*

“ Præclare & hic, præterquam ubi, *ab au-*
“ *ctu vel avium geſtu guſtuve*: quibus ego vo-
“ culis lumbifragium aut ſpongiam decerne-
“ rem lubens nimis, niſi exſtarent in omni-
“ bus libris, & paſſim condonaremus etiam
“ doctiſſimis Romanorum, quæ ſuorum in
“ vocabulorum etymis infeliciter ſunt moliti.
“ Sed ad eas notandum nihil aliud eſt quam
“ Λῆροι λῆροι, & Neniæ non Grammaticæ, ſed
“ omnino ἀγράμματοι. Quam vanum aucu-
“ pari Dionis πλεῖόν τι, tanquam id *auctum* ſigni-
“ ficaret, cum ipſe ſtatim aliam & certam
“ rationem edat, quod *auguſta* Romanis ſint

“ ἱερώ-

" ἱερώτατος? Quam leve autem, *augere* eſſe ver-
" bum ſacrorum, quia *hoſtias augeri* Sueto-
" nius dixit? Quid ſi *addi*, *multiplicari*, *cu-*
" *mulari*, dixiſſet, eane eſſent omnia verba
" ſacrorum? nam nihil aliud vult quam plu-
" res cædi, & uſque ad litationem. Neque
" acutius hoc colligitur ex ara Narbonenſi:
" *Si quis huic aræ donum dare augereque volet*,
" *liceto.* Definitæ enim erant ſolennes & le-
" gitimæ ſtatis diebus ſingulæ: *tres equites*
" *Romani a plebe & tres libertini hoſtias ſingu-*
" *las inmolent.* Ideo dein permittitur augeri
" donum, ſi cujus liberalitati libuerit. Quod
" ſicubi *augere victimis deos* legimus, non vi-
" deo, quare aliter hic poſitum id verbum
" putem quam, quum apud Tacitum lego,
" *augeri aliquem pecunia* aut *largitione*. *Mactus*
" autem & *mactare* & *magmentum* ab eadem
" origine eſſe nemo mihi facile perſuadebit:
" neque *mactus* dici ex *magis auctus* facilius
" credo quam *macellum* ex *magis ſacellum*. E-
" gregie quoque Florus Lib. IV. Cap. ult.
" *Tractatum etiam in ſenatu, an quia condidiſ-*
" *ſet imperium Romulus vocaretur: ſed ſanctius*
" *& reverentius viſum eſt nomen Auguſti, ut*
" *ſcilicet jam tum, dum colit terras, ipſo nomi-*
" *nis titulo conſecraretur.* Cur ergo dicuntur
" *Semper Auguſti?* Videamus quinam ſic di-
" cantur. Vivo ante Diocletianum nemini
" eum titulum tributum invenio. Huic au-

" tem & Maximiano in corpore Inſcriptio-
" num pag. CCLXXVI, 2. CCLXXX, 1. Tum
" Conſtantino Magno CCLXXXII, 3.
" CCLXXXIII., 4. & 8. & 9. CCLXXXIIII,
" 1, 2, 7. Et hujus filio Fl. Julio Conſtan-
" tio CCLXXX, 6. CCLXXXI, 2. Idem Fl. Clau-
" dio Juliano CCLXXXIIII, 5. Valentiniano
" CCLXXXV, 6, 7, 8, 9, 10. ubi & Valenti cum
" fratre. Valenti ſoli CCLXXXVI, 1, 2, 3, 4. Theo-
" doſio CCLXXXVI, 5. Arcadio CCLXXXVII, 2.
" Arcadio & Honorio & Theodoſio Arcadii fi-
" lio CCLXXXVII, 1. Honorio & Theodoſio
" CCLXXXVI, 7. Quare hi potiſſimum, ne-
" mo ante illos? Nempe hic titulus acceſſit
" Principibus, ex quo Diocletianus & Maxi-
" mianus abdicandi ſeſe imperio & ad priva-
" tam vitam redigendi conſilium ſumpſerunt,
" & exſequuti ſunt. Hanc etiam ſuſpicio-
" nem adfirmat auctor Panegyrici ordine
" quinti incertus, *Sacratiſſimi Principes, Maxi-*
" *miane, (velis nolis) ſemper Auguſte, &*
" *Conſtantine oriens imperator.* Neque no-
" men iſtud ominatur incrementa Imperii,
" ſed ut illi loquebantur, æternitatem & per-
" petuitatem in imperio: & nunquam futu-
" ros privatos. Panegyricus idem: *O cæle-*
" *ſtem, imperator æterne, pietatem tuam, quæ*
" *tuum illum animum ſemper invictum ſola vi-*
" *cit.* Hunc enim pœnituerat, ideoque re-
" dierat ad armillum. Et rurſus: *Maximiano*

im-

" *imperatori æterno Conſtantinus imperator no-*
" *vus plus cœpit eſſe quam filius.* Eodem per-
" tinent Inſcript. CLXI. *Aeterni. imperato-*
" *res. Diocletianus. & . Maximianus. Auguſti.*
" *et. perpetui.* 199, 4 *Dd. nn. aeternis. Impp.*
" *C. Aur. Valerio. Jovio. Diocletiano. & M.*
" *Aur. Valerio. Erculeo. Maximiano. piis. fel.*
" *ſemper. Augg.* 279, 4. *Æterno. Imperato-*
" *ri. maximo. optimoque. principi. Aurelio. Va-*
" *lerio. Diocletiano. pio. felici. invicto. auguſto.*
" 284, 9. *Aeterno. principi. D. N. Flavio.*
" *Claudio. Juliano. ubique. venerando. ſemper.*
" *auguſto.* 192, 2. *Dd. nn. æternis. principi-*
" *bus. Honorio &c.* His videtur repugnare
" Lapis Britannicus 272, 9. *Ob. honorem.*
" *Philippi. Imperatoris. nobiliſſ. ſemper. Au-*
" *guſt. &. Philippi. Cæſaris. nobiliſſimi.* Et
" alius, quem a Jo. Baptiſta Donio ſe acce-
" piſſe ſcribit Rupertus epiſt. 61. *Divo.*
" *Claudio. Gothico. Maximo. Pio. Felici. Vi-*
" *ctori. ac. triumph. ſemper. Auguſto.* Sed ni-
" mirum, quod in altero ſatis demonſtrat vo-
" cabulum *Divo*, uterque titulus fixus eſt
" poſt mortem illorum Principum ea ætate,
" qua hæc formula jam obtinebat, inque u-
" ſum venerat. Et qui Claudium ſic orna-
" verunt, Fl. Valerio Conſtantio Chloro,
" qui per filiam Claudii nepos erat, teſte Eu-
" tropio, aut alicui poſterorum ejus placere
" voluerunt: qui Philippos, Licinio: nam

" Licinius a Philippis trahere genus videri
" cupiebat, ut monuit Capitolinus tertio
" Gordiani extremo.

CAPUT XIIII.

Conſulatus quinque geſſit Tiberius: duos ante imperium, tres poſt imperium. Melior lectio in Suetonio probatur. Cuſpinianus notatur.

COs. IIII.] Ita nimirum contigit, ut duobus conſulatibus functum Tiberium fuiſſe conſtet, antequam imperium ipſe capeſſeret; tres denique Imperator adjecerit; ut clariſſime patet ex diviſione, quam facit Suetonius: Nam quum Auguſto vivente narraviſſet Cap. IX. *Magiſtratus & maturius inchoavit & pæne junctim percucurrit, quæſturam, præturam, conſulatum: interpoſitoque tempore Cos. iterum.* Rurſus poſt imperium acceptum refert Cap. XXVI. *Nec amplius quam mox tres conſulatus, unum paucis diebus, alterum tribus menſibus, tertium abſens uſque in Idus Majas geſſit.* ut recte nunc eſt editum ab Clariſſimo Grævio, nec ſatis aſſequor, unde placuerit nonnullis id ita corrumpere. Ego certe quum etiam in duobus manuſcriptis Mediceis id invenirem, ſtatim non dubitavi pro veriſſimo

id annotare vel ideo, quod is ſit genius Suetonii, qui ſolet adverbium *omnino* poſtponere numeralibus, non præponere, uti male hic. *Auguſto* c. XX. *Externa bella duo omnino per ſe geſſit.* Cap. XXII. *Graves ignominias cladeſque duas omnino, nec alibi quam in Germania accepit Lollianam & Varianam.* *Tiberio* c. VII. *Sed Agrippinam & abegiſſe poſt divortium doluit: & ſemel omnino, ex occurſu viſam.* Cap. LI. *Toto quidem triennio, quo vivente matre abſuit, ſemel omnino eam, nec amplius quam uno die, ac pauciſſimis vidit horis, ac mox neque,* &c. Cap. LXXII. *Bis omnino toto ſeceſſus tempore Romam redire conatus.* *Claudio* c. XVII. *Expeditionem unam omnino ſuſcepit.* Sic igitur ille egregie diſtinguit quinque Conſulatus Tiberii. Id propterea nunc annotari a me oportuit, quia Cuſpinianus quamvis fateatur quinque Conſulatus egiſſe Tiberium, tamen in hoc loco hæret, ſcribens ad Caſſiodori Conſules: Suetonius in *Tiberio*, rubri-
" ca vigeſima ſexta tradit, Tiberium tres
" tantum egiſſe Conſulatus, ſic ſcribens,
" ubi de honoribus ac cognominibus a ſe
" contemptis agit: *Nec amplius quam omni-*
" *no tres Conſulatus, unum paucis diebus, al-*
" *terum tribus menſibus, tertium abſens uſque*
" *in Idus Majas geſſit.*

CAPUT XV.

Tiberius repudiavit prænomen IMPERATORIS: *accepit cognomen* IMPERATORIS.

IMP. VIII.] Imperatori octavum. Idem titulus eſt in aliis inſcriptionibus in ponte marmoreo Ariminenſi a duobus lateribus: non ut vulgo creditur ab uno latere titulus Auguſti, ab altero Tiberii. Hinc recte Suetonius Cap. XXVI. *Prænomen quoque* IMPERATORIS, *cognomenque* PATRIS PATRIÆ *& civicam in veſtibulo coronam recuſavit.* Dio Lib. LVII. in principio: Τοιοῦτος οὖν δή τις ὤν, ἔς τε τὰ στρατόπεδα καὶ ἐς τὰ ἔθνη πάντα, ὡς ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ, εὐθὺς ἀπὸ τῆς Νώλης ἐπέστελε, μὴ λέγων ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ εἶναι. ψηφισθὲν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ὀνομάτων οὐκ ἐδέξατο: *his itaque artibus inſtructus* (Tiberius) *ſtatim ad exercitus & provincias omnes Nola tamquam* IMPERATOR *litteras miſit*, IMPERATOREM *quidem ſe non appellans: nam id cum aliis nominibus ſibi decretum non adſumpſit.* Atqui notandum eſt in Marmorea Baſi non eſſe prænomen, ſed cognomen, quo Auguſtus Tiberium, immo Tiberius ſe ipſe appellat, uti ex Tacito & Dione videbimus. Tacitus I. Annal. III. *Tiberium Neronem & Claudium Druſum*

ſum privignos IMPERATORIIS *nominibus auxit, integra etiam dum domo ſua.* Dio Lib. LVII. pag. 607. Καὶ πολλάκις γε ἔλεγεν, ὅτι Δεσπότης μὲν τῶν δούλων, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν δὲ δὴ λοιπῶν πρόκριτος εἰμί: *& ſæpius dicebat, Dominum ſe ſervorum,* IMPERATOREM *militum, Principem ceterorum eſſe.* Et ut manifeſtius appareat, quale prænomen Tiberius non receperit, inſpicienda Marmora antiqua.

Pons Arminenſis: IMP. CAES. DIVI. F. AVGVSTUS. PONTIF. MAXIM. COS. XIII. IMP. XX. vel IMP. XXI. Quod Occo notavit. Nam vetus ſcriptura exolevit. &c. TI. CAESAR. DIVI. AVGVSTI. F. DIVI. IVLI. N. AVGVST. PONTIF. MAX. COS. IIII. IMP. VIII. &c. in hoc ponte obſervo Auguſtum prænomine & cognomine IMPERATORIS honorari: Tiberium ſolummodo cognomine, quæ erat militaris dignitas, quo legatus aut dux exercituum inſigniebatur, qui tot vicibus exercitum populi Romani imperio rexiſſet. Tacitus III. Annal. Cap LXXIV. *Sed Tiberius pro confecto interpretatus, id quoque Blæſo tribuit,* *ut*

ut IMPERATOR a legionibus ſalutaretur, priſco erga duces honore, qui bene geſta republica, gaudio & impetu victoris exercitus conclamantur: erantque plures ſimul IMPERATORES, nec ſuper ceterorum æqualitatem; conceſſit quibuſdam & Auguſtus id vocabulum, ac tunc Tiberius Blæſo poſtremum. Hic quidem Blæſus a legionibus IMPERATOR ſalutatur auctore Tiberio, qui & ipſe IMPERATOR quoque erat ac dicebatur, non eo loco, quo Auguſtus & alii poſt eum IMPERATORES vocati ſunt, ut poneretur velut prænomen: ſed ſolummodo inſtar cognominis, & tantum ad victorias ſub eo partas enumerandas. Quod etiam notavit Lipſius. De nomine IMPERATORIS ab Auguſto uſurpato videndus Dio Lib. LIII. pag. 494.

CAPUT XVI.

Demonſtratur annus & tantum non menſis, quo hic Coloſſus conſummatus fuit, & quidem poſt decem & tres circiter annos, quibus duodecim civitates Aſiæ Tiberius reſtituit. Simile exemplum in arcu Triumphali Titi Veſpaſiani, qui ultra decennium poſt victoriam de Judæis erectus eſt.

TRIB.

TRIB. POTESTAT. XXXII.] Hinc demum diſcimus, quo anno erecta ſit hæc imago, & eſt annus Chriſti trigeſimus, Urbis Conditæ circiter DCCLXXXIII, poſt menſem Junii: nam die ſeptimo & vigeſimo Junii inibat Tiberius Tribuniciam poteſtatem XXXII: & ut accuratius inveſtigem menſem, quo hæc ſtatua dicata ſit, oportet ante Calendas Januarias ſequentes, quibus anno poſt Chriſtum natum XXXI. Tiberius adeptus eſt Cónſulatum quintum; itaque ſi poſt illas Calendas confecta fuiſſet ſtatua, legendum foret COS. V non COS. IIII. Sed & certiore aggrediamur via: notavit ſolertiſſimus Calviſius, die XXVII. Junii Tiberium iniviſſe Tribuniciam poteſtatem trigeſimam ſecundam. Sequente menſe Julio die vigeſimo ſeptimo: qui dies eſt ante VI. Cal. Auguſti quo die erant Comitia Conſularia, quibus Conſules deſignabantur in proximas Calendas Januarias: *Aſcon. Ped. in proœm. Ciceronis in Verrem.* His comitiis fuit Tiberius deſignatus Conſul quintum. Utique hic titulus DESIGNATUS V. non exſtat in Marmore; quia Marmor fuit erectum ante illa comitia & diem XXVII. Julii. Utique Marmorea Baſis, hiſtoria & res geſtæ conveniunt. Sic in Marmorea hac Baſi legitur honos Tiberio Cæſari decretus ante decem & tres annos, qui mos fuit Romanis, uti ſæpius jam affirmavi. Exemplo ſine controverſia luculen-

lentiſſimo & quidem Romano affirmationi meæ fidem faciam. Veſpaſianus pater & Titus filius eodem curru eodem anno triumphaverunt de Judæis circa annum V. C. DCCCXXIII. Simulque fuit decretus Senatuſconſulto marmoreus arcus triumphalis: ſed non eodem anno erectus. Diutius trahebantur opera Romana, quam ut uno anno profligari poſſent: habemus hoc ante oculos in Marmorea Baſi Tiberii Cæſaris & arcu Titi Veſpaſiani. Quid fit poſt illud Senatuſconſultum? moritur Veſpaſianus pater & quidem poſt aliquot annos. Nec felicior eſt filius, ſiquidem, & is ſupremum diem obiit, antequam arcus iſte exigeretur: nec eſt arcus triumphalis de varia aut altera victoria, de qua ſub judice lis poſſit eſſe: ſed de ſola victoria Judaica, parta a Tito, vivente Veſpaſiano patre. Idem hic marmoreus arcus Triumphalis de Judæis non de aliis gentibus etiam hodie Romæ exſtat cum litteris.

SENATUS. POPULUS. QUE. ROMANUS. DIVO. TITO. DIVI. VESPASIANI. F. VESPASIANO. AUGUSTO.

E quibus litteris DIVO apparet poſt mortem Titi arcum iſtum confectum fuiſſe, quemadmodum Nardinus etiam explicat: quamquam ex Angelono addit & aliam explicationem, quaſi DIVO etiam vivis Imperatoribus attribueretur. Pace Nardini non tam ex DIVO pro-

probatur poſt mortem Titi hunc arcum erectum fuiſſe, quam ex Apotheoſi Titi, quæ in ſummo laqueari cernitur: Dio p. 748. καὶ ἁψῖδες τροπαιοφόροι ἐψηφίσθησαν, *& arcus triumphales decreti*; nempe patri Veſpaſiano & filio Tito: & quidem ante Capitolii reſtitutionem, hoc eſt, anno imperii IIII.

CAPUT XVII.

AUGUSTALES *primum caſum occupant non quartum in Inſcriptionibus. Inſtitutiones Juris tentantur, nec non Inſcriptio Arcus Trajani Anconæ. Buliſonius adjuvat ſententiam noſtram*, AUGUSTALES *declarans per ſacerdotes. Coloſſus & qualiſcunque ſtatua debebat dedicari. Inter Auguſtales erat Tiberius liberique & nepotes. Feliciter demonſtratur luſtrum, quo Columella ſcripſerit. Auguſtales* Gr. τοῦ Αὐγούστου Θιασῶται. *Livius exoneratur aſteriſco. Lex* IV. D. de Colleg. & Corp. *defenditur contra amaras & illepidas Latinas verſiones.* δῆμος *eſt populus*, non *plebs*: ἱερὰ ὄργια; *ſacri ritus*: σύνσιτοι *contubernales*: ἐπὶ λείαν δι-

χεῖσθαι, *ad prædam exire*, hoc eſt res in præda captas.

AUGUSTALES intelligo ſacerdotes, qui ſimpliciter & *Auguſtales*, & *Sodales Auguſtales*, & *flamines Auguſtales*, & *ſacerdotes Auguſtales* nominantur. Nam ſive poſitus ſit ille Coloſſus a populo Romano vel etiam ab AUGUSTALIBUS: quod multo veriſimilius eſt: ab Aſianis enim non eſſe confectum, etſi Phlegontem perverſe ita interpretentur, ſupra diſputavi: aut ſi confeciſſent, ſua lingua & Græca uſi fuiſſent in Baſe ac poſuiſſent in Aſia, non in Europa, quemadmodum legimus apud Dionem Lib. 21. pag. 448. de templis Auguſti: dumtaxat debebat ille Coloſſus dedicari, a quo? ab Imperatore! ne hoc quidem Tiberius fecit, dedicavit templa Auguſto, non ſibi. Suetonius Tib. Cap. 40. Dio Lib. LVII. pag. 608. Ergo a ſacerdote. Hinc Juriſconſultus Leg. 6. §. 3. D. de rerum divis. *Sacræ autem res ſunt hæ, quæ publice conſecratæ, non privatæ*: ita nunc omnes legunt e MSS. Florentinis. Haloander, *privatim*. Ego in ipſo manuſcripto obſervavi *privatæ*, nempe *ſunt*. Sacræ res, non ſunt privatæ. Obtrudi Marciano ineptam vocem Latinam contra fidem manuſcriptorum non poſſum laudare: utique ipſe Marcianus *privatim* ſemper habet. Emendationem firmant Baſilica. Ἱερὸν ἐςὶ πρᾶγ-

μα

μαι τὸ δημοσίῳ ἀνιερωθέν. τὰ γὰρ ἰδιωτικὰ ὀυκ ἐισὶν ἱερά. Leg. 9. ibidem: *Sacra loca ſunt, quæ publice ſunt dedicata: ſive in civitate ſint, ſive in agro.* Id igitur dixit Juriſconſultus, non ſi quis privatam rem in Larario conſecraverit, ideo ſacram haberi debere aliis: ſed tantum quæ publice conſecrata eſt. Idemque interpretando intellexerunt auctores Baſilicorum. Quod quum ita religioſe exſtet in unico codice, cur mutabitur? Dio L. XL. pag. 142. *Forum, divorum fana, quæ privatim nonnulli exſtruxerunt, Senatus demoliri juſſit, quod eos non magnopere inter numina numerabat.* Varios olim conſecraſſe conſtat. L. 9. §. 2. D. de rerum divis. *Sciendum eſt locum publicum tunc ſacrum fieri poſſe, cum Princeps eum dedicavit* (utpote Pontifex Maximus) *vel dedicandi dedit poteſtatem:* ſicut ſub republ. eandem dabat Senatus, unde etiam Conſules dedicabant. Dionyſius Halicarnaſſeus Lib. v. de Horatio: Τὴν δὲ ἀνιέρωσιν αὐτȣ̃ καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔλαβεν μὲν Μάρκος Ὁράτιος, ὁ ἕτερος τῶν ὑπάτων φθάσας τὴν παρȣσίαν τȣ̃ συνάρχοντος. Suetonius Tib. 74. *Supremo natali ſuo Apollinem Temeniten & amplitudinis & artis eximiæ advectum Syracuſis, ut in bibliotheca novi templi poneretur, viderat per quetem affirmantem ſibi. Non poſſe ſe ab ipſo dedicari.*

Similiter in Marmore AUGUSTALES, explico ſacerdotes, qui dedicabant. Hoc obſervare licet ex innumeris Inſcriptionibus.

Gruterus pag. XXVII. n. 8. DIVO. AUGUSTO. C. ARRIUS. OPTATUS. C. JULIUS. EUTICHUS. AUGUSTALES. pag. 235. n. 8. TI. CAESARI. DIVI. AUG. F. DIVI. JULI. N. AUGUSTO. PONT. MAX. COS. V. IMP. VIII. TRIBUN. POTEST. XVIII. PONTIFICES. ALBANI. C. JULIUS, &c. mirum profecto hæc ita apud Gruterum legi, cum conſtet Tiberium tunc egiſſe tribuniciam poteſtatem XXXVIII. Unde luce meridiana clarius patet apud Gruterum duos denarios numeros deeſſe & addi debere. Immo in hoc Marmore propalam legitur Cos. IIII. TRIB. POTESTAT. XXXII.

Non omiſerim Inſcriptionem in Arcu Triumphali Imperatoris Trajani Anconæ in portu, quæ ſic ſemper editur. HOC. ETIAM. ADDITO. EX. PECUNIA. SUA. PORTU. Quum in ipſo lapide finiatur verſus per vocem SUA, ſequens autem quum primæ litteræ, una altera vel tres exoleviſſent, ut clare apparebat, non incipiebat ab PORTU. verum ab . . . . . ORIO indubitabili ac fideliſſimo indicio exciſum fuiſſe EMPORIO. Trajanus minime gentium hunc portum fecit; quippe notum apud Strabonem Lib. V. pag. 241.

Sed redeo, unde digreſſus ſum; Gruterus pag. CCXLIII. n. 5. IMP. VESPASIANO.

AUG.

AUG. PONT. MAX. TRIB. POT. IIII. COS. VIII. DESIGN. VIIII. P. P. SACRARUM. ÆDIUM. RESTITUTORI. ET. RITUUM. ANTIQUOR. CONSERVATORI. SODALES. TITII. Ibidem n. 7. CENSORI. CONSERVATORI. SODALES. TITII. pag. MLXXV. n. 6. VICTORIÆ AUG. AUGUSTALES. Jam latus vellit epiſtola ad Honoratiſſimum patronum meum ſcripta.

" Clariſſimo Doctiſſimoque Viro ANTO-
" NIO MAGLIABEECHIO Hyacin-
" thus Chriſtophorus P. S. D.

" Oſtendi Vir Clariſſime erudito noſtro Bu-
" liſonio literas tibi inſcriptas Kalend. No-
" vemb. An. CIƆIƆCCI. ab eruditiſſimo Viro
" Laurentio Theodoro Gronovio, eaſque
" ſumma animi voluptate legit, agens utriſ-
" que veſtrum gratias, tibi quia opuſculum
" ſuum de Marmore Puteolis reperto ſecun-
" do typis impreſſum extra Italiæ fines ad in-
" feriorem Germaniam Daventriam uſque ad
" Virum tam celebrem & omni literarum ge-
" nere ornatiſſimum mittere dignatus es: Vi-
" ro illi eruditiſſimo, quia nedum ea, qua
" pollet animi humanitate, illud excepit, ſed &
" laudibus extollere non ceſſavit. Ad eam dein-
" de epiſtolæ partem, qua eruditiſſimus Gro-
" novius certior fieri deſiderat, quanto mi-
" nores ſint literæ AUGUSTALES aliis,

" quæ in Inſcriptione leguntur, quaſque in
" explanatione ſua maximas reputavit; Buli-
" ſonius dicit, eas cum maximis inſcriptionis
" literis collatas, eſſe in ſubſeſquitertia ratio-
" ne, ſive ut ille loquitur, ut 3. ad 4. Hac
" occaſione refert menſibus elapſis vidiſſe ex-
" tra januam lateralem majoris eccleſiæ civi-
" tatis Nolæ in 14. milliari ab Urbe noſtra
" diſtantis (ubi Auguſtus ultimum obiit diem)
" Inſcriptionem quandam dedicationis per So-
" dales Auguſtales erectam hiſce verbis. VI-
" CTORIÆ. AUGUSTI AUGUSTA-
" LES. Ex qua nunc opinatur AUGU-
" STALES Marmoris Puteolani eadem fer-
" me ratione ſodales Auguſtales interpretari
" poſſe, eoſque dedicationem Tiberio feciſſe
" ad mentem eruditiſſimi Gronovii, minime
" vero ludos Auguſtales, ut in ſua explica-
" tione aſſeruit; propterea ſi ante editionem
" ſui opuſculi præfatam inſcriptionem ei vi-
" dere contigiſſet, opinionem ſuam facile mu-
" taſſet, &c. Et hæc quoad elegantiſſimam
" Gronovii epiſtolam; Cæterum me ſolita
" benevolentia proſequi ne deſinas, meoque &
" Bulifonii nomine doctiſſimum Gronovium
" ejuſque eruditiſſimum fratrem Jacobum dili-
" genter ſaluta. Vale literarum & literatorum
" Decus. Neapoli III. Kal. Febr. An. CIↃIↃCCII.
Sic ſalva ſit dedicatio coloſſi. Suetonius
Aug. Cap. 31. *Statuas omnium triumphali effi-*

gie

gie fori ſui porticu dedicavit. Calig. Cap. VII. *Unus jam puераſcens, inſigni feſtivitate, cujus effigiem habitu Cupidinis in æde Capitolinæ Veneris Livia dedicavit.* Dio Lib. LXIII. pag. 610. εἰκόνα γὰρ ποτὲ αὐτῆς οἴκοι τῷ Αὐγούστῳ ὁσιωσάσης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν βουλὴν καὶ τοὺς ἱππέας μετὰ τῶν γυναικῶν ἑστιάσαι ἐθελησάσης, οὔτ᾽ ἄλλως συνεχώρησεν οἱ τοῦτο πρᾶξαι, πρὶν τὴν γερουσίαν ψηφίσασθαι: *ſtatuam Auguſto* (Livia) *dedicare ac propterea ſenatum & equites cum uxoribus convivio excipere ſtatuerat: Tiberius neque dedicationem ei niſi Senatus conſulto conceſſam permiſit.*

Hoc Auguſtalium collegium & ordo inſtitutus eſt a Tiberio tantum quod obierat Auguſtus. Dio Lib. LVI. pag. 600. Τότε ἀναθίσαντες (Αὔγουστον) καὶ Θιασώτας οἱ καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ ἱέρειαν τε τὴν Λιουίαν, Ἰουλίαν τε τὴν καὶ Αὔγουσταν ἤδη καλουμένην ἀπέδειξαν: *Tum vero conſecrantes* (Auguſtum) *& ſodales cum ſacris, ſacerdotem vero Liviam Juliamque & Auguſtam jam nominatam inſtituerunt.* Θιασώτας ait Dio, non ἱερέας vel ἱεροποιούς: quos Tacitus *ſodales Auguſtales*, *ſacerdotes Auguſtales*, & ſimpliciter *Auguſtales* appellat. Eodem modo Inſcriptiones, niſi quod & hæ *flamines Auguſtales* nominant. Membrum hujus collegii fuit ipſe Tiberius auctor & duo ejus filii, alter adoptivus Germanicus, alter legitimus Druſus. Tacitus I. Annal. Cap. 54. *Idem annus novas cærimonias accepit, addito ſodalium Auguſtalium ſacerdotio: ut quondam*

T. Tatius retinendis Sabinorum ſacris ſodales Titios inſtituerat. Sorte ducti e primoribus civitatis unus & viginti: Tiberius, Druſuſque & Claudius & Germanicus adjiciuntur. Quos hic Tacitus vocat *ſodales Auguſtales*: eoſdem legunt duo marmora apud Gruterum *flamines Auguſtales*. pag. CCCXXXVI. n. 9. DRVSO. CAISARI. TI. AVGVSTI F. DIↃI. AVGVSTI. N. DIↃI. JVLII. PRON. PONTIF. FLAM. AUG. (flamini Auguſtali) TR. POT. II. COS. II. Ibidem: GERMANICO. CAISARI. TI. AVGVSTI. F. DIↃI. AVGVSTI. N. DIↃI. JVLII. PRON. AVGVRI. FLAM. AVG. COS. II. IMP. II. Tacitus II. Annal. Cap. 83. *Honores ut quis amore in Germanicum aut ingenio validus, reperti decretique: ut nomen ejus Saliari carmine caneretur: ſedes curules ſacerdotum Auguſtalium locis: ſuperque eas querceæ coronæ ſtatuerentur: ludos circenſes eburna effigies præiret, neve quis flamen aut augur in locum Germanici niſi gentis Juliæ crearetur.*

Sed & Claudius Tacito *inter ſodales Auguſtales adjectus* teſtimonio aliorum auctorum fulcitur. Ad quos ſi attendiſſet Glandorpius, cautius de ætate L. Junii Columellæ judicaſſet. Suetonius Claud. VI. *Senatus quoque ut ad numerum ſodalium Auguſtalium ſorte ductorum extra ordinem adjiceretur, cenſuit.* Columella XI, I. R. R. *Claudius Auguſtalis tam ingenuæ na-*

naturæ, quam eruditionis adoleſcens complurium ſtudiorum & præcipue agricolationum ſermonibus inſtigatus excudit mihi cultus hortorum proſa ut oratione componerem. Hic Claudius adoleſcens non eſt alius quam Druſi & Antoniæ minoris filius natus Jul. Antonio & Fabio Africano conſulibus anno V. C. 744. Tiberius incipit regnare anno V. C. 768. Claudius tunc annorum XXIIII. Itaque ſex anni reſtant, ut adoleſcentiam impleat, quam Cenſorinus XXX. annis deſcripſit. Tempore horum ſex annorum ſcripſit Columella, qui nominat Tiberium Cæſarem Lib. XI. Cap. 3. Præpoſtere ergo Glandorpius, quaſi Columella ſcripſiſſet temporibus Claudii, qui ſcripſit primo aut ſecundo luſtro Tiberii Cæſaris. Uti palam ex initio Libri XI. probavi. Calviſius quidem luſtro quarto Tiberii Cæſaris floruiſſe arbitratur. At eo tempore Claudius exceſſerat adoleſcentiam: hic tamen propior veritati accedit. Nam ut appareat Columellam nominare Claudium Druſi filium notanda hæc verba, *tam ingenuæ naturæ quam eruditionis adoleſcens.* Suetonius Claud. IIII. *Ubi non aberravit ejus animus, ſatis apparet* ἡ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγένεια. Cap. 5. *Tunc demum abjecta ſpe dignitatis ad otium conceſſit, modo in hortis & ſuburbana domo, modo in Campaniæ ſeceſſu delitescens: atque ex contubernio ſordidiſſimorum hominum ſuper veterem ſegnitiæ notam, ebrietatis quoque & aleæ infa-*

 miam

miam ſubiit. Cap. 3. *Diſciplinis tamen liberalibus àb ætate prima non mediocrem operam dedit, ac ſæpe experimenta cujuſque publicavit*. Suetonius Galba Cap. 8. *Ob res & tunc in Africa, & olim in Germania geſtas, ornamenta triumphalia accepit, & ſacerdotium triplex, inter* XV. *viros, ſodaleſque Titios, item Auguſtales cooptatus*, &c. Tacitus Lib. II. Hiſt. Cap. 95. *Faces, Auguſtales ſubdidere, quod ſacerdotium ut Romulus Tatio regi, ita Cæſar Tiberius Juliæ genti ſacravit*: & quidem eodem anno, quo Auguſtus exſpiravit. Unde bene ſe habet Inſcriptio apud Gruterum pag. XXVII. DIVO. AVGVSTO, &c. AVGVSTALES.

Denique *Sodales Auguſtales* eſſe τῦ Αὐγύςυ Θιασώτας evincam ex Tacito & Dione Caſſio in exhibitione ludorum Circenſium. III. Annal. Cap. 64. *Sed tum ſupplicia diis, ludique Magni ab ſenatu decernuntur, quos Pontifices & Augures & Quindecimviri, Septemviris ſimul & Sodalibus Auguſtalibus ederent. Cenſuerat L. Apronius, ut Feciales iis ludis præſiderent. Contradixit Cæſar, diſtincto ſacerdotiorum jure, & repetitis exemplis, neque enim umquam fecialibus hoc majeſtatis fuiſſe. Ideo Auguſtales adjectos, quia proprium ejus domus ſacerdotium eſſet, pro qua vota perſolverentur*. Eoſdem ludos exhibuit Tiberius in nece Seiani. De quibus Dio Lib. LVIII. pag. 629. Εψηφίσαντο ἑορτήν τε διάτε τῶν ἀρχόντων καὶ διὰ τῶν ἱερέων ἁπάντων (ὁ μὴ πώ-

πώποτε ἐγεγόνει) ἀχθῆναι. καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐτελεύτησε, καὶ ἱππικῶν ἀγῶσι, καὶ θηρίων σφαγαῖς ἐτησίοις, διὰ τε τῶν ἐς τὰς τέσσερας ἱερωσύνας τελούντων, καὶ διὰ τῶν τοῦ Αὐγούστου Θιασωτῶν ἀγγέλλεσθαι: *Decreverunt ut feſtum ab magiſtratibus & pontificibus omnibus (quod numquam antea factum) celebraretur: dies quo is pœnas morte dediſſet, annuis circenſibus ludis & venationibus per quatuor ſacerdotum collegia & Auguſti ſacerdotes ornandas indiceretur. Auguſti ſacerdotes* τοῦ Αὐγούστου Θιασώτας, Tacitus vocat *Sodales Auguſtales.* Sacerdotes plurifariam comprehendunt minores tantum ſacerdotes: nonnumquam tamen & majores, ut Pontificem, uti hoc loco, & Livius Lib. XLII. Cap. 28. *Eo anno Sacerdotes mortui, L. Æmilius Papus decemvir ſacrorum & Q. Fulvius Flaccus Pontifex, qui priore anno fuerat cenſor.* Studebo an poſſim Livium aſteriſco levare, quo oneratur Lib. XLIII. Cap. 11. *Sacerdotes intra cum annum mortui L. Flamininus * Pontifices duo deceſſerunt.* Manuſcriptus incomparabilis & unicus Cæſareus legit: *in ſacerdotes intra eum annum mortuus eſt L. Flaminius: Pontifices duo deceſſerunt.* Cedro digna hæc lectio: *in* pro *inter.* Quod me docuit Frater ὁ μακαρίτης ad Tacitum Lib. 3. Hiſt. Cap. 80. *Sacrum etiam in exteras gentes legatorum jus.* Ubi vulgo *inter.*

AUGUSTALES & Θιασῶται admonent me, ut illuſtrem legem quartam Pandecta-

rum

rum *tit. de collegiis & corporibus*: & expellam barbariem atque tenebras, quibus illa lex in hodiernum diem ſcatet.. Verba legis ſunt: Ἐὰν δὲ δῆμος ἢ φράτορες, ἢ ἱερῶν ὀργίων, ἢ ναῦται, ἢ σισσίτοι, ἢ ὁμόταφοι, ἢ θιασῶται, ἢ ἐπὶ λίαν οἰχόμενοι, ἢ εἰς ἐμπορίαν, ὅτι ἂν τούτων διαθῶνται πρὸς ἀλλήλους, κύριον εἶναι, ἐὰν μὴ ἀπαγορεύσῃ δημόσια γράμματα: quæ ita vulgo vertuntur: *Si autem plebs vel fratres vel ſacrorum ſacramentales, vel nautæ, vel confrumentales, vel qui in eodem ſepulchro ſepeliuntur, vel ſodales qui & multum ſimul habitantes ſunt: enimvero ad negotiationem, aut quid aliud, quidquid hi diſponent ad invicem firmum ſit, niſi publicæ leges prohibuerint*, Verba Græca bene ſe habent; nec opus emendatione. Miror tamen in Batava editione legi εἰ ἐπὶ λίαν οἰχόμενοι. Dum manuſcriptus & omnes libri olim & nunc conſtanter habent ἢ ἐπὶ. Et probat Scholiaſtes ad Baſilica. Nunc ſingula tractabo:

Ἐὰν δὲ δῆμος] *Si autem plebs*. Hæc Latina vulgariter ab univerſis interpretibus recipiuntur. At ego aliter didici ex Inſtitutionibus juris Lib. 1. tit. 2. §. 4. ubi populus & plebs quiſque ſuam auctoritatem legibus largitur: & ſeparatim diſtinguuntur quoque ab Theophilo aliiſque Græcis Juriſconſultis: *populus* vertitur δῆμος. In Inſcriptionibus Græcis ſæpe legitur ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος, *Senatus & populus*. Plebs dicitur χυδαῖος δῆμος. Quæ cum Græci Juriſcon-

conſulti me docuerint, ex uſu venit, ut priſcam verſionem Græcorum demonſtrarem.

ἢ ἱερῶν ὀργίων] Ad hæc verba valde impingit vir doctiſſimus Samuel Petitus dum vertit, *aut e ſacerdotibus aut Orgeonibus ſint* : emendans ἢ ἱερέων ἢ ὀργεώνων ἦν αὐτοὶ : & explicat cum alii eſſent ἱερεῖς, alii ὀργεῶνες, poteſtatem haberent celebrandi collegium vel ἱερέων vel ὀργεώνων. Pace manium liceat reſpondere, hæc lex minime loquitur de poteſtate habendi collegium: ſed de ipſo collegio, quod ſit & frequentetur: collegium licitum poteſt agere & ſtatuere quodcunque, modo non ſit contrarium legibus communibus. Hoc non licebat collegio illicito Romæ. Sic Bacchis initiati nihil conſtituere poterant, de quibus Livius Lib. XXIX. Cap. 13. & ſequentibus. Ægyptii & Judæi, poſtquam iis Tiberius Roma interdixerat, Suetonius Tib. Cap. 36. hi ſi quid conſtituiſſent, etſi non adverſaretur legibus Romanis; forte in genere veſtium, vel horis precum, vel conveniendi, irritum erat; neque pertinent ad hanc legem. ἢ ἱερῶν ὀργίων, ita lego cum incomparabili manuſcripto: id eſt, *vel ſacrarum ceremoniarum*, ſcilicet *ſunt* : ſacrorum rituum participes: *ſacra orgia celebrantes*, ut canit Catullus: Thraſybulus apud Juſtinum Lib. V, 10. *Admonet deinde cognationis, legum, ſacrorum communium, tum vetuſti per tot*

bel-

bella commilitii. Xenophon. Lib. II. Hiſt. Gr. pag. 474. eadem recitat: Μετεσχήκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων, καὶ θυσιῶν, καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ ξυγχορευταὶ, καὶ ξυμφοιτηταὶ γεγενήμεθα, καὶ συστρατιῶται. ἱερῶν ὀργίων Xenophon ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων. In principio hujus legis *ſodales ſunt, qui & ejuſdem collegii ſunt.* Sic ἢ ἱερῶν ὀργίων vult dicere οἱ εἰσὶ, qui ſunt iſtorum ſacrorum. Act. Apoſt. XI, 2. οἱ ἐκ περιτομῆς nempe εἰσὶ *ſunt.* Servius ad Lib. IV. Æneid. Virgilii v, 301. *ubi audito ſtimulant Trieterida Baccho Orgia*, ait; *ſane ſciendum Orgia apud Græcos dici ſacra omnia, ſicut apud Latinos cerimoniæ.* Antonius tamen Contius: *videtur legendum* ἱερεῖς. Fabrottus legit ἱερῶν ὀργίων μηνυταὶ *ſacrarum ceremoniarum præcones.* Nihil hæc lex pertinet ad præcones, ſed ad ipſos homines & membra iſtarum ceremoniarum, uti dictum eſt, ἢ ἱερῶν ὀργίων vulgo vertunt, *vel ſacrorum ſacramentales*, & per *ſacramentales* intelligunt cuſtodes vaſorum ſacrorum. Quis umquam magis barbaram & magis ineptam verſionem audivit, & tamen in dies repetitur. Nobis non licet eſſe tam barbaris, ut aſpera & minus Latina verba imputemus Juriſconſulto Caio. Taurellius Faneſtris ædepol multo nitidius & dignum homine docto, *vel orgiorum ſacrificuli.* Antonius Auguſtinus, *aut ſacrorum myſteriorum miniſtri*: hi cer-

te

te Latine loquuntur. Sed quia *ſacrificuli* & *miniſtri* paulo poſt ſequuntur, hic delendi.

Σύσσιτοι] Taurellius *ſodales*. Antonius Auguſtinus *communi cibo utentes*. Petitus *coepulones*. Batavus tamen maluit æmulari obſcurorum hominum ſocordiam, quam horum elegantiam, *confrumentales*: linquamus illam vocem Longobardis. Σύσσιτοι vel σύσκηνοι, ſunt qui eodem contubernio, eodem tecto & menſa utuntur; quos elegantiſſime Taurellius *ſodales* vertit. Paulus apud Feſtum, *ſodales ſunt quod una ſederent & eſſent: vel quod ex ſuo dapibus veſci ſoliti ſint*. Recte, qui una ſedent & edunt. Terentius Adelph. 4, 5. *Si frater aut ſodalis eſſet, qui magis morem gereret!* Sed quia hæc vox ſæpius ad ſacerdotes transfertur, infra dabitur magis idoneus locus. Hic malim *contubernales*. Vetus Gloſſarium; *contubernalis* σύσκηνος, σύσσιτος, ὁμόζυγος.

Θιασῶται] Taurellius & Auguſtinus *publicani*. Mediusfidius nollem dictum a tam inſignibus viris. Petitus *Thiaſotæ* egregie ſcilicet! Antonius Contius & Annibal Fabrottus in Baſilicis, *ejuſdem ſaltationis conſortes*. Confundunt viri clariſſimi τὸ Θιασῶται cum συνθιασῶται, de quibus Athenæus Libro VIII. Cap. 16. Olim Hugo a Porta, Gothofredus & Batavus *ſodales*. Recte ſi ad ſacerdotes referunt, non ad privatos homines, de quibus ſupra ἢ

ἱερῶν

ἱερῶν ὀργίων : & ita vertit Tacitus apud Dionem τοῦ Αὐγούστου Θιασώτας, *Auguſtales ſodales.* Vel potius Dio Tacitum. Vides, Benigne Lector, ipſum vocabulum, quod me in circuitum egit, dum impatiens ſum tam obſcurorum & inutilium in jure commentorum & vaniſſimarum emendationum, unum ſi addidero, ad caſtiſſimum Marmor revertar.

ἢ ἐπὶ λίαν οἰχόμενοι] Dixi quam infeliciter & improbe Batavus emendet & quidem in ipſo textu εἰ ἐπὶ λίαν, contra fidem manuſcripti, cujus teſtes αὐτόπται ſunt Taurellius, alii & ego : contra legis ſenſum, contra phraſim Græcorum : immo contra omnes libros. Vertit Taurellius, *vel in ſocietatem coemendorum pecorum.* Ant. Auguſtinus, *aut qui prædatum eunt.* Samuel Petitus emendat, ἢ ἐπὶ λεῖον οἰχόμενοι, *aut ad frumentum coemendum profecti.* Ant. Contius, *aut ad prædam ſimul coeuntes.* Fabrottus, *vel qui ad prædam proficiſcuntur.* olim Hugo a Porta & Gothofredus & Batavus, *qui & multum ſimul habitantes.* Mecaſtor indignor tantam varietatem, inconſtantiam & mutationem ſacrarum legum tot perverſis modis explicatarum : qui non credit, conſulat libros quos habet. Taurellii verſionem non admittit vox ſequens ἐμπορίαν. Non enim dicit lex λείας ἐμπορίαν; ſed ἢ ἐπὶ λέιαν ἢ εἰς ἐμπορίαν disjunctive. Antonii Auguſtini mentem improbant ipſæ Leges 53. & 57. D. *pro ſocio.*

ſocio. Petiti emendatio minime neceſſaria, & periculoſum eſt leges ex ingenio emendare, ubi opus non eſt. Videamus ergo verba Græca: λίαν & λείαν idem, ſic ἐμπορίαν & ἐμπορείαν, & innumera talia: ἢ ἐπὶ λίαν οἰχόμενοι, *vel ad prædam diſcedentes*, non *prædatum*, quod vetant leges. Matth. 22, 5. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορείαν αὐτοῦ: *illi non curantes abierunt: hic ad proprium agrum, ille vero ad merces ſuas*. Conabor hæc verba, hanc ſimplicem verſionem & fidam explicatione juvare. Heſychius: Λεία ἡ ἀπὸ τοῦ πολέμου κτῆσις, λάφυρα. Idem, Λείαν κτῆσιν λαφύρων; ἢ πρόσθεσιν. Apud quem videmus λείαν ſignificare ipſas res raptas & poſſeſſas. Vetus Lexicon a Vulcanio editum pag. 348. Λία, τὰ λάφυρα: præda. Ad hanc λείαν & ad has res exeuntes homines, poſſunt inter ſe ſtatuere de redimendo vel emendo, quodcunque voluerint. Sic *præda* ſignificat rem captam apud Plautum Prol. Capt. 34. *Emit hoſce de præda*. Ibidem 2, 3, 93. *Edepol rem meam conſtabilivi, cum illos emi de præda a quæſtoribus*. Epid. 3, 4, 13. *Sed meus ſodalis it cum præda Apoecides*. Præda erat fidicina capta, quam redemerat ſenex. & 5, 1, 2. *Neque ſecum adduxit quæ empta ex præda eſt*. Vers 15. *Hæc illa eſt autem, quam emi ex præda*. Unde *ire cum præda*, eſt, ire cum homine capto. Similiter *ire ad prædam*, eſt apud Juriſconſultos ire ad

res captas mancipandas & redimendas. Conſuetudine & olim & nunc recepta: præſertim apud Romanos, quorum leges verſo. Lib. I. Inſtit. tit. 3. *Servi autem ideo appellati ſunt, quod imperatores captivos vendere nec occidere ſolent, qui etiam mancipia dicti ſunt, eo quod ab hoſtibus manu capiuntur.* Hæc erat illa venditio, in qua tam dubius hæſit cum aliis Gellius Lib. VII. Cap. 4. *Pileatos ſervos venum ſolitos ire quorum nomine venditor nihil præſtaret, Cælius Sabinus Juriſperitus, ſcriptum reliquit. cujus rei cauſam eſſe ait, quod hujuſmodi condicionis mancipia inſignia eſſe in vendundo deberent, ut emptores errare non poſſent: neque lex vendundi opperienda eſſet: ſed oculis jam præciperent quodnam eſſet mancipiorum genus. Sicuti, inquit, antiquitus mancipia jure belli capta coronis inducta veniebant, & idcirco dicebantur ſub corona venire. Namque ut ea corona ſignum erat captivorum venalium: ita pileus impoſitus demonſtrabat ejuſmodi ſervos venum dari, quorum nomine emptori venditor nihil præſtaret.* Ad illas clades ſi exeant mangones Romani, qui emere ex illis quoſdam cupiunt, recte dicuntur *ire ad prædam.* Et Lib. XLII. Cap. 8. de Liguribus cæſis: Conſul *arma omnibus ademit, oppidum diruit, ipſos bonaque eorum vendit, literaſque ſenatui de rebus ab ſe geſtis miſit.* Joſephus Lib. 3. bell. Jud. Cap. 19. *Ceteram vero multitudinem triginta millia & quadringentos ven-*

vendidit Veſpaſianus. Hoc Romæ erat frequentius, ne dicam de aliis nationibus. Turcæ, quod omen abominor, ubi prædas egerunt de Chriſtianis, concurrunt, inhiant & extendunt pretia Judæi captivorum hominum & rerum, ut quiſque captivus corpus validum & ſucci plenum habet. Bone Deus, quotiens hi exeunt ad prædam, hoc eſt, res quæ in præda ſunt emendas! & dicit noſtra lex, pacta quæ invicem inter ſe ſtatuunt de tempore, de pretio, de loco emendi aut aliis conditionibus, firma eſſe, modo ne publicæ leges prohibeant.

CAPUT XVIII.

Puteoli erant colonia & municipium. RESPUBLICA *ſimpliciter in Inſcriptionibus plurifariam de Roma dicitur: Imperatores pro principatu abutebantur:* RESPUBLICA RESTITUIT *Aſiæ civitates: hoc eſt, ærarium & Populus Romanus. Aſia Minor erat provincia Proconſulis non legati. Refertur Inſcriptio Baſis columnæ Cochlidis & nummorum Trajani Imperatoris.*

RESPUBLICA] Quoniam longus fuiſſe videor in explicanda & confirmanda ſen-

tentia mea de AUGUSTALIBUS: brevior vero in adſerenda & probanda ſententia de voce RESPUBLICA, quæ videtur varias explicationes admittere poſſe. Dum nonnulli intelligunt REMPUBLICAM Romanam, alii Puteolanam, quibus proximis recte adverſatur Bulifonius, & negat Puteolos rempublicam dici poſt annum Romæ conditæ DLX.; ſed vel coloniam vel municipium. Bulifonius ut ſententiam ſuam de Roma ſtabiliat
" addit: non debet ab hoc propoſito deduce-
" re Romam ſub imperio redactam eſſe; nam
" nomen cum aliqua imagine reipublicæ ſer-
" vabat: & hoc modo ab ipſis Imperatoribus
" vocabatur, quemadmodum in marmoribus,
" nummis, Tacito, Dione & aliis ſcriptori-
" bus facile eſt obſervatu. Verba lauru digna: quibus corollarium dabo vel maxime in Tiberii mimo, qui ludebat nomine reipublicæ, dum ſibi potentiam & omne robur aſſumpſerat. Tacitus I. Annal. VII. *Nam Tiberius cuncta per Conſules incipiebat, tanquam vetere REPUBLICA & ambiguus imperandi.* Ibidem. *Dabat & famæ, ut vocatus electuſque potius a REPUBLICA videretur, quam per uxorium ambitum & ſenili adoptione inrepſiſſe.* IV. Annal. XIX. *Proprium id Tiberio fuit ſcelera nuper reperta priſcis verbis obtegere. Igitur multa adſeveratione, quaſi legibus cum Silio ageretur, aut Varro Conſul, aut illud RESPUBLICA*

eſ-

eſſet. vi. Annal. viii. Terentius de Sejano. *Tuum Cæſar generum, tui conſulatus ſocium, tua officia in REPUBLICA capeſſentem colebamus.* Cap. xlvi. *Gnarum hoc principi, eoque dubitavit de tradenda REPUBLICA primum inter nepotes.* Suetonius Tib. xiii. *Permittente ergo Cajo revocatus eſt: verum ſub conditione ne quam partem curamve REIPUBLICÆ attingeret.* Cap. xxi. *Præſertim cum & REIPUBLICÆ cauſa adoptare ſe eum pro concione juraverit.* Cap. xxv. *Germaniciani quidem etiam principem detrectabant non a ſe datum: ſummaque vi Germanicum, qui tum iis præerat, ad capeſſendam REMPUBLICAM perurgebant, quamquam obfirmate reſiſtentem. Quem maxime caſum timens, partes ſibi, quas ſenatui liberet, tuendas in REPUBLICA depopoſcit.* Capeſſere REMPUBLICAM dicit *Principatum occupare* Cap. xxiv. Suetonius. Tacitus Lib. ii. Ann. Cap. 38. *Inclinatio Senatus incitamentum Tiberio fuit, quo promptius adverſaretur, his ferme verbis uſus: Si quantum pauperum eſt, venire huc & liberis ſuis petere pecunias cæperint; ſinguli numquam exſaturabuntur. RESPUBLICA deficiet.* VI Annal. 19. *Poſt quos Sex. Marius Hiſpaniarum ditiſſimus, defertur inceſtaſſe filiam, & ſaxo Tarpeio dejicitur. Ac ne dubium haberetur, magnitudinem pecuniæ malo vertiſſe, aurariaſque ejus, quamquam publicarentur, ſibimet Tiberius ſepoſuit.* Dio Lib. lvii. pag. 602.

Τόν τε χλευασμὸν αὐτοῦ συνῆκε, καὶ ἔφη, ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται οὐκ ἐμοὶ, ἀλλὰ δημόσιοι εἰσί. Tiberius *intellexit ſannam & dixit, non meos ſed milites REIPUBLICÆ eſſe.* Dio Lib. LVII. pag. 613. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἄν τις τὸ τῆς δημοκρατίας σχῆμα κατενόησεν: *unde profecto & maxime quis* REIPUBLICÆ *popularis imaginem intelligebat.* Inſcriptio Arcus Severi: OB. REMPUBLICAM. RESTITUTAM. IMPERIUMQUE. POPULI. ROMANI. PROPAGATUM. Sic RESPUBLICA ſub Tiberio & aliis Imperatoribus erat principatus. Dio pag. 511. *Comitia vero populi habebantur, tamen nihil præter voluntatem Auguſti agebatur.* Ibidem: *neque enim inter hujus & publicum ærarium quid interfuerit ſatis video.* Hoc quoque obiter noto; RESPUBLICA cum de Roma dicitur, conſtanter ſine τῷ Romana ſcribi, aliter quam de ceteris rebuspublicis ſolet. Ita in Marmorea hac Baſi verba; RESPUBLICA RESTITUIT interpretanda arbitror, principatus Tiberii reſtituit. Quod ſi non bonum exitum faciat hæc interpretatio; ſuggero hæc, proprie reſpublica Romana, hoc eſt, ærarium populi Romani reſtituit. Fides hujus explicationis ſit penes Tacitum, Dionem & Euſebium. Tacitus II. Annal. XLVII. N*am centies ſeſtertium pollicitus Cæſar, & quantum ærario, aut fiſco pendebant, in quinquennium remiſit.* Non poteſt luculentius

tius argumentum dari, quam hoc loco: nempe Aſiæ civitates terræ motu quaſſatæ reſtituuntur ex pecunia quam ærarium dabat, & ex tributo, quod ærario, hoc eſt, populo Romano debebant. Idem dicit Dio Lib. LVII. pag. 614. Καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείθη, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐδόθη. Idem affirmat Euſebius pag. CCCLXXXVII.

Jam docuerat avus Tiberium Cæſarem, ærarium ſanctum, ſi tardius aperirent tribuni, effringere, & largiri pecuniam non ſuam ſed reipublicæ: hoc tamen loco per honeſta erogavit pecuniam, & ſuam & reipublicæ.

Præterea quæro, qualis provincia fuerit Aſia Minor, Proconſulis an legati, quæ ſcientia magnum pondus habet; nam ſi legatus quotannis mittebatur ad eam regendam, fuit Cæſaris: ſi Proconſul, fuit Reipublicæ. Miſſum autem fuiſſe Proconſulem conſtat ex Leg. 4. *D. de officio procons. & legati.* Eadem æquitatis ratio exigit, ut, ſi Aſia fuerit Proconſularis provincia, tributa & vectigalia pertinuerint ad ærarium & populum Romanum: & ſi reſtituit ærarium, idem eſt, ac RESPUBLICA RESTITUIT. Sic *Achaiam & Macedoniam onera deprecantes levari in præſens proconſulari imperio, tradique Cæſari placuit.* Tacitus I. Annal. LXXVI.

Quod ſi nec hæc arrideant, quia Tiberius fuerit auctor Senatusconſulti, quo Aſiæ civi-

tates reficerentur: vel quia ipſe etiam magnam vim ſuæ pecuniæ pollicitus fuerit: adeo ut Tiberius proprie cum REPUBLICA reſtituerint. Atqui in Inſcriptione ſolius REIPUBLICÆ mentio fiat. Huic allego contemptum ambitionis in Tiberio, de quo Tacitus IV. Annal. XXXVIII. & VI. Annal. XLV. & Tiberio ſuffeciſſe tam magnificum & ſplendidum Coloſſum inſcriptum nomine ſuo & non REIPUBLICÆ. Sic contempſit Tiberius prænomen IMPERATORIS & cognomen PATRIS PATRIÆ. An dicemus forte eandem in Tiberio fuiſſe modeſtiam, quæ in fratris ejus filio Cæſare Germanico fuerit: qui poſt cæſos Germanos talem *congeriem armorum ſtruxit ſuperbo cum titulo.* DEBELLATIS. INTER. RHENUM. ALBIMQUE. NATIONIBUS. EXERCITUM. TIBERII. CÆSARIS. EA. MONIMENTA. MARTI. ET. JOVI. ET. AUGUSTO. SACRAVISSE. *de ſe nihil addidit.* Tacitus II. Annal. XXII.

Apud priſcos auctores tamen & in nummis CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS iſta laus refertur Tiberio: quam in Marmore RESPUBLICA videtur meruiſſe: ſed ut præfatus ſum: Tiberius eſt Reſpublica, & Reſpublica, Tiberius. Ingenium tamen intendam, ſi valeat ſimilem imaginem oſtendere: & niſi fallit, adeſt optimus Imperator Traja-

Trajanus. De quo Dio Lib. LXVIII. pag. 778. Καὶ ἔστησεν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ κίονα μέγιστον, ἅμα μὲν ἐς ταφὴν ἑαυτῷ, &c. *Ac in foro* (ſuo) *columnam maximam collocavit partim ſepeliendi ſui cauſa.* Verum Romæ in Baſi hujus columnæ cum ſummo meo gaudio memini legiſſe titulum quadratis litteris inciſum; SENATUS. POPULUS. QUE. ROMANUS. IMP. CÆS. DIVI. NERVAE. F. TRAJANO., &c. Atqui Dio ait non Senatum ſed Trajanum erexiſſe columnam, & idem titulus in nummis Trajani cum columna ſemper exprimitur. Hæc ſi reſpicere dignabitur Lector Ingenuus, anxie orabo, ne pigeat conferre hæc vocabula nuda in Baſi columnæ: SENATUS. POPULUS. QVE. cum iis, quæ in capite præcedenti ad AUGUSTALES meditatus ſum, nec deſperabo de bono eventu.

CAPUT XIX.

Tiberius non RESTITUIT *ludos*: RESTITUIT *proprium verbum de afflictis populis aut urbibus*:

RESTITUIT] Proſequar eadem anxietate & diligentia, qua cœpi: ut hujus vocis veram interpretationem inveniam, quæ pro

captu lectoris videtur habitura ſuum fatum. Nam Bulifonius intelligit *ludos.*

Tiberium non amaviſſe aut reſtituiſſe ludos locus oſtendit Taciti I. Annal. LIV. Quem & ipſe Bulifonius allegat. *Ludos Auguſtales tunc primum cœpta turbavit diſcordia, ex certamine hiſtrionum. Indulſerat ei ludicro Auguſtus, dum Mœcenati obtemperat effuſo in amorem Bathylli: neque ipſe abhorrebat talibus ſtudiis, & civile rebatur miſceri voluptatibus vulgi. Alia Tiberio morum via.* Cap. LXXVI. *Edendis gladiatoribus, quos Germanici fratris ac ſuo nomine obtulerat, Druſus præſedit, quamquam vili ſanguine nimis gaudens: quod vulgus formidoloſum, & pater arguiſſe dicebatur, cur abſtinuerit ſpectaculo ipſe, varie trahebant.* Lib. IV. Annal. XIV. *Pulſi tum hiſtriones Italia.* Suetonius Tib. XXXIV. *Ludorum ac munerum impenſas corripuit mercedibus ſcenicorum reciſis, paribuſque gladiatorum ad certum numerum redactis.* Cap. XXXVII. *Cæde in theatro per diſcordiam admiſſa, capita factionum & hiſtriones, propter quos diſſidebatur, relegavit.* Cap. XLVI. *Pecuniæ parcus ac tenax.* Cap. XLVII. *Neque ſpectacula omnino edidit: & iis quæ ab aliquo ederentur, rariſſime interfuit, ne quid expoſceretur, utique poſtquam comœdum Actium coactus eſt manumittere.* Dio Lib LVIII. pag. 609. Καὶ τούς γε τῶν ἵππων ἀγῶνας ἐξ οἰκίας καὶ αὐτοὺς τῶν ἀπελευθέρων τινὸς πολλάκις ἑώρα. συνεχέστατα γὰρ ἐπὶ τὰς θέας ἀπήντα, τῆς τε τιμῆς τῶν ἐπιτελούντων αὐ-

αὐτοὺς ἕνεκα, καὶ τὸ τοῦ πλήθους διακοσμίας, τοῦ τε συνεορτάζειν σφίσι δοκεῖν. οὐ γὰρ οὔτε ἐσπούδαζε ποτὲ τὸ παράπαν τῶν τοιούτων οὐδὲν, οὔτε δόξαν τινὰ ὡς καὶ συσπεύδων τινὶ ἔχειν: *ſæpenumero etiam equeſtres ludos de liberti domo ſpectauit. Frequenter enim ad ſpectacula veniebat, in honorem eorum, qui hæc edebant, utque multitudinem ornaret, ac una ea celebrare videretur: ipſe exhibendis eis neque per ſe neque cum aliis gloriam captans.* pag. 611. de Druſo, τοῖς τε ὀρχησταῖς οὕτω προσέκειτο, ὥστε καὶ στασιάζειν αὐτοὺς, καὶ μηδὲ ὑπὸ τῶν νόμων, οὓς ὁ Τιβέριος ἐπ' αὐτοῖς ἐσενηνόχει, καθίστασθαι: *in tantum deditus hiſtrionibus, ut eos ad tumultuandum, legeſque quas Tiberius de iis tulerat, detrectandum concitaverit.* pag. 617. τοὺς δὲ ὀρχηστὰς τῆς τε Ῥώμης ἐξήλασε, καὶ μηδαμόθι τῇ τέχνῃ χρῆσθαι προσέταξεν: *hiſtriones Roma Tiberius exturbavit, arteque ea interdixit.* Utique ſi Tiberius Roma hiſtrionibus interdixit, ludos non reſtituit.

CAPUT XX.

NÆNIA *vel* NENIA *quid ſignificat? quomodo exprimitur: quid præficæ? Julius Scaliger laudatur.*

THENIA] Bulifonius refert has litteras ſculptas ſub pedibus pueri, ut tamen non poſſit diſcerni prima littera ſit T vel R at-

atque etiam an non plures aliæ litteræ præceſſerint, quoniam abraſum eſt Marmor. In Inſcriptionibus littera H facile vertitur in N, ut docuit Ant. Auguſtinus Dial. IX. Antiquit. INTER. IMMUHES. Unde ego arbitror ex ductu & ſimilitudine litterarum atque figurarum legi poſſe NAENIA vel NENIA. Animadverto enim miſerandam mulierem, diſcincta ſtola, manu ſiniſtra fœdantem cruentum pectus, dextram trepidam porrigentem nudo puerulo; qui matri miſerabiliter blanditur, patre aut fratribus orbatus. Non aliter quam ſi Agrippinam ignota conſolatione Germanicum maritum plorantem intuear. Petronius Cap. 71. *At illa ignota conſolatione percuſſa, laceravit vehementius pectus.* Ubi Woverius: *Artemid.* γυναῖκες ἐν πένθει τὰς μαζὰς λαβῶνται. Forma demonſtrat acerbiſſimum luctum & vehementem dolorem in muliere & puerulo. Jeremia IX, 17. *Convocate mulieres lamentantes:* & ibi interpretes. Si examinem tempus illud & annum, mecaſtor calamitoſiſſimum reperio, non tam propter vaſtationem mœnium quam hominum perniciem. Hinc illæ lacrimæ huic urbi præ ceteris omnibus. Tiberius Cæſar potuit reſtituere urbem, mœnia, domos: verum uxori maritum, filio patrem reddere non erat humanum opus. Proinde Tacitus II. Annal. XLVII. *Aſperrima in Sardianos lues plurimum in eoſdem miſericordiæ traxit.*

Ec-

Ecce ſcenam, tragœdiam, tempus ubertim flendi & neniam canendi. NENIA eſt carmen lugubre, cantus plorantium quem modulabantur in funeribus Romanis præficæ ſive mulieres ſive pueri: utroſque hic habemus. Feſtus. *Præficæ dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant ceteris modum plangendi, quaſi in hoc ipſum præfectæ.* Nonius Marcellus: *Præficæ dicebantur apud Veteres, quæ adhiberi ſolent funeri mercede conductæ, ut & flerent, & fortia facta laudarent.* Lucilius Lib. XXII.

Mercede quæ conductæ flent alieno in funere præficæ
Multo & capillos ſcindunt & clamant magis.

De pueris Suetonius Aug. 101. *Senatus in funere ornando, & in memoria honoranda eo ſtudio certatim progreſſus eſt, ut inter alia complura cenſuerint quidam funus triumphali porta ducendum, præcedente Victoria, quæ eſt in curia, canentibus neniam principum liberis utriuſque ſexus.* Herodianus IV, 2. Καὶ ἐπὶ μὲν θατέρε μέρες τῶν εὐγενεςάτων καὶ εὐπατριδῶν χορὸς ἕςηκε παίδων. ἐν δὲ τῷ ἀντικειμένῳ, γυναικῶν τῶν ἐν ἀξιώσει εἶναι δοκȣσῶν. ᾄδȣσι δὲ ἑκάτεροι ὕμνȣς τε καὶ παιᾶνας ἐς τὸν τετελευτηκότα, σεμνῷ μέλει καὶ θρηνώδει ἐρρυθμισμένȣς: *Et altera ex parte puerorum chorus eſt e nobiliſſimis atque patriciis pueris: ex altera feminarum illuſtrium hymnos in defunctum pæanaſque canentium, verendo ac lamentabili carmine emodu-*

dulatos. Cicero II. de Leg. 24. *Honoratorum virorum laudes in concione memorentur, eaſque etiam cantu ad tibicinem proſequantur: cui nomen Neniæ: quo vocabulo etiam Græcis cantus lugubres nominantur.* Julius Scaliger de re Poët. 50. *Threnum etiam* νηνίατον *vocarunt, id eſt, extremum &* νηνίαν *eadem ratione.* Iſocrates Panegyrico: εὕροι δ' ἂν τις ἐκ τῶν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους ὕμνους πεποιημένους. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς Ἕλληνας, θρήνους ἡμῖν γεγενημένους. καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀδομένους, τῶν δὲ ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἡμᾶς μεμνημένους: *Illud etiam reperiat quis, de bellis barbaricis hymnos: de Græcis nenias exſtitiſſe nobis: ac illos quidem in feſtis cani, harum autem in calamitatibus nos meminiſſe.*

CAPUT XXI.

Sardis prima & princeps Civitatum Aſiæ, quæ terræ motu caſtigatur: ſecunda poſt Babylonem & ditiſſima habita: cui poſt ſeptuaginta annos rurſus IRA CÆLESTIS imminet, & vindicta hodie peragitur.

S . . . . ORONNO] Buliſonius in ſecunda editione fatetur in Marmore edi *S* & ſequentes circiter tres quattuorve litteras exoletas; deinde legit aut legi putat ORON &

& N & O. Vidit Bulifonius conjecturam meam NAENIA SARDIANORUM. Nec laudat nec refellit: arbitratur tamen vocabulum magis longum in Marmore legi, quam eſt SARDIANORUM. Ago gratias Bulifonio e Marmore protuliſſe *S* quæ eſt prima littera *Sardianorum*. Majores debebo, ſi proximas qualeſcunque litteras priſcas e Marmore erueerit. Ceterum urbs quam Marmor deſignat, eſt Sardis, olim regia Crœſi, non alia urbs: primus ſcripſi, nec muto ſcripſiſſe; & tanto melior conjectura, quod prima littera *S* viam aperiat. Ne dubites lector de hac urbe: dixi Sardianos tremore terræ amiſiſſe cum ſuperficiem ædificiorum & urbis; tum parentes, liberos, fratres & amicos cognatis cariores ruina ſaxorum oppreſſos & eliſos. Ita placuit DEO OPTIMO MAXIMO Sardianorum urbem ruina ſi non duplici, at duplicem miſeriam afferente eodem anno emendare: ſatis mehercule cauſæ cur neniam & leſſum per mulierem canant, cum reliquæ civitates per virum exhibeantur præter Myrinam & Moſtenen. Sed etiam Sardes inſigniri capite muliebri in duobus nummis apud Seguinum reperio & per Venerem apud Harduinum.

Videamus ordinem civitatium: Tacitus ubi recenſet hanc calamitatem & has urbes, primum locum dat quoque Sardianis II. Annal.

nal. XLVII. *Aſperrima in Sardianos lues, &c. Magnetes a Sipylo proximi damno ac remedio habiti*: Obſerva, quæſo, Lector, qua fide Marmorea Baſis & Tacitus conveniant. Chronica Euſebii & Calliſtratus, *Epheſus, Magneſia, Sardes*. Video & hic Sardes proximas Magneſiæ. Strabo Lib. III. *Circa finem*. Καὶ τὰ περὶ Σίπυλον δὲ καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ, μῦθον οὐ δεῖ τίθεσθαι. καὶ γὰρ νῦν τὴν Μαγνησίαν τὴν ὑπὸ αὐτῷ κατέβαλον σεισμοί. ἡνίκα καὶ Σάρδεις καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἐπιφανεστάτας κατὰ πολλὰ μέρη διελυμήναντο. Ita ſemper Magneſia & Sardis ſibi continuæ.

At omiſſo ordine ſi examinemus omnia nomina civitatium, deeſt ſola Sardis, quam tamen ductus litterarum, & cladium duplicata magnitudo, ſeries urbium ſatis luculenter demonſtrat.

Ergo SARDIS jure merito primum locum obtinet in Marmorea Baſi, quippe caput Lydiæ, regia ſedes opulentiſſimorum regum Halyattis & Crœſi. Herodotus I. XXIX. Σάρδεις ἀκμαζούσας πλούτῳ; *Sardes opibus florentes*. quæ antiquitate & majeſtate olim poſt Babylonem nullis in Aſia urbibus ceſſit. Xenophon Inſtitut. Cyri Lib. VII. pag. 181. Ἄκουσον τοίνυν, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τοὺς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολλὰ κεκινδυνευκότας, καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν τὴν πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ μετὰ Βαβυλῶνα, ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς στρατιώτας: *Audi ergo, dixit, o Crœſe; quia video milites multis laboribus*

bus exhauſtos, multiſque verſatos in periculis, nunc etiam putare, ſe urbe totius Aſiæ, poſt Babylonem opulentiſſima potitos, æquum judico, ut aliquid utilitatis ad eos perveniat. Pauſanias Lib. III, 90. pag. 275. Ἦν γὰρ δὴ τῆς κάτω μέγιστον μέρος τηνικαῦτα ἡ Λυδία καὶ αἱ Σάρδεις, πλούτῳ τε καὶ παρασκευῇ προὔχον. τῷ τε σατραπεύοντι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τοῦτο οἰκητήριον ἀπεδέδεικτο, καθάπερ γε αὐτῷ βασιλεῖ τὰ Σοῦσα. *Erat enim tunc inferioris Aſiæ pars maxima Lydia, & in ea urbs nobiliſſima Sardeis; quæ præterquam quod opibus & omni copiarum genere cæteras longe anteibat; ejus qui maritimam præfecturam obtinebat, ita regia erat, uti Suſa regis ipſius.* Strabo Lib. XIII. pag. 625. αἱ δὲ Σάρδεις πόλις ἐστὶ μεγάλη, νεωτέρα μὲν τῶν Τρωϊκῶν, ἀρχαία δὲ ὅμως, ἄκραν εὐερκῆ ἔχουσα. βασίλειον δ' ὑπῆρξε τῶν Λυδῶν: *Sardis urbs eſt magna, recentior quidem rebus Trojanis, antiqua tamen, arcem habet probe munitam. Regia fuit Lydorum.* Eodem Libro pag. 627. Ἀναληφθεῖσα (Σάρδις) δ' ἀξιολόγως ὕστερον διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας ἡ πόλις καὶ οὐδεμιᾶς λειπομένη τῶν ἀστυγειτόνων, νεωστὶ ὑπὸ σεισμῶν ἀπέβαλε πολλὴν τῆς κατοικίας: *urbs hæc deinde ob virtutem ſoli præclare refecta, ut nulli vicinarum gloria cederet, nuper magnam domiciliorum partem terræ motibus amiſit.* Plinius V. XXIX. *Lydia celebratur maxime Sardibus in latere Tmoli montis.* Numiſma egregium apud Illuſtriſſimum Seguinum CAPΔIC. ACIAC. ΛYΔIAC. EΛΛAΔOC. A. MHTPOΠOΛIC. Vide Bianoris epi-

H gram-

gramma Lib. 1. *Anthologiæ*. Hujus civitatis incolis rurſus poſt ſeptuaginta circiter annos Clementiſſimus Deus per Joannem Theologum præcipit μετάνοιαν & vigilantiam.

Non omiſerim hodiernum ſtatum olim locupletiſſimæ urbis, in quas anguſtias pervenerit, quem nobis reliquerunt Sponius & Wheleru*s*: " civitatem non coli niſi a paſtoribus " pecora paſcentibus in vicinis vallibus: viſuntur rudera arcis vetuſtæ & magni templi. Turcarum Moſquea olim fuit eccleſia " Chriſtianorum, cujus aditum exornant " quattuor candidæ Marmoreæ columnæ: " Chriſtiani ſunt ruſtici ſine eccleſia, ſine ſacerdote.

CAPUT XXII.

Supplices tendere manus. MAGNESIA *urbs & regio : populus* MAGNES *in Lydia, non Magneſienſis: dicitur & Magneticus: quæ vox e manuſcriptis in Strabone reſtituitur*: Μαγνῆτις πόλις, & γῆ, & χώρα: ita Μαγνῆται, *urbs, terra & regio: non vero in ſingulari numero: neque enim unus homo civitatem aut regionem facit. Lapſus Caſauboni.* Μαγνῆται *eleganter pro ci-*

vi-

vitate. Cognominatur Σιπύλου, ἀπὸ Σιπύλου, ὑπὸ Σιπύλῳ, πρὸς Σιπύλῳ. *Latini*, Magneſia ad Sipylum, a *vel* ab Sypylo.

. . . . IA] Recte conjecit Neapolitanus Editor MAGNESIA. Obſervo Marmoream Baſim Tiberii Cæſaris incepiſſe a Lydia, ejuſque regionis urbes quattuor recenſere, dein tranſire in Æoliam, Phrygiam & Ioniam. Exhibetur vir veſtem pullam recinctam indutus, quam ſiniſtra manu ſine ordine implicat, dextram protendit ad Tiberium Cæſarem Reſtitutorem. Jeremia IV, 31. *Vox filiæ Zionis anhelat, extendit brachia, Væ mihi nunc: nam anima mea laſſata eſt propter homicidas.* Threnis I, 17. *Zion tendit manus, nullus ſolator ei adeſt.* Virgilius 3. Æneid. 177. *Tendoque ſupinas Ad cœlum cum voce manus.* Petronius Cap. 12. *Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petoque & oro.* Livius 7, 31. *Sub hæc dicta manus ad conſules pleni lacrimarum in veſtibulo curiæ procubuerunt.* Ovidius *Conſol. ad Liviam* 191.

Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
Suſtulerat timidas ſidera ad alta manus;
Jamque precaturus, Quid ego autem credulus, inquit,
Suſcipiam in nullos irrita vota Deos?

Tacitus II. Annal. XXIX. de Libone reo: *lectica delatus ad fores curiæ inniſuſque fratri, &*

manus ac ſupplices voces ad Tiberium tendens, immoto ejus vultu excipitur.

Hæc urbs eſt ejuſdem terminationis cum Magneſia in Theſſalia & ad Mæandrum, de qua Stephanus: Μαγνησία πόλις παρὰ τῷ Μαιάνδρῳ, καὶ χώρα ἀπὸ Μάγνητος. ὁ πολίτης, Μάγνης, ὁμονύμως τῷ οἰκιστῇ. τὸ θηλυκὸν Μάγνησσα παρὰ Καλλιμάχῳ, καὶ Μάγνησις παρὰ Παρθενίῳ, καὶ Μαγνῆτις παρὰ Σοφοκλεῖ. Addo adjectivum Μαγνητικὸς, ἡ, ὸν apud Athenæum & Strabonem Lib.IX.pag. 436. ἑξῆς δὲ τοὺς ὑπὸ Εὐμήλῳ καταλέγει τὴν συνεχῆ παραλίαν, ἥπερ ἐστὶν ἤδη Μαγνησίας καὶ τῆς Πελασγιώτιδος γῆς: *deinceps eos refert, qui ſub Eumelo erant, continentem maritimam, quæ jam Magneſiæ eſt & Pelaſgiotidis propria.* In margine, *manuſc.* Μαγνετικῆς. Nulla ratio eſt, cur Caſaubonus hanc lectionem non receperit, cum multo melior ſit: nam ut Πελασγιώτιδος γῆς, ita & Μαγνητικῆς γῆς. Quod ſi altera lectio contra MSS. retineatur, videtur legendum τῆς Μαγνησίας. Huic ſubjungo aliam obſervationem in retinenda vetere lectione & avertenda Xylandri obſcura verſione & Caſauboni emendatione. Strabo Lib. IX. pag. 441. Πέπονθε δέ τι τοιοῦτον καὶ ἡ Μαγνῆτις. κατηριθμημένων γὰρ ἤδη πολλῶν αὐτῆς τόπων οὐδένα τούτων ὠνόμακε Μάγνητας Ομηρος: vertit Xylander: *Magnetidis quoque & Magnetum quanquam multis eorum locis enumeratis, Homerus nominatim non meminit.* Hoc eſt ἀσύνθετον. Strabo propalam dicit, Homerum

rum in recenſendis locis regionis Magneſiæ nullum nominaſſe Μάγνητας: quod infra explicabo: verto itaque: *Paſſa vero eſt quid tale & Magneſia* (quæ eſt regio) *enumeratis enim jam multis ejus locis, nullum eorum nominavit Magnetas.* Immo ubi enumerat Homerus loca Magnetidis & Magnetum, an ibi quoque non meminit gentis? quid aliud eſt Lutetia Pariſiorum? quam Pariſini! quid aliud Florentia? quam Florentini! quid aliud Neapolitani? quam Neapolis! qui enumerat regionis iſtius loca, meminit quoque gentis. Sed non dicit Strabo μεμνῆσθαι, ſed ὀνομάζειν, *meminiſſe*, ſed *nominare*. Non debet interpres Græca verba ſupprimere & ſpurca ſubſtituere. Loquitur Strabo de Theſſaliæ regionibus, urbibus & locis, dicitque multos locos Homerum ſilentio præteriiſſe & paucorum tantum locorum meminiſſe: eadem pag. ὧν ὁ ποιητὴς ὀλίγων μέμνηται, &c. ἐπεὶ οὐδὲ τῆς Νεσσωνίδος μέμνηται λίμνης, &c. ſequitur, Πέπονθε δέ τι τοιοῦτον καὶ ἡ Μαγνῆτις. κατηριθμημένων, &c. τόπων οὐδένα τούτων ὠνόμακε Μάγνητας Ὅμηρος. Sic Μαγνῆτις πόλις apud eundem Strabonem Lib. VII. in Epitomis pag. 329. Ὅτι ὑπὸ ταῖς ὑπορείαις τοῦ Ὀλύμπου παρὰ τὸν Πηνειὸν ποταμὸν Γυρτῶν ἐστὶ πόλις Περραιβικὴ καὶ Μαγνῆτις: *quia ſub imo monte Olympi apud fluvinm Peneum Gyton eſt civitas Peræbica & Magnetis.* Lib. IX. pag. 437. Μαγνῆτις γῆ regio & terra. Πολεμῶν γὰρ περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐπεχείρει πρώτοις ἀεὶ τοῖς ἐγγύθεν καὶ

καθάπερ αὐτῆς τῆς Μαγνῆτιδος τὰ πολλὰ μέρη τῆς Μακεδονίαν ἐποίησε, καὶ τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς ἄλλης τῆς κύκλῳ γῆς: *nam de principatu contendens bello, ſemper proxima quæque adortus eſt: & ut Magneſiæ ac Thraciæ & reliquæ circumjacentis terræ.* Uti Μαγνησία πόλις καὶ χώρα, ita & Μαγνῆτις πόλις, γῆ & χώρα. Videamus nunc apud Homerum & Strabonem quid πάσχη Μαγνῆτις: nimirum multos locos Homerum Magneſiæ (regionis) retuliſſe, nullum vero nominaſſe Magnetas: hoc eſt, urbem: ita quis poteſt loca proxima Lutetiæ, Florentiæ, Neapolis referre, & ipſam urbem omittere: quemadmodum Homerus fecit in Magneſia. *Illiad. β. 756.*

Μαγνήτων δ' ἦρχε Πρόθοος, Τενθρηδόνος υἱος,
Οἳ περὶ Πηνειὸν καὶ Πήλιον εἰνοσίφυλλον
Ναίεσκον.

Magnetibus præerat Prothous, Tenthredonis
filius,
Qui circa Peneum & Pelium frondoſum
Habitabant.

Nemo non videt Μαγνήτων apud Homerum eſſe incolas regionis Magneſiæ, qui circa Peneum & Pelium habitabant: a contrario obſervabo apud Strabonem Μαγνῆτας dici pro incolis urbis Magneſiæ: & male ſingulare ſubſtituere Caſaubonum. Dumtaxat hoc loco Homerus *nominatim meminit* Μαγνήτων, quod negat Xylander perverſe vertendo: at Strabo hoc non negat, ſed ait Homerum poſt enume-

meratos multos Magneſiæ locos, nullum eorum nominaſſe Magnetas. Caſaubonus hunc locum non emendat, ſed obſcuriorem reddit; " Lego Μάγνητα. Magneſiæ, inquit, loca " pleraque nominatim recenſet Homerus. Sed " ita ut nullum ejus locum Magneſiæ eſſe do- " ceat: nuſquam enim Magnetas nominat, " niſi illo loco ubi ait Magnetum ἄρχειν Πρό- " θοον: ubi tamen nullius Magneſiæ loci " nominatim fit mentio, ſed τυφλῶς tantum καὶ ἐ γνωρίμως. Indignor Mediusfidius! Qui refert fluvium & montem Magneſiæ? an non is nominatim Magneſiæ loci, ne dicam locorum mentionem facit? Caſaubonus in notis dicit *nominatim mentio fit.* Strabo ὠνόμακε: Latine, *nominavit*: quid opus circuitione verborum? *Sed ita ut nullum ejus locum Magneſiæ eſſe doceat*] An non docet Homerus Peneum & Peleum loca eſſe Magneſiæ? & Magneſiam regionem eſſe oſtendit Stephanus hoc loco & in Αἰξωνία. Denique cur legit Μάγνητα. & non potius Μαγνητικὸν, hoc nulla eget emendatione, Μάγνητας, id eſt, urbem Magneſiam, quam Homerus non nominat: elegans & uſitata phraſis cum Græcis tum Latinis. Tacitus de *moribus German.* XXXVII. *Eundem Germaniæ ſinum proximi Oceano Cimbri tenent, parva nunc civitas, ſed gloria ingens.*

In Appendice ad Marmora Oxonienſia eſt

Inſcriptio huic loco neceſſaria ſed peſſime Latina facta. pag. 301.

Τατία. Ηρωθέμιδος. Μαγνῆτις. ἀπὸ. Σιπύλου. ζῶσα. ἑαυτῇ. καὶ
Τῷ. υἱῷ. κατοιχομένῳ. Λυσανίᾳ. Λυσανίου. καὶ τῷ. πατρὶ. Λυσανίᾳ.

TATIA. HEROTHEMIDIS. MAGNESIENSIS. A. MONTE. SIPYLO. DVM. VIXIT. SIBI. ET. FILIO. DEFVNCTO LYSANIÆ. FILIO. LYSANIÆ. ET. PATRI. LYSANIÆ.

Vertendum erat, MAGNETIS. A. SIPYLO.

Magneſia hæc & in Marmorea Baſi eſt prope Sardes ad montem Sipylum in Lydia juxta Scylacem & Ptolomæum: Triſtanus ponit in Phrygia; incognita Stephano & aliis quoque Scriptoribus, unde majores grates meretur nummaria ſupellex, quæ viros doctos bene commovit ad eam magis illuſtrandam, ut in qua appellari teſtantur ΜΑΓΝΗΤΩΝ. ΑΠΟ. ΣΙΠΥ. vel ſine præpoſitione ΜΑΓΝΗΤΩΝ. CΙΠΥΛ. Strabo ὑπὸ Σιπύλῳ. Ptolomæus πρὸς Σιπύλῳ. Latini *ad Sipylum*, *a* vel *ab Sipylo*. Jacobus Sponius in Itinerario numerat duodecim millia hominum inhabitare urbem Magneſiiam ad Sipylum.

C A-

CAPUT XXII.

PHILADELPHEA *urbs Myſiæ & Lydiæ: nam utriuſque fines difficile diſterminabantur eo tempore.* Μετὰ Λυδοὺς *melius verti apud Strabonem* in Lydis *quam* poſt Lydos. *Cur Myſi* θρηνητικοὶ *appellati. Nomen & præſens magnitudo urbis.*

PHILADELPHEA] Statua veſtitu talari: tertia in Marmorea Baſi, urbs Lydiæ & Myſiæ ſubjecta. Stephanus, Φιλαδέλφεια πόλις Λυδίας, Ἀττάλου κτίσμα τοῦ Φιλαδέλφου. ἔστι καὶ τῆς Κεκαυμένης ὑπὸ Μυσῶν καὶ Λυδῶν κατεχομένη. Στράβων δυοδεκαιδεκάτῃ. Strabo Lib. XII. pag. 579. Καὶ ἡ Κατακεκαυμένη δ' ἥπερ ὑπὸ Λυδῶν καὶ Μυσῶν κατέχεται, διὰ τοιαῦτά τινα τῆς προσηγορίας τετύχηκε ταύτης. ἥ τε Φιλαδέλφεια ἡ πρὸς αὐτῇ πόλις, οὐδὲ τοὺς τοίχους ἔχει πιστοὺς, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τρόπον τινὰ σαλεύονται καὶ διΐστανται. διατελοῦσι δὲ προσέχοντες τοῖς τῆς γῆς πάθεσι, καὶ ἀρχιτεκτονοῦντες πρὸς αὐτήν. *Sed & Catacecaumene, quam Lydi & Myſi poſſident, combuſtæ appellationem cauſis ſcilicet de talibus obtinuit: ac Philadelphia urbs in ea, muros etiam tutos non habet: cum quotidie ii pæne ſuccutiantur ac fatiſcant, & oppidani adſiduo intenti ſint iſtis terræ adfectionibus contraque moliantur.*

Memoria hujus civitatis, quam nobis reliquit ſolertiſſimus Jac. Sponius in Itinerario, adeo lepida eſt, ut corollarium impronat huic
“ diſſertationi: Græci antiquum nomen ci-
“ vitatis obtinent; ſed Turcæ, qui omnia
“ corrumpunt, nominant Allakſchei, hoc
“ eſt, civitas Dei. Quum illi invaderent ter-
“ ram, incolæ hujus civitatis γενναίως pugna-
“ bant, & fortiter ſe defendebant. Turcæ
“ ut terrorem obſeſſis incuterent, ex oſſibus
“ humanis muros erexerunt calce interſtrata.
“ Dominus Conſul Athenienſis Giraud mon-
“ ſtrabat fruſtum quoddam, ſatis durum,
“ quod ipſi placuit inde afferre Athenas,
“ etiam hodie rudera ſuperſtant. Obſeſſi ta-
“ men ad anguſtias redacti ſeſe dediderunt,
“ lenioribus paulo conditionibus quam vici-
“ ni. Exemerunt ſibi ipſi quattuor ædes,
“ quas etiamnum habent, nempe Panagias
“ vel Divæ Virginis, Georgii, Divi Theo-
“ dori, & Divi Taxiarchis, qui eſt Divus
“ Michaël. Philadelphiæ numerantur octo
“ millia incolarum, inter quos duo millia
“ Chriſtianorum unde miramur eventum eo-
“ rum, quæ Sanctus Johannes in Apocalypſi
“ effatur. *Novi opera tua. Ecce dedi coram*
“ *te januam apertam, & nemo valet eam clau-*
“ *dere. nam exiguam habes potentiam, & ſer-*
“ *vaſti meum ſermonem, & non negaſti nomen*
“ *meum. Quia ſervaſti ſermonem æquitatis*

" *meæ*, *&* *ego te ſervabo ex hora perſecutionis*
" *venturæ ſuper orbem totum ad tentandum in-*
" *colas terræ*.

CAPUT XXIII.

TMOLUS *urbs & mons Lydiæ habitatus, non Ciliciæ contra Virum Celeberrimum, vino & croco lætus. Olim vicatim habitabant. Tmolus fruebatur jure monetæ: Freinshemii gerræ Germanæ ad Tacitum rejiciuntur, dum* Tmolum *emendat* incolunt *ſine ullo vetere libro: Tmolus urbs probatur variis modis, exemplis, nummis & teſtimoniis auctorum. Sacrificium Bacchi a nudis celebrari ſolitum.*

TMOLUS] Sic in Marmorea Baſi optime legitur; quæ quanti momenti eſſe debeat, mirabiliter docent momenta temporum, quibus monumenta laborum ſuorum viri docti publicaverunt. Nam quum Ortelius nullam urbem eò nomine vellet agnoſcere, eum ſequutus fuit non modo Carolus Stephanus, ſed etiam hodierna Anglia, quæ iſtius hominis laborem bis auctis incrementis locupletavit.

Po-

Potuerant ubique (& id fuit officii eorum) utique vicum appellare cum Cicerone qui *pro Flacco* C. III. *Timolites ille vicanus, homo modo nobis, ſed ne inter ſuos quidem notus.* Cap. IX. de Heraclide Temnite accuſatore Flacci: *qui hanc ipſam legationem quam habet, non accepit a ſuis civibus, ſed uſque Tmolo petivit.* Nota ſunt tria loca Strabonis, quibus ille montem conſecravit. Unde Vibius Sequeſter de montibus: *Tmolus Lydiæ mons vino inſignis* Nec injuſtos dicas hos auctores: tribuunt enim Tmolo ſuum, quod & mons & in Lydia fuerit, nec progrediuntur ad alia, quæ relinquunt, prout erant. Quid tamen dicemus de Viro Celeberrimo *ad Euſebium*, cui ſtudia mea plus debent, quam ut hic nominetur: *Nuſpiam Tomlum urbem legi, præterquam in oratione pro Flacco: Timolites vicanus: Ita ut Tmolus non urbs ſed vicus vel κώμη fuerit. Montem Lydiæ, aut ut Galeanus & Servius, Ciliciæ tantum novi. Hodierna appellatio priſcæ veſtigia retinet, Tomalitze.* Quam vellem non dixiſſe! *Tomalitze* non eſt alius quam Tmolus Lydiæ mons apud Ptolomæum. De urbe Tmolo poſtea videbimus: primum de monte Ciliciæ apud Servium, quem novit quoque Ortelius, aliique. In quo non aliud dici poteſt, niſi Servium magis ſapere voluiſſe quam Virgilium ipſum: nam iſte locus quum ſit II. *Georg.* 97.

Sunt

Sunt etiam Amineæ vites firmiſſima vina:
Tmolus & adſurgit quibus, & rex ipſe Phanæus.

Ubi infeliciter Servius: *Tmolus mons eſt Ciliciæ: Phanæus mons eſt in promontorio Chii.* Hic Tmolus non eſt Ciliciæ, ſed Lydiæ; nec debuit tam longe in Cilicia ſeparari a Chio mons Tmolus, qui eſt in principio Aſiæ Minoris, cui annectitur, ut ab Geographis ob viciniam Chius, ſic ab Virgilio mons ejus Phanæus. Itaque ad Librum I. *Georgic.* 59. *Croceos ut Tmolus odores*, jam magis ſe hæſitaſſe hac in re oſtendit Servius: " Tmolus mons Ciliciæ, " quo naſcitur crocum præcipue: nam loca " commemorat, ubi plus provenit & melius " aliquid. Nam crocum & in Africa naſcitur, ſed non tale nec tantum, quantum vel " quale in Cilicia, ſed Tmolus eſt mons etiam " Lydiæ, circa oppidum Sardis, qui diverſis floribus abundat, unde multi de Tmolo " croceos odores ſimiles croco accipiunt. alii " non dixiſſe eum crocum apud Tmolum naſci, ſed vinum Tmoleticum crocei odoris. " nam & crocum in Cilicia apud Corycum " naſci Salluſtius meminit. Certe hic agimus de Tmolo Lydiæ monte. Itaque ſic etiam Solinus Cap. XLII. *A parte qua dies medius mons Lydiæ Tmolus croco florentiſſimus.* In tantum ſteti fide mea, ut probem Tmolum Lydiæ montem & vicum, habuiſſe ſpeculam ſedi com-

commodam e Strabone, fuiſſe habitatum & legatum miſiſſe e Cicerone. Locus inſignis apud Lucianum de Baccho tom. 1. pag. 157. edit. Salm. Καὶ μὴν οὗτός γε ὁ θηλυμίτρης, ὁ ἁβρότερος τῶν γυναικῶν. οὐ μόνον ὦ Ἥρα τὴν Λυδίαν ἐχειρώσατο, καὶ τοὺς κατοικοῦντας τὸν Τμῶλον ἔλαβε, καὶ τοὺς Θρᾷκας ὑπηγάγετο ἀλλὰ καὶ ἐπ' Ἰνδοὺς ἐλάσας τῷ γυναικείῳ τούτῳ στρατιωτικῷ, τούς τε ἐλέφαντας εἷλε, καὶ τῆς χώρας ἐκράτησε: *At vero hic muliebri mitra revinctus, mollior mulieribus, non ſolum, o Juno, Lydiam ſubjugavit, & Tmoli incolas ce it & Thraces ſubegit; verum etiam contra Indos, cum hoc muliebri exercitu profectus, & elephantos cepit, & terra potitus eſt.* Plinius Lib. 7. C. 48. *In Tmoli montis cacumine, quod vocant Tempſin,* CL. *annis vivere Mutianus auctor eſt.* Hunc vicum habitatum tamquam urbem hic poni, nemo debuit mirari, cum omnes populi olim vicatim habitabant, non aliter quam Inſubres, de quibus Strabo Libro V. pag. 205. Ἴνσουβροι δὲ καὶ νῦν εἰσί. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν. πάλαι μὲν κώμην, ἅπαντες γὰρ ᾤκουν κωμηδόν. *Inſubres vero & nunc ſunt. Mediolanum habebant metropolim, olim quidem vicum. univerſi enim habitabant vicatim.* Denique Tmolus habuit jus monetæ: nam & hodie circumfertur nummus,

“ de

“ de quo Sponius: C’eſt le revers d’une peti-
“ te Sabine, chez Monſieur Falkner à Smyr-
“ ne, frappée par les habitans de la montagne
“ de Lydie appellée Tmolus ΤΜΩΛΕΙΤΩΝ une
“ petite Diane avec ſon arc, pour marquer
“ leur application à la chaſſe. Hæc Diana eſt
Tmolia Dea: Athenæus Lib. XIIII. 2. 9.
Διογένης δὲ ὁ Τραγικὸς διαφέρειν Πηκτίδα Μαγάδιδος, λέγων, ὕτως ἐν τῇ Σεμέλῃ:

Κλύω δὲ Λυδὰς Βακτρίας τε παρθένους,
Ποταμῶ παροίκους Αλϊ Τμωλίαν θεὸν,
Δαφνόσκιον κατ᾽ ἄλσους Αρτεμιν σέβειν

Diogenes Tragicus in Semele a Magade differre Pe-ctidem ſic ait

Narrant & Lydias Bactrianaſque virgines
Accolas fluvii Halis Tmoliam deam
In luco opaco Dianam venerari.

Tacitus II. Annal. XLVII. *Et Hierocæſaream, Myrinam, Cymen, Tmolum levari idem in tem-*

pus tributis, *mittique ex ſenatu placuit*, *qui præſentia ſpectaret refoveretque.* Non potuit Tacitus magis Latine, vere & ἱστορικῶς narrare & ſunt verba ære validiora, pro quibus magnam gratiam inivit ab omnibus eruditis. Hierocæſarea, Myrina, Cyme terræ motu concuſſa & refota fuit. Quid Tmolus impunitus abiit cum incolis, an etiam tactus fuit? ſed tactus fuit, quemadmodum luculentiſſime Cap. xi. ſupra probavi: aut non ego tantum, quantum Marmorea Baſis, Tacitus, Euſebius & Nicephorus Calliſtus. Freinshemius tamen multis & ſpecioſis verbis vult oppugnare & emendare *incolunt* non ex veteribus libris ſed ex ingenio: ratio quia *Tacitus inter urbes memorat*, *qui ſemper mons*, *nec ullum in eo oppidum reperitur.* Euſebium etiam refellit, quia & alibi peccat & quidem in eadem hiſtoria.' Proh Deum atque hominum fidem! tantamne ſocordiam & ἀνιστορησίαν potuiſſe cadere in hominem doctum! Tacitus memorat Tmolum inter urbes & recte, quia habuit incolas, ſpeculam, jus monetæ & legatum miſit: *ſemper ut mons memoratur nec ullum in eo oppidum reperitur*, falſum: quamquam & hic videtur veſtigia Celeberrimi Viri, quem tamen citare noluit, *ad Euſebium* ſequi. Mehercules nollem geniis ſuis tantum indulſiſſe. Mons & vicus, qui habitatur, oſtentat exedram, cudit monetam, mittit Romam legatum ut Procon-
ſulem

ſulem Aſiæ accuſet, hunc ab Hiſtoricis inter urbes numerari, nulla difficultas in eo debet eſſe. Sane & pleræque urbes a montibus & vicis cœpere, & eodem nomine mox montes & urbes nominaverunt. Sic Λαέρτης Stephano ὄρος καὶ πόλις. Circeii Straboni ὄρος καὶ πολίχνιον. Lib. v. pag. 232. Τόμαρος: Straboni Lib. VII. & Stephano. *Pindus mons & urbs* Straboni Lib. IX. *Celænæ mons & urbs*, Straboni Lib. XII. *Miſenum* ἀκρωτήριον Straboni Lib. v. Flavio Joſepho *urbs* Lib. XIX. Antiq. Jud. εἰς Μισηνὲς ἑτέραν πόλιν ἐπιθαλάσσιαν: *Ad Miſenum alterum oppidum maritimum. Tænaron* Solino Cap. XIII. *promontorium & urbs*. Aut ſi vetuſta hæc exoluerunt: quamquam de Tmolo nihil niſi antiquum meditari debeamus: hodie in Etruria mons & urbs vitibus inſignis, & maxime celebris epitaphio, quo PROPTER. NIMIVM. EST prædicatur, olim Faliſci, hæc urbs turribus, muris & portis vallata, nunc non aliter appellatur ab Italis quam *Monte Fiaſcone*. An ex hoc nomine quiſquam inferre audeat *Monte Fiaſcone* appellari montem & non eſſe urbem? Plane eſt eadem argumentatio, quæ de monte Tmolo. Hæc comparatio immane quantum me delectavit, quam debeo Optimo Mæcenati, Magliabeecquio, cujus auctoritate & conſilio cum Florentiâ Romam peterem, & numquid vellet, humillime rogarem: magnificis minimeque ambitioſis com-

mendatitiis ornavit, exoravitque verbis aptiſſimis, ut ſi umquam iter nobile & varietate rerum humanarum notandum ingreſſus eſſem, hoc fore: nullum hoſpitium, nullum tectum intrarem, quod non veſtigia priſca alicujus populi, urbis, prælii aut caſus memorabilis referret; feſtinarem lente: ubi Cluſium & Traſimenum lacum (nam per ea loca iter faciebam) acceſſiſſem, Argus fierem: meminiſſem veteris & perpetuo præſentis urbis: nec eſſe urbem, cujus fundamenta aut ſitum in dubium vocare quis poſſit. Pulverem, qui ad Traſimenum lacum occurreret, non eſſe alium, quam Romanorum militum continuos & tumulatos cineres: ægre ferebat Patronus hunc locum adeo memorabilem & exercituum Imperatorum temeritate vel arte ſuſpiciendum, equo & non pedibus tranſire me poſſe. Luſtravi, circumſpexi pro facultate mea, obſervavi terræ motum, qui Traſimenum lacum concuſſit, non fuiſſe alium, quam qui Aſiæ urbes afflixit: hoc eſt, ut ſuperficiem terræ moveret, tolleret aut æquaret, non mutaret: nam idem locus etiam hodie campus Romanorum oſſium pulvere albens montibus cingitur.

Verum ſi nondum hæ rationes & comparationes & auctoritates perſuadeant jure Tmolum inter urbes cenſeri, & urbem eſſe: coronida huic Diſputationi imponat poſtremus Hero-

rodotus, qui primas ferre debebat. Lib. I. Cap. LXXXIV. de arce Sardium: ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτο, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος: *eum Meles per ceteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præciſam circumducere prætermiſit: quæ ad Tmolum vergit*: addo *civitatem*, πόλιος. Miror Laurentium Vallam non audere verbum verbo reddere, aut πόλιος vertere, quam tamen Herodotus non temere addidit. Debuiſſet hoc facere, vel ſi vocem πόλιος conjungendam putaviſſet cum verbo proximo τετραμμένον, ac notaret urbis partem converſam ad Tmolum montem; quod cur neceſſarium ſit, non apparet. Utique hanc urbem ſi adfirmare non aliunde potuiſſem, hoc Inſcriptionis Tiberianæ fulcro ſatis ſtaret.

Hactenus ſudavi circa montem, vicum & urbem Tmolum: pergamus ad imaginem urbis. Cernitur hîc homo nudus, qualem nullæ aliæ urbes adſtantem, ut ſimilitudinem ipſarum alicujus exprimeret, finxerunt, e cujus humeris nebris hircina pellis dependet, quia hircus rodit vites: Varro Lib. I. C. 2. R. R. *Sic factum ut Libero patri repertori vitis hirci immolarentur, proinde ut capite darent pœnas.* Dextra manu tenet pampinum uvis o-

nuſtum, quaſi adulto jam autumno primitias vindemiæ oblaturus Libero Patri, qui per totum Orientem & maxime in Tmolo (unde nota Baccho Tmoli juga etiam dixit Seneca *Phœniſſ.*) propter vitium lætitiam colebatur a procaci choro, ut loquutus eſt Tacitus XI. Annal. XXXI. Itaque hæc ſtatua prorſus adſpici debet ut interpres verborum Ovidii Lib. IIII. *ex Ponto* epiſt. XV ferens ſcilicet *Tmolia terra racemos.*

Etiam nuditas hujus feſti demonſtratur in arca ſepulchrali e marmore Porphyretico antiquiſſimo Romæ extra portam Nomentanam in templo Sanctæ Agnetæ a Conſtantino exſtructo: de antiquitate & præſtantia marmoris vide Nardinum Lib. IV. C. IV. Carpentum cum choro Bacchi nudo in marmore antiquo apud Triſtanum in veſtibulo Tomi ſecundi. Idem ſacrificium Bacchi apud Leonardum Auguſtinum num. CXXIV. Et apud Seguinum num. XXVIII. Juliæ Severi uxoris.

CAPUT XXIV.

CYME *urbs Æolidis, quam perverſe vertunt* CUMAE *&* CUMA *Laurentius Valla in Herodoto; Guarinus Veronenſis, Gregorius Trifernas & Conradus Heresbachius, denique Guil.*

Xy-

Xylander in Strabone; Iſaacus Caſaubonus in Polybio. Collaudatur emendatio Parentis ad Livium.

CYME] Adſtat homo palliatus dextra nuda & libera, quaſi Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram. Stephanus, Κύμη πόλις Αἰολίδος περὶ τοῦ Λέσβου, ἀπὸ Κύμης Ἀμαζόνος. ἐκαλεῖτο δὲ Ἀμαζόνιον. τὸ ἐθνικὸν Κυμαῖος. ἐντεῦθεν ἦν Ἔφορος ὁ ἱστορικὸς καὶ Ἡσίοδος. Mirum quod ſileat de Homero, qui & ipſe apud nonnullos Κυμαῖος. Etiam videtur hic palliatus ſapientiam vultu præferre. Urbs hæc plurifariam male in libris legitur. Herodotus I, CXLIX. Αἵδε αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λήρισαι, Νέον τεῖχος, Τῆμνος. Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια: *Æolicæ autem civitates ſunt, Cumæ, quæ & Phriconis appellata, Leriſſæ, Novus murus, Temnus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, Ægææ, Myrina, Grynia.* Ita vertit L. Valla, cum debuiſſet *Cyme*: de reliquis poſtea videbimus. Sæpius occurrit mentio huius civitatis apud Herodotum & in *vita Homeri* paſſim ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο: *quum vetuſta illa Æolum civitas Cuma conderetur.* Ita ſemper male L. Valla. Nam Gr. Κύμη, Lat. *Cyme* erat nomen. Laurentium Vallam imprudenter ſequuntur Jo. Leunclavius in verſione Xeno-

phontis Lib. VII. pag. 179. Κῦρ☉ τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω; αἳ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισαν τε καὶ Κυλλήνην παρὰ Κύμην πλησίον θαλάσσης: *deditque Cyrus eis urbes in regione ſuperiori, quæ hac etiam tempeſtate urbes Ægyptiorum appellantur: & Lariſſam & Cyllenen propter Cumam haud procul a mari.* Interpretes Strabonis & Gulielmus Xylander: Strabo Lib. XIII. pag. 622. ἀπὸ Λαρίσσης μὲν διαβάντι τὸ Ἕρμον εἰς Κύμην: *ſi Hermum tranſeas uſque ad Cumam.* Ibidem. Μεγίστη δέ ἐστι τῶν Αἰολικῶν καὶ ἀρίστη Κύμη: *Æolicarum urbium maxima eſt & præſtantiſſima Cuma:* & ita paſſim apud Strabonem. Iſ. Caſaubonus ad Polybium Lib. V. *Hiſt.* Cap. LXXVII. ἦσαν δὲ αἱ τότε μεταθέμεναι πρὸς αὐτὸν, πρῶτον μὲν Κύμη καὶ Σμύρνα καὶ Φώκαια: *inter eas quæ ultro ſe ei adjunxerunt, fuere, primo Cuma, Smyrna, Phocæa.* Qui omnes debuerunt vertere *Cyme.* Egregie Marmorea Baſi probatur emendatio Parentis τοῦ μακαρίτου apud Livium XXXVII. XI. *Cyme, aliæque ejus oræ urbes ad eum metu defecerunt. Dum hæc in Æolide geruntur;* ubi vulgo *Cymæ.* Vellejus I. IIII. *Et mox Æolii, eadem profecti Græcia longiſſimiſque acti erroribus, non minus illuſtres obtinuerunt locos: claraſque urbes condiderunt, Smyrnam, Cymen, Lariſſam, Myrinam, Mytilenemque.* Plinius V. XXX. *Æolis proxima eſt, quondam Myſia appellata, & quæ Helleſponto adjacet Troas. Ibi a Phocæa, Aſcanius portus.*

tus. Dein fuerat Lariſſa, ſunt Cyme, Myrina, quæ Sebaſtopolin ſe vocat. Mela I. XVIII. *Primam urbium a Myrino conditore Myrinam vocant. Sequentem Pelops ſtatuit, victo Oenomao reverſus ex Græcia; Cymen nominavit, pulſis qui habitarant, dux Amazonum Cyme.* Tacitus II. Annal. XLVII. *Myrinam, Cymen, Tmolum levari idem in tempus tributis, mittique ex ſenatu placuit.*

CAPUT XXV.

Danielis Coſſonii Batavi & Jacobi Sponii Galli, utriuſque Lugdunenſis intimorum amicorum acerba memoria. TEMNOS *civitas Æoliæ, non mons tantum, variis Diis dicata Cybelæ, Minervæ, Herculi, & Æſculapio. Populus Temnites & Temnius. Admittitur doctiſſimi Holſtenii & Triſtani emendatio ad Herodotum.*

TEMNOS] Altera Æoliæ civitas in Marmorea Baſi: videtur eſſe homo capite turrito. A. Gallandus in epiſtola ad Sodalem meum Dan. Coſſonium τ̃ μακαρίτου diſputat de nummo ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ, in quo dicit urbem ſub capite feminæ turrito exprimi: nummus extat in *Itinerario* Doctiſſimi Viri Sponii, cu-

jus memoria ob varia Lugduni quondam mihi præſtita officia non minus grata eſt, quam familiaris mei Coſſonii, ambo deſiderati quoque multum Patrono meo Magliabeecquio, nobiſque humanæ fragilitatis triſtia & amara exempla reliquerunt. Sponius cum maxime mihi metuebat in tranſitu brumali Alpium; lacernis, caligis muniendum monebat adverſus horrendi Ceniſii montis frigora, anxia oratione caſus & pericula differebat, & me dum ſalvum cupit, ipſe poſt annos crudelibus fatis raptus eſt.

Hæc urbs varie exprimitur per Cybelen apud Sponium & Amœniſſimum Virum De Wilde; per Herculem apud Triſtanum Tom. II. pag. 138. per Minervam Tom. II. pag. 400. Macrobius Lib. 3. Sat. 9. *Conſtat enim omnes urbes in alicujus Dei eſſe tutela.* Verum nulla iſtorum numinum ſpecies huic convenire videtur: ut putem in Marmorea Baſi alium Deum ſculptum eſſe propter nudum pectus, virile, ſucci plenum, & reliquam corporis partem veſtibus opertam, præter pedes, nempe Æſculapium, qui ſolet ſiniſtra manu baculum tenere; hic tamen baculus deſtituitur ſerpentis nexu. Etiam Buliſonius affirmat virum eſſe: quamquam caput muliebre quid oſtentet; quod obſcurum & obſoletum apparet. Brachia rupta ſunt, maxima tamen & integrior pars corporis plane Æſculapium de-

demonſtrat, Temnitas coluiſſe etiam Æſculapium confirmat Triſtanus Tom. II. pag. 400. Harduinus refert nummos ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ: unum Antonini cum Æſculapio, alterum Gordiani cum Æſculapii ſtantis effigie. Civitas, ut dixi, Æoliæ Ciceroni ſæpius memorata in Oratione *pro Flacco* Cap. XVIII. *Heraclides ille Temnites, homo ineptus & loquax, ſed (ut ſibi videtur) ita doctus ut etiam magiſtrum illorum ſe eſſe dicat*, &c. *Temni uſque ad illam ætatem in ſenatum venire non potuit.* Cap. XIX. *Quod poſteaquam Temni, litteris a P. Varino miſſis cognitum atque patefactum eſt; cumque eadem de re Cn. Lentulus, qui cenſor fuit, Temnitarum patronus, litteras miſiſſet: Heraclidem iſtum Temni nemo poſtea vidit.* Cap. XX. *Securus Hermippus Temnum proficiſcitur.* Cap. XXI. *Abduxiſti Temno Apollonidem.* Xenophon Lib. IV. *Hiſt. Græc.* ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἣ ἐξ ἀρχῆς βασιλέως ἐστὶ, καὶ Τῆμνος οὐ μεγάλη πόλις: *quod & in Aſia, quæ ab initio regis fuerit, & Temnus civitas non magna.* Strabo Lib. XIII. pag. 621. Ταῖς δὲ νῦν Αἰολικαῖς πόλεσιν, ἔτι καὶ τὰς Αἰγὰς προσληπτέον, καὶ τὴν Τῆμνον, ὅθεν ἦν Ερμαγόρας ὁ τὰς Ρητορικὰς τέχνας συγγράψας: *Æolicis quæ nunc ſunt urbibus, Ægæ etiam addendæ ſunt, & Temnus patria Hermagoræ, qui præcepta artis Rhetoricæ ſcripſit.* Plinius Lib. V. Cap. XXX. de Æolide: *Sunt Cyme, Myrina, quæ Sebaſtopolim ſe vocat: intus Ægæ, Attalia, Poſidea, Neontichos,*

chos, *Temnos*. Stephanus: Τῆμνος πόλις τῆς Αἰολίδος, &c. ὁ πολίτης Τημνίτης. Latini nominant hunc populum Temnitem & Temnium. Tacitus II. Annal. XLVII. Ex tot luculentis auctoribus & ſuper eos Marmorea Baſi munitur emendatio Lucæ Holſtenii & Triſtani Tomo II. pag. 400. ad Herodotum I. Cap. CXLIX. Αἵδε αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λήρισαι, Νέον τεῖχος, Τῆνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια: αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι: *Hæ vero Æolicæ, Cyme, quæ Phryconis appellatur, Leriſſæ, Neontichos, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitane, Ægææ, Myrina, Gryneia; hæ undecim Æolum civitates veteres.* Recenſet hic Herodotus civitates Æoliæ, in quibus deeſt *Temnos*: quam feliciter Holſtenius & Triſtanus dicto loco reſtituerunt.

CAPUT XXVI.

CIBYRA *olim propter militiam clara, urbs in Phrygia ſuſpicienda propter haſtam, qua Græci & Aſiani inſtruebantur. Polybium illuſtrat frater.* Apud *ſignificat idem quod* in. *Tacitus emendatur ex manuſcripto. Verſio Xylandri in Strabone corrigitur.* CIBYRATAE *quattuor linguas callebant & facile*

cile ferrum tornabant. CIBYRATAE *pantheræ & pernæ.* CIBYRA *poſt tredecim urbes labefacta eſt: & quo anno?* TRIBUNICIA POTESTAS *in nummis, coloſſo aut aliis publicis operibus deſignat annum, quo nummi cuſi, aut opera ad exitum perducta ſunt: aut etiam tempus, quo decreta ſunt. Hinc duplex error Franciſci Angeloni accuſatur contra tempus & imaginem nummorum.*

CIBYRA] Adſiſtit miles Aſiaticus, criſtatâ galeâ ac tunicâ talari indutus, ne putes legionarium militem Romanum, manu ſiniſtrâ ſtringit haſtam, quam Bulifonius arbitratur *piccam* vulgarem: ſed vulgaris picca æquat aut ſuperat longitudinem viri, hæc haſta brevior eſt, *picca* vulgaris in imo haſtæ circumdata quidem ferro rotundo & rudi ſed Cibyratica haſta eandem cuſpidem demonſtrat & in ſuprema & in infima parte haſtæ. Grande diſcrimen ſpectatur inter ferrum piccæ vulgaris, & ferrum haſtæ Cibyraticæ. Itaque extra Italiam quærenda eſt hæc haſta: utique Cibyraticus miles uſurpabat arma Græcorum ac Lydorum. Polyænus Lib. VII. pag. 482. Croeſus conflicturus cum Cyro Lydos Græcanicis armis inſtruxit. Arma Græca inter erat haſta, & quidem talis, qualem Cibyraticus

cus miles arripit. Polybius Lib. VI. Cap. XXIII. Διόπερ ἀδικίμυ τῆς χρείας ὅσης, ταχέως μετέλαβον τὴν Ἑλληνικὴν κατασκευὴν τῶν ὅπλων. ἐν ᾗ τῶν μὲν δοράτων τὴν πρώτην εὐθέως τῆς ἐπιδοράτίδος πληγὴν εὔστοχον ἅμα καὶ πρακτικὴν γίνεσθαι συμβαίνει διὰ τὴν κατασκευὴν, ἀτρεμοῦς καὶ στασίμου τοῦ δόρατος ὑπάρχοντος. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐκ μεταλήψεως τοῦ σαυρωτῆρος χρείαν μόνιμον καὶ βέβαιον: *Quare quia magiſtrâ experientiâ has reprobarent, Græcanicam armorum ſtructuram ſuæ loco facile uſurparunt. Per quam, quod ad haſtas attinet, primum ſtatim illum mucronis ictum dirigi recte atque efficacem eſſe contingit; eo quod ita conficitur haſta, ut ſtabilis ſit & non tremula: & ſimiliter verſâ haſtâ cuſpidis uſum firmum eſſe ac violentum.* Verſionem vulgatam emendavit frater ὁ μακαρίτης, cujus Chriſtiana εὐθανασία optimam uxorem, liberos minime degeneres ac me inſolabiliter veluti peſtilenti ſidere percuſſit: ſolebat enim nocte dieque ſtudia mea immane quantum illuſtrare. Ego quantum ipſi debeo, qui ſcire cupit, inſpiciat notam Polybii & patre ſuo & ſe digniſſimam: nec ego verſionem vulgatam intellexiſſem, niſi auxilium tuliſſet: σαυρωτῆρα *vero imam cuſpidem vocat*: ait frater, ἀτρεμοῦς καὶ στασίμου τοῦ δόρατος: *ut ſtabilis ſit & non tremula*, quia brevior erat haſta Græcanica quam Romana. Strabo in fine Lib. XIII. pag. 631. μίαν ἑκάστης ψῆφον ἐχούσης, δύο δὲ τῆς Κιβύρας. ἔστελλε γὰρ αὕτη πεζῶν μὲν τρεῖς μυριάδας; ἱππέας δὲ δισχιλίους: *una quævis urbs ſuum*

ſuum habuit ſuffragium, Cibyra duo: quippe quæ mitteret triginta peditum, duo equitum millia. Polybius in *Excerptis Legat.* 93. Τοὺς μὲν Καυνίους, Λύκον ἀποπέμψαντες μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἠνάγκασαν πάλιν ὑφ' αὑτοῖς τάττεσθαι, καίπερ Κιβυρατῶν αὐτοῖς παραβοηθησάντων: *Caunios quidem, Lyco miſſo cum exercitu, coegerunt rurſus imperio parere, quanquam Cibyratarum aderant auxilia.* Livius Lib. XLV. Cap. 25. *Quanquam Cibyratarum aſciverant auxilia.*

Urbs eſt in Phrygia, quæ & ipſa in Aſia Minore eſt, non in Cilicia, quæ extra Aſiam regionem collocatur: hoc eſt, Aſiam proprie dictam, non eam, quæ tertiam mundi partem conſtituit. Plinius V. XXVIII. *Sed prius terga & mediterraneas juriſdictiones indicaſſe conveniat. Una appellatur Cibyratica. Ipſum oppidum Phrygiæ eſt. Conveniunt eo* XXV. *civitates.* Ptolomæus pag. 120. Κίϐυῤῥα pro Κίϐυρα etiam inter Phrygiæ oppida recenſet.

Poſt ſitum firmanda eſt fides Marmoreæ Baſis, ut & hæc reſtituta ſit per providentiam Tiberii Cæſaris. Tacitus IV. Annal. XIII. *Factaque auctore eo* (Tiberio) *Senatusconſulta, ut civitati Cibyraticæ apud Aſiam, Ægirenſi apud Achajam terræ motu labefactis ſubveniretur remiſſione tributi in triennium.* Luculentius exprimi clementia & juſtititia Tiberii erga Cibyratas non potuit. Inveſtigemus annum, numerum & nomina urbium, num for-

ſorte is aliquem ſcrupulum moveat: nam Capite x. ſcripſi Senecam, Plinium, Tacitum, Solinum, & Euſebium pag. 338. duodecim dumtaxat civitates referre: inter quas duodecim Cibyra non numeratur. Hinc magnus curarum æſtus & doctiſſimorum hominum mentes fluctuantes. Ego ſequar Marmoream Baſim, fidiſſimam & certiſſimam ducem cum Tacito: *civitati Cib. apud Aſiam*, hoc eſt, in Aſia; quemadmodum *Ægirenſi apud Achajam*, eſt, in Achajâ. Tacitus I. Annal. v. *Vixdum ingreſſus Illyricum Tiberius, properis matris litteris accitur. neque ſatis compertum eſt; ſpirantem adhuc Auguſtum apud urbem Nolam, an exanimem repererit.* IIII. Annal. XV. *Effigiem apud forum Auguſti publicæ pecunia patres decrevere.* Vide ibi Lipſium. IIII. Annal. LXII. *Nam cœpto apud Fideriam amphitheatro*: Euſebius in *Chronicis* pag. 338. ἐν τῇ Φιδηνάτων πόλει ȣ ἀμφιθεάτρȣ πεσόντος: Calviſius ait *Fidenis*. IIII. Annal. LXIV. *Actæque ei grates apud ſenatum ab inluſtribus.* Suetonius *Auguſto* Cap. XCIII. *Cajum nepotem, quod Judæam prætervehens apud Hieroſolymam non ſupplicaſſet, collaudavit.* Atqui ab Ægira eſt gentile Αἰγιεράτης & poſſeſſivum Αἰγιραϊκός: unde in Tacito legendum *Ægiraticæ*: vel potius ex manuſcripto Mediceo, cujus uſum acceptum refero interceſſioni Patroni, *Ægienſi*. Nam eſt etiam Ægium in Achaja. Stephanus: Αἴγιον πόλις Ἀχαΐας, ὡς Εὔδο-

δο-

δοξος ἐν ἕκτῃ, ὁ πολίτης Αἰγιεύς. Livius XXXVI. Cap. XXXV. *Conſul cum L. Quintio ad Achaicum concilium Ægium trajecit.* XXXVIII. Cap. XXX. *Jam diu arceſſentibus Ægienſibus maxime ac Lacædemoniis, trajecit. Ægium a principio Achaici concilii ſemper conventus gentis indicti ſunt.* Ibidem: *conſul quoque quamquam Ægienſium favebat cauſæ, Argos venit.* Et ne dubites de auctoritate manuſcripti Medicei, præſto eſt Seneca, qui omnem cunctationem tollit; Lib. VI. *Nat. Quæſt.* Cap. XXV. *Quid dicam, cum Chalcis tremuit, Thebas ſtetiſſe? cum laboravit Ægium,* (de eodem terræ motu cum Tacito) *tam propinquas illi Patras de motu nihil audiviſſe*: Cicero V. *ad Atticum* Epiſt. XXI. *Forum inſtitueram agere Laodiceæ Cibyraticum & Apamenſe ex Idibus Martiis. Ibidem, Synnadenſe, Pamphylium,* &c. Strabo Lib. XIII. pag. 630. Τὰ δὲ πρὸς νότον ἡ Κιβυρεά ἐστιν ἡ μεγάλη, καὶ ἡ Σίνδη, καὶ ἡ Καβαλαὶς μέχρι τοῦ Ταύρου καὶ τῆς Λυκίας, &c. εὐσθενὴς δὲ καὶ οὗτος ἐστὶν ὁ τόπος: *verſus meridiem Cibyra magna eſt, & Sinda, & Cabalais regio uſque ad Taurum & Lyciam.* Xylander, *Caballis uſque ad Tanaum,* duplici lapſu. Eodem Libro pag. 631. οὐδὲν δὲ ἧττον ἐν ταῖς μεγίσταις ἐξετάζεται διοικήσεσι τῆς Ἀσίας ἡ Κιβυρεατική. Τέτταρσι δὲ γλώτταις ἐχρῶντο οἱ Κιβυρεάται, τῇ Πισιδικῇ, τῇ Σολύμων, τῇ Ἑλληνίδι, τῇ Λυδῶν. ταύτης δὲ οὐδὲ ἴχνος ἐστὶν ἐν τῇ Λυδίᾳ. ἴδιον δ᾽ ἐστὶν Κιβύρᾳ τὸ τὸν σίδηρον τορεύεσθαι ῥᾳδίως: *nihilo ſecius inter maximas Aſiæ*

K *præ-*

præfecturas Cibyratica habetur. Quatuor linguis uſi ſunt Cibyratæ, Piſidica, Solymorum, Græca, Lydia: cujus ne veſtigium quidem in Lydia ſupereſt. Id Cibyra habet peculiare, quod ferrum facile apud eos tornatur. De Cibyratis Pantheris Cicero Lib. v. *ad Atticum* Epiſt. xxi. *hæ litteræ cetera vetera habebant, unum hoc novum de Cibyratis Pantheris.* Horatius Lib. I. Epiſt. 6. *Ne Cibyratica ne Bithyna negotia perdas.* Collaudat Athenæus pernas Cibyræ Lib. XIIII. *Deipnoſ.* Κάλλισται (πέρναι) αἱ Γαλατικαί, καὶ οὐκ ἀπολείπονται δ᾽ αὐτῶν. οὔτε αἱ ἀπὸ Κιβύρας τῆς Ἀσιατικῆς, οὔτε αἱ Λύκιαι: *optimæ* pernæ *Gallicæ, quibus tamen nec cedunt aliæ ex Aſiatica Cibyra, nec Lyciæ.*

Denique videmus quanti pretii ſit hæc Marmorea Baſis. Euſebius Cibyram omiſit, cum tantum duodecim & tredecim urbium faciat mentionem: & ſit ita Tiberii Tribunicia poteſtate XIX. aut XX. Nam eo anno, uti ex Tacito & aliis auctoribus vidimus, duodecim urbes perierant, tertia decima urbs Epheſus ſequenti anno; uti Euſebius probat. Adeo ut Joſephi Sctligeri conjectura ad Euſebium ſit indigna Scaligero, cum dubitabundus dicat, *quartam decimam urbem Cibyram ponit Nicephorus Calliſtus.* Omnino ita oportet: ſi univerſæ civitates Aſiæ comprehendantur, quarum miſertus eſt Tiberius, & recte in verſione Latina Frontonis Ducæi additur *Cibyra*:

quæ

quæ in Græco textu laborat. Cum maxime mirum videtur proximis Tiberii annis Euſebium Cibyram & tantam urbem præteriiſſe. Ita omnes homines humani nihil a nobis alienum putemus. Interim gratulemur Marmoreæ Baſi, quæ quartam decimam urbem ſine controverſia in Nicephoro Calliſto nobis reſtituit, qua in Græco contextu lacuna illa ſupplenda eſt.

Factum fuit hoc Senatusconſultum, ut Cibyram juvaret, anno ſecundo poſt Tiberii Conſulatum IIII. Tribunicia poteſtate XXIIII. Cum aliæ duodecim urbes interciderint ante quinque annos: nempe Tiberii Tribunicia poteſtate XIX. & anno proximo ante Tiberii Conſolatum III. uti Tacitus palam affirmat: Euſebius pag. 338. Seneca *Nat. Quæſt.* VI, I. Plinius & Solinus. His duodecim altero anno acceſſit Epheſus: Cibyra quinque annorum intervallo poſt, uti dixi. Adeo ut, qui tredecim aut quattuordecim urbes memorant, non loquantur de uno terræ motu, ſed de duobus & tribus terræ motibus: uti liquidó ex auctoribus apparet. Marmorea Baſis non tam præciſe recenſet terræ motus, quo anno evenerint, quam nomina & numerum urbium & ante quem annum reſtitutæ fuerint omnes, nempe ante Tiberii Conſulatum V. & Tribuniciam poteſtatem XXXIII. Tiberii circiter anno XVI.

K 2 Quid

Quid vero dicemus de nummis Tiberii Cæſaris, in quibus legitur ab una parte CIVITATIBVS. ASIÆ RESTITVTIS; ab altera TRIB. POTEST. XXI. aut XXIIII. Nonnulli quoque ſine Tribunicia poteſtate reperiuntur, qualem ipſe poſſideo, & forma ejus eſt ad Caput 7. Ubi late diſſero de Cibyra, & ejus reſtitutione.

Neque mirari ſatis poſſum judicium Franciſci Angeloni, qui ad dictum nummum Tiberii non ſolum præpoſtere commentatus eſt: *credi terræ motus & clades eveniſſe in morte SERVATORIS JESU CHRISTI*; ſed ineptiora magis accumulat: ſed revertendo ad
" adiumenta data ab Imperatore populis A-
" ſiæ in dicta aſpera clade; volentes ſeſe o-
" ſtendere gratos dedicarunt illi & civitati
" Romæ templum, quod exprimitur in num-
" mo cum duabus Victoriis ab latere, quæ
" ſingulæ tenent coronam, cum inſcriptione
" ROM. ET. AVG. vel ROMÆ. ET. AU-
" GUSTO. qualem tempeſtive vidimus in
" Auguſto. Nummum Auguſti nihil ad Tiberii reſtitutionem pertinere, quivis facile videt. Apud Ampliſſimum Comitem Mediobarbum tres nummi proferuntur in Tiberio cum litteris ROM. ET AUG. qui ſinguli & univerſi ante Tiberii imperium cuſi ſunt, proinde & hi nummi a Reſtitutione Tiberii, ſive grato animo Aſianorum alieniſſimi ſunt, quia tem-

tempore hi nummi priores ſunt; & ſuperva cuus eſt gratus animus ob ſingulare beneficium Reſtitutionis, cujus tunc temporis non indigebant Aſiani, & quod futurum nemo cogitabat. Hæc ad tempus redarguendum ſufficiunt. Nunc conſideremus imagines num-
" morum: dedicarunt illi & civitati Romæ
" templum, quod exprimitur in nummo cum
" duabus Victoriis ab latere, quæ ſingulæ
" tenent coronam. Erubeſcat Angelonus loqui ſine Auctore priſco, & templum nullus Veterum dixit Tiberio erectum eſſe ob Reſtitutionem urbium: ſed & evincam vanitatem dictorum ex ipſis imaginibus Dearum: nam quid rei eſt Deæ Victoriæ cum terræ motibus, aut calamitatibus aliunde acceptis, quam a virtute & armis Romanis? itaque ſive annos & Tibunicias Poteſtates, grande momentum in nummis; ſive ectypa & imagines nummorum examinemus; utrumque æque rude & indecorum Angelonus fatur. Denique viſitur apud Ampliſſimum Comitem quartus nummus cum literis COM. ASIAE. ROM. ET. AUG. id eſt, *communitas Aſiæ Romæ & Auguſto*, ex Oyſelii tabulis: quem nummum illuſtrat loco Taciti IIII. Annal. LVI. & refert ad templum ROMÆ ET AUGUSTI a Smyrnæis factum: Smyrnæi autem intacti abierunt ex his Tiberianis terræ motibus, dumtaxat Reſtitutione Tiberii non

focillati fuerunt, neque gratias referre poterant ob beneficium, cujus vola nec veſtigium ad Smyrnæos non pervenerat.

CAPUT XXVII.

MYRINA *Æolidis civitas: jactat fertilitatem terræ capite bovis: vel Bonaſi caput eſt, quod animal iis regionibus cognitum: ſtipendiaria Romanis: quantum pecuniæ modum Tiberius remiſerit, quo beneficio gloriantur Romani, ut publicetur.*

MYRINA] Æolidis civitas ad ſinum maris. Stephanus; Μύρινα, πόλις ἐν Λήμνῳ. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. ἐστὶ καὶ τῆς Αἰολίδος ἄλλη ἀπὸ Μυρίνης. ἀμφότεραι, ἢ ἀπὸ Μυρίνου. τὸ ἐθνικὸν Μυριναῖος, Μυριναία δὲ ἐπὶ τῆς χώρας. καὶ οὐδετέρως Μυριναῖον. Mela Lib. I. Cap. XVIII. *Æolidis primam urbium a Myrino conditore Myrinam vocant.* Ex qua oriundus Agathias *proœmio Hiſtoriæ* pag. 3.

Adſtat mulier pudibunda terram intuens veſte recincta, manus ſiniſtræ artis digitis tenens inane vas inſculptum capite vel bovis, quod terræ fertilitatem demonſtrat. Juſtinus Lib. XVIII. Cap. V. *In primis fundamentis caput bubulum inventum eſt, quod auſpicium quidem fructuoſæ terræ, ſed laborioſæ per-*

perpetuoque ſervæ urbis fuit. Vide Humaniſſimi viri Jo. Smetii *Antiquitates* pag. 194. Herodotus I. CXLIX. poſtquam Myrinam & undecim Æoliæ civitates recitaſſet, ait: ἔτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων; *hi vero Æoles regionem quidem habebant meliorem Ionibus.* Etiam Triſtanus Tomo II. pag. 139. ad nummos ΜΥΡΕΙΝΑΙΩΝ, quorum copiam citat Harduinus, probat terræ fertilitatem ex Martiale Lib. IX. Epigr. XLIII.

Campis dives Apollo ſic Myrinis,
Sic ſemper ſenibus fruare cygnis.

Hæc explicatio quamquam non inepta exiſtimari poſſit, addendam tamen & alteram putavi: cornua capitis videntur magis curva & criſpa, quam ut tauris conveniant. Solinus Cap. XLIII. ubi eaſdem regiones recenſet: *in his locis animal naſcitur, quod Bonaſum dicunt, cui taurinum caput, ac deinceps corpus omne: tantum juba equina: cornua autem ita multiplici flexu in ſe recurrentia, ut ſi quis in ea offendat, non vulneretur. Sed quidquid præſidii monſtro illi frons negat, alvus ſufficit. nam cum in fugam vertitur, proluvie citi ventris fimum egerit per longitudinem trium jugerum, cujus ardor quidquid attigerit, amburit: ita egerie noxia ſummovet ſequentes. Miletos Joniæ caput, Cadmi quondam domus, ſed ejus qui primus invenit proſæ orationis diſcipiinam. Non longe Epheſo Colophon civitas,* &c. Adverto Bonaſum a Solino me-

morari in regionibus vicinis Epheſo, quæ in Marmorea Baſi proxime ſequitur. Præterea quoniam Tacitus II. Annal. XLVII. prodat *Myrinam idem in tempus levari tributis*; & Cicero Lib. V. Epiſt. XX. *Reliquum eſt de H-S centum milibus: de quibus memini mihi a te Myrina litteras eſſe allatas, non mei errati, ſed tui:* loquitur autem Cicero in ea epiſtola non de rationibus & pecunia privata, ſed publica, quam vel cujus partem forte ærario Myrina quotannis pendebat: ſuſpicor illud vas in Marmorea Baſi indicare modum & quantitatem nummorum, quos ſtipendaria Myrina debebat Romanis, & quorum gratiam fecit Tiberius. Amplectitur mulier vas ab interiore parte quippe vacuum nummis. Mehercules Myrina non potuit nobilius & illuſtrius ſignum grati animi exprimere, quam in ipſa imagine, in ipſa figura tributi: immo Tiberio nihil lætius aut jucundius acceptum referri quivit, quam memores & gratantes Myrinæos videre non tam in ipſo tributo remiſſo, quam in modo & æſtimatione. Cicero valde commemorat liberalitatem ſuam: Lib. V. *ad Atticum* Epiſt. XX. *Interea e Cappadocia ne pilum quidem. Brutum abjectum, quantum potui excitavi; quem non minus amo, quam tu: pæne dixi, quam te: atque etiam ſpero toto anno imperii noſtri teruncium ſumptus in provincia nullum fore.* Epiſt. XXI. *Cave putes quicquam homines*

ma-

magis umquam eſſe miratos, quam nullum teruncium, me obtinente provinciam, ſumptus factum eſſe, nec in rempublicam, nec in quemquam meorum. Ibidem: *civitates locupletes, ne in hiberna milites reciperent, magnas pecunias dabant: Cyprii talenta Attica ducenta: qua ex inſula (non* ὑπερβολικῶς *ſed veriſſime loquor) nummus nullus me obtinente erogabitur: ob hæc beneficia, quibus illi obſtupeſcunt, nullos honores mihi niſi verborum decerni ſino: ſtatuas, fana,* τέθριππα *prohibeo: nec ſum in ulla re alia moleſtus civitatibus.* Micipſa moribundus memorat Jugurthæ beneficia, quibus eum excepit: Salluſtius *bello Jug.* Cap. x. Figura vaſis præfert formam non plane diſſimilem quam habet vas marmoreum ſuperimpoſitum columnæ marmoreæ Piſis cum inſcriptione tributi, quod ſingulis annis Piſani Romam ferebant, prope marmoream turrim a tot ſæculis inclinantem & collabentem, quam univerſa Europa ſuſpicit & iterum vidiſſe juvat.

CAPUT XXVIII.

*E*PHESOS *non Epheſus: Lydiæ an Joniæ urbs? Homo Tutulatus: quid flamma ardens? quid ſpicæ & papavera indicent? quæ fertilitas terræ Epheſinæ? Phæcaſia Græcorum calcei: Magna Diana*

na Epheſia poſita in columella ſtriata, de qua viri docti ambigunt. Imagines Deorum Dearumve habebant baſim: Ryckius arguitur, qui ξόανον *de heroibus,* βρέτας *de viris bene meritis ſolum dici vult: Epheſos prima & princeps civitas Aſiæ Minoris: defenditur lectio Florentina in lege* IV. D. de officio proc. & legati. *Ad quantas miſerias & anguſtias hodi Epheſus redacta.*

EPHESOS] Lego autem non EPHESO ſed EPHESOS: ſupra TEMNOS. Æthici Coſmographia *Epheſos.* Julii Oratoris Excerpta *Efeſos.* Summus Salmaſius *ad Solinum* pag. 809. etiam in Plinio emendavit *Epheſos.* Utique Græca civitas ab Androclo Codri filio condita: Strabo Lib. XIIII.

Herodotus Lib, I. Cap. CXLII. Lydiæ adſcribit Epheſum. Strabo Joniæ. Euſtathius *in Dionyſium*; Πόλις Ἰώνων, κατὰ δὲ Ἡρόδοτον Λυδίας: *civitas Joniæ, juxta Herodotum vero Lydiæ.* Stephanus; Ἔφεσος πόλις Ἰωνίας ἐπιφανεστάτη, καὶ λιμὴν ἐν κόλπῳ: Ἡρόδοτος δὲ Λυδίας αὐτὴν φησίν.

Homo adſtans videtur tutulatus, de quo Varro Lib. VI. *de Ling. Lat. Tutulati dicti hi, qui in ſacris in capitibus habere ſolent, ut me-*

metam, id tutulus appellatur ab eo, quod matresfamilias crines convolutos ad verticem capitis, quos habent uti velatos, dicunt Tutulos. ſive ab eo, quod tuendi cauſa capilli fiebant. ſive ab eo, quod altiſſimum in urbe quod eſt, ea res tutiſſima, Tutulus vocatur.

Flammam ardentem, & quidem tantam, quam fert in capite, putem ſignificare incendium Heroſtrati, e cujus ruinis Epheſii propriis ſumptibus aliud ſplendidius & magnificentius templum erexerunt. Strabo Lib. XIV. Euſtathius *in Dionyſium* & Solinus Cap. XLIII. Sic Mutius Scævola ſemper cum dextra ardente pingitur, quia ex igne celebrior factus eſt. Nam ut ignis iſte reſpiceret originem urbis & flammam ſtramentorum, e quibus aper procucurrit, qui deinde jaculo confoſſus procubuit, oſtenditque locum condendæ urbis, uti tradit Athenæus Lib. VIII. pag. 361. vix admitto, quia aper nuſquam in Marmorea Baſi apparet, ſine quo illa hiſtoria non debet exprimi.

Spicæ & papavera propria Cereri indicant terræ Epheſinæ fertilitatem a flumine Cayſtro rigatæ. Plinius Lib. v. Cap. XXIX. *Epheſus* (Salmaſius *Epheſos*) *Amazonum opus: multis antea expetita cognominibus*, &c. *Attollitur monte Pione, alluitur Cayſtro in Cilbianis jugis orto, multosque amnes deferente, & ſtagnum Pe-*

Pegaſeum, *quod Phyrites amnis expellit*. Cicero III. *in Verrem* Cap. LXXXIII. *Video Philomelienſibus expedire*, *quanti Epheſi ſit frumentum*, *tantum dare potius in Phrygia*, *quam Epheſum portare*, *aut ad emendum frumentum Epheſum pecuniam & legatos mittere*. Strabo laudat etiam vinum Epheſinum.

In Epheſina hac ſtatua præclare obſervare licet, quo calceamenti genere uſi fuerint priſci Græci ſive Aſiani: in prioribus ſtatuis veſtes fere extenduntur uſque ad pedes. At in Epheſina & tribus aliis ſtatuis pedes & crura aperta patent, ut liquido appareat calceamentum. Sunt autem non ſoleæ, ſandalia, aut caligæ Romanorum: ſed omnino Phæcaſia; de quibus Appianus Lib. v. belli civ. de Antonio pag. 677. Ἐπεὶ καὶ φροντίδας ἀπετέθειτο καὶ ἡγεμόνων θεραπείαν καὶ ϛολὴν εἶχε τετράγωνον Ἑλληνικὴν ἀντὶ τῆς πατρῴου ὑπόδημα ἦν αὐτῷ λευκὸν Ἀττικὸν, ὃ καὶ Ἀθηναίων ἔχουσιν ἱερεῖς καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ καλοῦσιν φαικάσιον. *Sepoſitis enim curis & ſemotis ducum officiis*, *pro habitu patruo ſumpſit ſtolam Græcanicam quadrangulam*, *& calceamentum album Atticum*, *quo tum Athenienſium tum Alexandrinorum ſacerdotes utuntur*, *vocantque Phæcaſium*. Plutarchus pag. 1704. Edit. Steph. Καὶ τὰ τῆς ἡγεμονίας παράσημα καταλιπὼν οἴκοι, μετὰ τῶν γυμνασιαρχῶν ῥάβδων ἐν ἱματίῳ καὶ φαικασίοις προῄει, καὶ διαλαμβάνων τοὺς

νεα-

νεανίσκους ἐτραχήλιζεν: *Relictiſque domi inſignibus imperatoriis, cum virgis gymnaſiarchicis in pallio & Phæcaſiis proceſſit, correptoſque juvenes ubi ſatis certaſſent, diremit.* Petronius Fragm. Trag. *Venit ergo Gabino ſuccincta cingillo, ita ut infra ceraſina appareret tunica, & periſcelides tortæ, phæcaſiaque inaurata.* Quorum perfectam deſcriptionem dedit Jacobus Sponius in Itinerario, relictis illis verboſis & incertis Petronii commentatoribus: Veſtitus „ Græcorum & Turcarum Athenis eſt mul- „ tum diſpar, nam Græci ſemper induunt tu- „ nicas anguſtas obſcuri aut nigri coloris, „ cum ocreis quæ comprimunt tibia: cum „ Turcæ non induant ocreas niſi ruri, aut „ cælo humido, hæ ſunt coloris crocei, cum „ largis & polymitis tunicis atque diademate „ ſupra caput. Sed Græci ſemper veſtiun- „ tur ocreis cum domi tum ruri, & videntur „ hoc calceamenti genus ab antiquis Athe- „ nienſibus retinuiſſe, præſertim a philoſo- „ phis, quorum nigra erant Phæcaſia.

Dea a dextris eſt Diana Epheſia: poſita in columella ſtriata, cujus hæc imago: quam debemus Buliſonio:

Ce-

Ceterum quoniam viri docti de Diana Epheſia multum diſſentiunt, & meam volui ſententiam hic proferre. Callimachus *in Dianam*:

Σοὶ ϗ Ἀμαζονίδες πολέμȣ ἐπιθυμήτειραι
Ευκότε παῤῥαλίῃ Ἐφέσȣ βρέτας ἱδρύσαντο,
Φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ

Tibi & Amazones bellum affectantes
Olim maritimæ Epheſi ſtatuam poſuerunt
Fagino in ſtipite.

Ubi verſio Vulcanii minus proba eſt, *altam qua projicit umbram Fagus :* & diſtinctio poſt

ἱδρύ-

ἱδρύσαντο tollenda. Nam βρέτας φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ non eſt Fagus alta aut lata, ſed truncus & ſtipes Fagi: neque Fagus ſimulachro Dianæ umbram faciebat, ſed templum, in quo collocatum erat. ὑπὸ idem quod ἐπὶ. Homerus *Odyſſ.* ξ. prope finem ὑπὸ τείχεσι πεπτηῶτες Κείμεθα, *in armis proſtrati Jacemus.* Immo Petrus Faber Lib. III. *Semeſtr.* Cap. III. legit φηγῷ ἐπὶ πρέμνῳ: quod male vertit, *conſtituerunt ad Fagi ſtipitem*: additque, *hoc ipſum & Dionyſius niſi quod non fagi, ſed in ulmi potius trunco vel ſtipite templum illud ab Amazonibus conditum, ſummo futurum hominibus miraculo cecinit.* Ego malo, *poſuerunt In fagi trunco*: ut ſit, ſimulachrum Dianæ, quod habebant ſive e cælo delapſum, ſive manu factum, illud idem *ſimulachrum poſuerunt*, βρέτας ἱδρύσαντο *in trunco fagi.* Sic Strabo Lib. XIV. pag. 937. Τότε ὕπαιθρον ὁμοίως μεστόν ἐστι τῶν ἀρίστων ἀνδριάντων: ὧν τρία Μύρωνος ἔργα κολοσσικὰ, ἱδρυμένα ἐπὶ μιᾶς βάσεως: *Similiter locus ſub dio patens, plenus eſt optimarum ſtatuarum: inter has tria Myronis opera coloſſea, in una poſita baſi.* Ego exiſtimo verba Callimachi aliter verti non debere nec poſſe: nam de templo, quod quidam volunt, ipſe Callimachus paulo poſt:

Κεῖνο δέ τοι μετέπειτα περὶ βρέτας εὐρὺ θέμεθλον
Δωμήθη.

Poſtea circa illud ſimulachrum magnum ædificium
Exſtructum eſt.

Nunc

Nunc tranſibo ad Dionyſium, qui videtur plus difficultatis habere. verſ. IↃCCCCXXIIII.

Παῤῥαλίην Ἔφεσον, μεγάλην πόλιν Ἰοχεαίρης,
Ἔνθα Θεῇ ποτὲ νηὸν Ἀμαζονίδες τετύχοντο
Πρέμνῳ ἐνὶ Πτελέης, περιμώσιον ἀνδράσι θαῦμα.

Maritimam Epheſum, magnam urbem Dianæ,
Ubi Deæ quondam ædem Amazonides ſtruxerunt
In ſtipite Ulmi, immenſum hominibus miraculum.

Petrus Faber eleganter tentat μεγάλης. Ex his verbis vult Faber *in Ulmi trunco templum illud conditum* fuiſſe. Quod non poſſum concedere : nam ſi templum ſtruxiſſent in Ulmi trunco, quum unus ſuſtinendo tanto operi non ſuffecerit, dixiſſet Dionyſius Πρέμνοις ἐν πτελεῶν: neque truncis ſed palis ulmorum vertendum foret. Præterea falſum eſt templum Dianæ conditum in ſtipite ulmi. Plinius Lib. XXXVI. Cap. XIIII. templi *fundamenta calcatis ſubſtravere carbonibus, dein velleribus lanæ.* Sic qui Fabri mentem ſequitur, in varios & inextricabiles nodos incidat neceſſe eſt. Arbitror autem Θεῇ πρέμνῳ ἐνὶ πτελέης, *Deæ in ſtipitè ulmi*, ſcilicet ſitæ, fecerunt ædem. Quidni ergo? Θεῇ ἐνὶ πρέμνῳ πτελέης & βρετὰς φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ: Deæ cujus baſis eſt truncus Ulmeus, & ſimulachrum cujus baſis eſt truncus Fagi: ὑπὸ idem quod ἐπί.

Ὁ πάνυ Joſephus Scaliger in *Animadverſionibus*

" *nibus Euſebii* pag. 55. poſt verſus Dionyſii.
" Amazones, inquit, conſtruxerunt templum
" in ſtipite ulmi: quod ſane abſurdum eſt.
" Unde Priſcianus non tetigit hunc locum.
" Si ſcripſiſſet πρέμνῳ ἐπὶ πτελέης rectum eſſet.
" Nam Simulachrum Dianæ Epheſinæ erat
" truncus acutus ulmeus: unde Epheſus prius
" vocata fuit Πτελέα, cives Πτελεαῖοι, Πτελεά-
" ται, auctore Stephano. Quare non mirum,
" ſi hunc locum Dionyſii Euſtathius enarra-
" tor non aſſecutus eſt. Hoc vult Diony-
" ſius: Amazones conſtruxerunt templum in
" honorem trunci ulmei, hoc eſt, ſimula-
" cri Dianæ. Plinius vitigineum, non ul-
" meum truncum; Callimachus autem fagi-
" neum fuiſſe perhibet:

" Σοὶ καὶ Ἀμαζονίδες πολέμου ἐπιθυμήτειραι,
" Ἐν κότε παρραλίῃ Ἐφέσου βρέτας ἱδρύσαντο
" Φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ.

" Quæ verba haud dubie imitatus eſt Dio-
" nyſius. Ex quibus colligitur Ἱππὼ Amazo-
" na condidiſſe templum, ſimulacrum vero
" conſecraſſe in fagino trunco.

Hæc ſunt Sibyllæ foliis leviora: & utrovis modo legas apud Dionyſium Πρέμνῳ ἐνὶ ſive ἐπὶ πτελέης, eodem res redit. Nam quod Strabo Libro XIIII. pag. 637. ἐπὶ μιᾶς βάσεως: Dion. Caſſius Lib. XXXVI. pag. 33. ἐπὶ κίονος ἱδρυμένον: id Dionyſius ἐνὶ πρέμνῳ πτελέης. Ceterum quo-

L modo

modo verba Dionyſii conjungenda & explicanda ſint, ſupra oſtendi.

Simulacrum Dianæ Epheſinæ erat truncus acutus ulmeus] Hoc liceat dixiſſe Scaligero, non Dionyſio, & eſt ἀσύνθετον: certe ex verbis Πρέμνῳ ἐνὶ πτελέης non colligitur fuiſſe truncum ulmeum *acutum*, ſed hebetem, craſſum, obeſum: at quid opus verba Dionyſii contra ſenſum augeri ab interprete? ſit truncus quicunque, is non eſt *acutus*, ſed planus, largus, columnæ ſimilis, qualem videmus in Marmorea Baſi.

Amazones conſtruxerunt templum in honorem trunci ulmei] Recte, ſi ita Dionyſius locutus fuiſſet: cur non dicit Scaliger, in honorem *Deæ in trunco ulmeo*? liberum relinquit poëta arbitrio lectoris ſimulachrum ex qua materia ſit. Scaliger ſibi habeat materiam, modo ne affirmet, *Hoc vult Dionyſius*.

Callimachus autem fagineum fuiſſe perhibet] In fine verſuum ex ſignis "conjicio hæc verba poſtea addita, quæ Scaliger forte ſibi memoriæ cauſa in margine adnotaverat: nunc in contextum admixta, ſatis imprudenter & cum dedecore tanti viri. Hoc eſt commune fatum doctorum, ſi ipſis telam pertexere non datur. Nam Callimachus minime gentium dixit *fagineum* ſimulachrum: ſed βρέτας Φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ, quod vertendum eſt, *ſimulachrum in trunco qui erat fagus*. Multo minus dixit

Calli-

Callimachus *conſecraſſe in fagino trunco :* ſed ἱδρύσαντο φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ , *poſuerunt Fagi in ſtipite.*

Hæc ſunt amara ſatis , neque cum larvis mihi luctandum cenſeo : Scaligeriana autem illa non puto ; Marmorea Baſis cum phraſi Græcorum collata hæc ipſa qualiacunque ſunt, vera & lucida ante oculos demonſtrabit.

Præterea ſimulachra Deorum Dearumque apud priſcos in templo ſita habuiſſe ſuam baſim diſcimus , de Diana ex Marmorea Baſi , & duabus marmoreis tabulis in arcu Conſtantini. Forte tamen quidam dubitabunt de Diana Epheſia , quia baſis illa in nummis Epheſiorum non cernitur, qui nummi eadem auctoritate muniuntur , qua Marmorea Baſis. Quibus reſpondeo, nummos non ſemper integram ſtatuam cum baſi exhibere : exemplum eſt nummi tres Tiberii. Idem advertere eſt in ſtatuis equeſtribus , quæ ſemper habuerunt baſim. In nummis Arſcotan. Tab. XLVII. n. XIIII. IMP. VII. COS. III. eſt ſtatua equeſtris M. Antonini ſine baſi : hæc eadem ſtatua equeſtris inaurata etiam hodie viſitur integra in area Capitolina cum baſi : videtur quidem baſis recentior , ſed reſtituta eſt ad priſcam formam , cum olim ad Baſilicam Lateranenſem ſtaret. Dion Caſſius Lib. XXXVI. pag. 33. Καὶ ἀγάλματα ἄλλα τε καὶ Διὸς ἐπὶ κίονος ἱδρυμένον &c. ἔπεσε: *cum alia ſimu-*

lacbra, *tum Jovis columnæ inſiſtens*, &c. *ceciderant.* Male vertit Xylander: nam Jupiter hic non TONANS, quem Auguſtus poſtea; non CVSTOS, quem Domitianus dedicavit, ſed CAPITOLINVS, neque inſiſtebat ſed ſedebat: formam ejus habemus apud Ryckium Cap. XIX. Gorlæum parte II. CLXXXV. & CCLXXXIII. & Nardinum: quibus addo inſignem Suetonii locum *Domit.* Cap. IV. *Certamini præſedit crepidatus, purpureaque amictus toga Græcanica, capite geſtans coronam auream cum effigie Jovis Minervæque*; ἱδρυμένον itaque verto *ſitum*, *poſitum*; non *inſiſtens*, quod falſum. Hic JVPITER. OPTIMVS. MAXIMVS, qui idem cum Capitolino in columna poſitus in nummis exprimitur ſine columna. Sed & vidiſſe juvat apud Whelerum in *Itinerario* nummum 52. Septimi Severi; cujus averſam formam rariſſimam & lectiſſimam huic loco neceſſariam cenſui: in quo Diana Epheſia columnæ ſuperimpoſita propalam cernitur: formam Jovis ex Gorlæo petii.

Ne

Ne ſic quidem a Celeberrima & Magna per Aſiam Dea deſiſtere poſſum, quin prius addam aliquid etſi incertius, quam præcedentia, de ſimulachro ipſius Deæ, quod cælo lapſum credebatur, & Lectoris induſtriam provocem inter duos inſignes auctores Græcum & Latinum, Xenophontem & Plinium. Xenophon Lib. v. *de expedit. Cyri* pag. 350. Ο δὲ ναὸς ὡς μικρὸς, μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκαςαι· ϗ τὸ ξόανον ἔοικεν ὡς κυπαρίσινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ: *fanum ipſum ut parvum, magni ſimilitudinem Epheſini refert: itemque ſimulachrum, ut cupreſſinum Epheſino aureo ſimile eſt.* Ex hoc lo-

cò arguitur Ryckius de Capitolio, qui ξόανα Heroibus, βρέτεα viris bene meritis ſimulachra facta ait: cum hic ξόανον apud Xenophontem & βρέτας apud Callimachum de Dea dicatur. Plinius Lib. XVI. Cap. XL. *Buxum maxime æternam putant, ebenum & cupreſſum, cedrumque claro de omnibus materiis judicio in templo Epheſiæ Dianæ, utpote cum tota Aſia exſtruente quadringentis annis peractum ſit. Convenit tectum ejus eſſe e cedrinis trabibus. De ipſo ſimulachro Deæ ambigitur. Ceteri ex ebeno eſſe tradunt. Mutianus ter conſul ex his, qui proxime viſo eo ſcripſere, vitigineum & nunquam mutatum ſepties reſtituto templo.*

Ratio cur Epheſus a tergo coloſſi repræſentatur non eſt alia, quam quod Epheſus altero anno poſt terræ motum nocturnum duodecim Aſiæ civitatium tacta fuit. Sin autem Epheſus ſimul cum duodecim civitatibus Aſiæ labefactata fuiſſet, primum in Marmore haberet locum ante Sardes, &c. Quemadmodum apud Euſebium, Hieronymum, & Nicephorum Calliſtum cernitur, qui tredecim urbium meminerunt. Uti capite quoque VII. hujus libelli diſſerui. In Apocalypſi Johannis Cap. 2, 1. Epheſus prima e ſeptem Aſiæ Eccleſiis præcipit fata Dei Opt. Max. ante Sardianos, ante Philadelphenos, qui in Marmore præeunt. Herodotus Lib. I. Cap. 26. ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι.: *qui primis*

Græ-

Græcorum Epheſiis bellum intulit. Strabo Lib. XIV. pag. 633. Γενέσθαι τοῦτον Ἐφέσου κτίστην, διόπερ τὸ βασίλειον τῶν Ἰώνων ἐκεῖ συστῆναι φασί. *Fuiſſe hunc* (Androclum) *Epheſi conditorem. Itaque ibi regiam Jonum fuiſſe poſitam tradunt.* Tacitus Lib. III. Annal. Cap. 60. *Crebreſcebat enim Græcas per urbes licentia atque impunitas aſyla ſtatuendi*, &c. Cap. 61. *Primi omnium Epheſii adiere, memorantes; non ut vulgus crederet, Dianam atque Apollinem Delo genitos.* Epheſi habitabat Proconſul Aſiæ: uti Whelerus refert. Strabo Lib. XII. pag. 577. Ἀπάμεια δ᾽ ἐστὶν ἐμπορεῖον μέγα τῆς ἰδίως λεγομένης Ἀσίας δευτερεῦον μετὰ τὴν Ἔφεσον. αὕτη γὰρ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ὑποδοχεῖον κοινόν ἐστιν. *Apamia vero eſt emporium magnum Aſiæ proprie dictæ, ſecundum poſt Epheſum. Hæc enim Italiæ & Græciæ eſt commune hoſpitium.* Idem Lib. XIV. pag. 641. Ἀρίστη πόλις καὶ ἐνδοξοτάτη, &c. ὁ μὲν οὖν λιμὴν τοιοῦτος. ἡ δὲ πόλις πρὸς τὰ ἄλλα εὐκαιρία τῶν τόπων. αὔξεται καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν: ἐμπόριον οὖσα τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν τὴν ἐντὸς τοῦ Ταύρου: *civitas optima & celeberrima*, &c. *Portus quidem talis eſt: civitas vero inter cetera felix plagâ: augetur quotidie, emporium magnum eorum qui Aſiam intra Taurum* inhabitant. Plinius Lib. V. Cap. XXIV. *Epheſum vero alterum lumen Aſiæ remotiores conveniunt.* Mela Lib. I. Cap. XVI. *Ibi Epheſus & Dianæ clariſſimum templum.* Solinus Cap. XLIII. *Epheſus in ea urbs clariſſima*

eſt: Epheſo decus templum Dianæ, Amazonum fabrica adeo magnificum, ut Xerxes cum omnia Aſiatica templa igni daret, huic uni pepercerit. Dio Lib. LI. pag. 458. Καῖσαρ δὲ ἐν τούτῳ τά τε ἄλλα ἐχρημάτιζε, καὶ τεμένη τήν τε Ῥώμην, καὶ τῷ πατρὶ τῷ Καίσαρι, ἥρωα αὐτὸν Ἰούλιον ὀνομάσας, ἔν τε Ἐφέσῳ καὶ ἐν Νικαίᾳ γενέσθαι ἐφῆκεν. αὗται γὰρ τότε αἱ πόλεις ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ προετετίμηντο: *Cæſar hoc tempore cum alia quædam egit, tum templum Romæ, ac patris ſui, quem heroem Julium vocabat, Epheſi & Nicææ fieri permiſit: hæ enim tum urbes Aſiæ & Bithyniæ clariſſimæ habebantur.* Nummus apud Goltzium in *Cæſare Auguſto* pag. LXXVI. ΕΦΕΣΙΩΝ. ΠΡΩΤΩΝ. ΑΣΙΑΣ. Numiſmata edita ab Luca Holſtenio Viro Celeberrimo Romæ 1658. ΕΦΕΣΙΩΝ. ΔΙC. ΝΕΩΚΟΡ. ΠΡΩ. ΑΣΙΑΣ & ab aliis Antiquariis. Sic apud Tacitum & in nummis *Epheſii primi Aſiæ.* Pauſanias in *Phocicis* ad finem: Ἐν δὲ Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας πρὸς τὸ οἴκημα ἐρχομένῳ, τὸν ἔχοντα τὰς γραφὰς λίθου θριγκός ἐστιν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ τῆς Πρωτοθρονίης καλουμένης Ἀρτέμιδος: *quum veniſſet ad Dianæ Epheſinæ ſacellum, ubi eſt pinna lapidea litteras habens inſculptas ſuper altare Dianæ, quæ Protothronia vocatur.*

Dionyſius tamen Gothofredus & Batavus Editor pudendum errorem committunt, dum legem IV. §. 5. *D. de offic. proc. & legati*, contra Mediceum manuſcriptum, contra bonos auctores, contra nummos publica aucto-

ri-

ritate flatos, mutant & corrumpunt: legunt etenim. *Imperator noſter Antoninus Auguſtus ad deſideria Aſianorum reſcripſit, Proconſuli neceſſitatem impoſitam per mare Aſiam applicare*, καὶ τῶν μητροπόλεων Ἔφεσον, (*inter matrices urbes Epheſum*) *primum attingere*. In Manuſcripto perſpicue legi *primam*. Epheſus erat prima μητρόπολις Aſiæ & Ioniæ. Hanc Epheſum debebat Proconſul Aſiæ appellere & adire: ſi forte inſulam Samum, aut Chium, aut Smyrnam aliamve Aſiæ civitatem Proconſul prius petierit, non offendebat, modo Epheſum primam & principem Aſiæ civitatem appellat & in portu naviget.

Hæc civitas olim prima & florentiſſima pinguis Aſiæ nunc diruta & proſtrata jacet. Jucundiſſima eſt relatio Jacobi Sponii, qui intravit & vidit miſerias hujus urbis: "Non "credo ullam civitatem in orbe terrarum "eſſe, quæ tantas & tam flebiles reliquias "habet priſci ſplendoris & gloriæ, nihil a"liud cernitur, quam ingentes cumuli mar"morei, everſi parietes, columnæ, capitu"la, fruſta imaginum in ſe congeſta, inſi"mul rudera & fragmenta inſcriptionum, "quæ variis locis apparent; ac præſens ſtatus "urbis Epheſi talis eſt, ut nihil amplius ſit, "niſi cadaver urbis, quemadmodum de qui"buſdam Græcis urbibus apud Ciceronem "lib. IV. ep. 5. legitur. Utique ne unus

“ quidem Epheſi eſt, qui intelligit epiſtolam
“ Sancti Pauli ad Epheſios miſſam: ne unus
“ Chriſtianus eſt in univerſo vico, ac præ-
“ clara eorum eccleſia Divi Johannis verſa eſt
“ in Moskeam a quo tempore Turcæ occu-
“ parunt regionem.

“ Denique relinquimus Epheſum ſerio me-
“ ditantes θεοπρόπιον, quod ipſis JESUS
“ CHRISTUS minabatur per hæc verba in
“ Apocalypſi Johannis. *Cogitato unde cecidi-*
“ *ſti, agito pænitentiam, & redito ad priſti-*
“ *na opera: ſi vero non, venio ad te cito, &*
“ *movebo candelabrum tuum e loco ejus, niſi pæ-*
“ *nitentiam egeris.* Eadem miſeriarum fata Epheſi vidit & memorat vir Eximius Pitton de Tournefort in Itinerario elegantiſſimo.

CAPUT XXIX.

APOLLONIDEA *urbs Lydiæ mendoſe legitur apud Hieronymum & bis apud Euſebium: Scaliger perperam disjungit: idem error in Nicephoro Calliſto committitur: male item apud Tacitum: civitas inhonora, non ἀνομωτάτη, uti cenſet Aurelius. Hallucinatur & Calviſius.*

APOL-

APOLLONIDEA] Videtur puer (forte candidam) ſuccinctus tunicam manu dextra tenens cucurbitam, vilem & notiſſimum fructum in Italia. Buliſonius arbitratur vas antiquum. Civitas non adeo celebris quam reliquæ: hinc illæ tenebræ & doctiſſimorum hominum lapſus. Inſiſtam veſtigiis Marmoreæ Baſis, quæ neque hic, neque alibi, ubi integra eſt, mentiri poteſt. Cum maxime laborat hæc urbs apud Euſebium tribus locis. In verſione Latina Hieronymi pag. 157. *Tredecim urbes terræ motu ceciderunt, Epheſus, Magneſia, Sardis, Moſthene, Ægæ, Hierocæſarea, Philadelphia, Tmolus, Temnus, Cyme, Myrina, Apollonia, Dia, Hyrcania.* Ait tredecim & numerantur quattuordecim. Addamus notam Scaligeri: Dia, Hircania] " Farrago Chronici ex Bibliotheca Regis " hæc verba citans non habet Δία. Aut *Dia* " ſeparatim legendum, & ita XIV. urbes erunt " non XIII. aut *Dia Hyrcania* conjunctim. " Nam ego Diam urbem nuſpiam reperio in " illo tractu Aſiæ, quum tamen Nicephorus " Calliſtus *Diam* ſeorſim ponat. Sin autem, " ego puto male Hyrcaniam a Moſthenis di" ſtingui. Moſtheni cognomine Hyrcani e" rant non ſolum in illo tractu, ſed inter il" las urbes, quæ terræ motu corruerint. Ta" citus. *Quique Moſteni aut Macedones Hyrcani vocantur.* Stephanus: ἔστι δὲ καὶ Ὑρκάνιον

" πεδίον

" πεδίον τῆς Λυδίας. Omnino Μοσθηνοὶ Ὑρκανοὶ con-
" jungenda erant. Sed hæc in medio diſcu-
" tienda relinquimus. Quartam decimam
" urbem Cibyram ponit Nicephorus Calli-
ſtus. Lego apud Hieronymum auctore Mar-
morea Baſi non *Apollonia Dia* ſed *Apollonidea*:
& jam ſunt tredecim, non quattuordecim: nec
illo anno plures civitates percuſſæ fuerunt. In
ipſo Euſebio pag. 76. Τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σεισμῷ
ιγ πόλεις κατεπτώθησαν, Ἔφεσος, Μαγνησία, Σάρδεις,
Μοςίνη, Αἰγαὶ, Ἱεροκαισάρεια, Φιλαδέλφεια, Τμῶλος,
Τίμος, Μυρίνη, Κύμη, Ἀπολλώνια, Δία, Τρεχένια:
ait ιγ & numerat ιδ. Emendo rurſus Ἀπολλω-
νίδεια. pag. 201. iidem errores corrigendi. Ni-
cephorus Calliſtus etiam vitioſe circumfertur;
quæramus urbem propoſitam, & alias in proxi-
mis emendabimus: hic legit, Ἀπολλωνία, Τρεχο-
νία, Δία. Rurſus ſubſtituo Ἀπολλωνίδεια, Τρεχε-
νία. Tacitus Lib. II. Annal. Cap. XLVII.
*Magnetes a Sipylo proximi damno ac remedio ha-
biti. Temnios, Philadelphenos, Ægeatas, A-
pollonienſes*, &c. Ad poſtremam urbem com-
mentatur Aurelius; " Multæ Apolloniæ,
" Pontica, Macedonica, Cyrenaica. Hic
" Apollonia Troadis, quæ prius Aſſos dicta.
" Plinius v. Cap. xxx. πόλις εὐνομωτάτη, ait Stra-
bo. Apud Tacitum non nominatur *Apollonia
Troadis* ſed APOLLONIDEA Lydiæ: & Tacitus
omnino emendandus, *Apollonidenſes*; quem-
admo-

admodum & præcedens urbs emendatione indiget, quam manuſcriptus Mediceus reſtituet infra in voce AEGAEAE. Plinius Lib. v. Cap. xxx. *Pergamena vocatur ejus tractus juriſdictio. Ad eam conveniunt Thyatireni, Mygdones, Moſſini, Bregmenteni, Hieracomitæ, Perpereni, Tyareni, Hierapolenſes, Harmatopolitæ, Attalenſes, Pantaenſes, Apollonidienſes, aliæque inhonoræ civitates.* Sit ergo longe ab Apollonidea πόλις ὀνομαστοτάτη Aurelii. Cicero *pro Flacco* Cap. xxix. *Verum eſto, negotiari libet: cur non Pergami? Smyrnæ? Trallibus? ubi & multi cives Romani ſunt, & jus a noſtro magiſtratu dicitur? otium te delectat: lites, turba, prætor odio eſt: Græcorum libertate gaudes. Cur ergo unus Apollonidenſes amantiſſimos populi Rom. fideliſſimoſque ſocios, miſeriores habes, quam aut Mithridates, aut etiam pater tuus habuerit unquam? cur his per te frui libertate ſua, cur denique eſſe liberis non licet? homines ſunt tota ex Aſia frugaliſſimi, ſanctiſſimi, a Græcorum luxuria & levitate remotiſſimi, patresfamilias ſuo contenti; aratores, ruſticani: agros habent & natura perbonos, & diligentia culturaque meliores.* Cap. xxxii. *Quid? hæc Apollonidenſes occaſione facta ad Flaccum detulerunt? apud Orbium acta non ſunt? apud Globulum delata non ſunt? ad ſenatum noſtrum, me conſule, nonne legati Apollonidenſes omnia poſtulata de injuriis unius Deciani detulerunt? ad hæc prædia etiam in*

cenſu

cenſu dedicaviſti. Mitto, quod aliena: mitto poſſeſſa per vim: mitto, quod convicta ab Apollonidenſibus: mitto, quod a Pergamenis repudiata. Lib. I. *ad Quintum fratrem* Epiſt. II. *Itemque miſiſſe ad Apollonidenſes, ne de bonis, quæ Octavii fuiſſent, deminui paterentur, priuſquam Fundanio debitum ſolutum eſſet.* Ubi Gruterus notat: *Apollonidienſes* Lambinus: nam Pall. *Apollonidenſes.* Vulgata *Apollonienſes*: en idem mendum, quod in Tacito: ſecutuſque eſt Faber in *Lexico.* In eadem epiſt. *Quid multa? ferebat graviter, id vehementer mecum querebatur, orabatque ut ad te quam diligentiſſime ſcriberem: quod facio & te prorſus vehementer etiam atque etiam rogo, ut & procuratoribus Flavii remittas de deminuendo, & de Apollonidienſibus, ne quid perſcribas, quod contra Flavium ſit; amplius & Flavii cauſa & ſcilicet Pompeji, facias omnia.* Eratquintus frater Proconſul Aſiæ, ut notum vel ex Suetonii *Auguſto* Cap. III. Calviſius in Chronologia, ut opinionem ſuam de tredecim urbibus fulciret ejecto *dia* legit *Apollonia.* Sed perperam & invita Minerva.

CAPUT XXX.

HYRCANIA *colonia ab Hyrcania, populo ad mare Caſpium in Aſia Majore.*

Sca-

Scaliger, Ducæus, Ortelius ignoraverunt nomen civitatis: ἐκεῖθεν, eo, illuc, *bene vertit Xylander: incolæ vocantur* Macedones Hyrcani.

HYRCA. . . .] Inde HYRCANIA legendum, non *Dia Hyrcania*, ut tentavit Scaliger ad Euſebium: neque *Hyrcaniadia*, ut Ducæus ad Nicephorum Calliſtum: Scaligerum quoque imprudenter ſecutus eſt Ortelius ſcribendo; *Diahyrcania legit Euſebii Chronicon.* Repræſentatur ruſticus ſuccinctus tunicam, cujus manus & brachia abrupta. Hæc urbs in Lydia fuit colonia Hyrcanorum ad mare Caſpium in Aſia Majore; quorum civitas ideo appellatur a Ptolomæo *Hyrcania Metropolis*, ſoletque colonia non raro retinere nomen civitatis, unde deducta eſt. Strabo Lib. XIII. pag. 629. Τῷ δὴ Καυϛριανῷ πεδίῳ μεταξὺ πίπτοντι τῆς τε μεσογειότητος, καὶ τοῦ Τμώλου, συνεχές ἐϛι πρὸς ἕω, τὸ Κιλβιανὸν πεδίον, πολύ τε καὶ συνοικούμενον εὖ, καὶ χώραν ἔχον σπουδαίαν. εἶτα τὸ Υρκάνιον πεδίον, Περσῶν ἐπονομασάντων, καὶ ἀποίκους ἀγαγόντων ἐκεῖθεν: *Cayſtriano itaque campo, qui medio loco inter mediterranea & Tmolum incidit, verſus orientem conterminus eſt Cylbianus campus magnus & habitatoribus probe aptus, agrique fertilis. Sequitur Hyrcanius campus, quem ſic Perſæ nominaverunt a colonis ex Hyrcania eo*

ad

adductis. Xylander bene vertit ἐκεῖθεν, *eó*, illuc, ad locum. Herodianus Lib. 1. Cap. 17. Οἰηθεὶς μηδένα ἐκεῖθεν εἰσελεύσεσθαι: *ſuſpectans neminem illuc introiturum*: hoc priores Strabonis interpretes non intellexerunt. Livius Lib. XXXVII. Cap. 38. *Conſul circa Thyatira regem eſſe ratus, continuis itineribus quinto die ad Hyrcanum campum deſcendit.* Stephanus: ἔστι καὶ Υρκάνιον πεδίον τῆς Λυδίας, ὡς Ἑρμογένης ἐν πέμπτῳ. Hic campus Hyrcanus eſt ager ſuburbanus coloniæ Hyrcaniæ, cujus incolæ nominantur *Macedones Hyrcani*: nam Macedones olim poſſederant regionem Hyrcaniam. Strabo Lib. XI. pag. 489. Μακεδόνες ὀλίγον ὑπῆρξαν: *Macedones autem parvo tempore imperaverunt*: nempe regioni Hyrcaniæ & civitati metropoli. Plinius Lib. v. Cap. 29. *Smyrnæum conventum magna pars Æoliæ, quæ mox dicetur, frequentat: præterque Macedones Hyrcani cognominati & Magnetes a Sipylo*; uterque populus in Lydia. Tacitus Lib. II. Annal. Cap. 47. *Quique Moſteni aut Macedones Hyrcani vocantur.* Hic populus adeo convaluit, ut urbis & monetæ privilegia receperit: nam & hodie varii nummi apud Antiquarios Sponium, Whelerum, Harduinum & alios oſtenduntur cum litteris ΥΡΚΑΝΩΝ.

CAPUT XXXI.

Mostene *laudatur fructibus & nuce ſua. Populus* Mosteni. *Lapſus Scaligeri evincitur.*

MOSTENE] Videtur hic mulier, quæ in ſinu ſtolæ implicatæ ſiniſtra manu fert fructus, poma, flores: dextra tenet nucem pineam cum ſcapo, cujus arbor conſecrata Cybelæ. Virgilius *Eclog.* VII.

Fraxinus in ſilvis pulcherrima, pinus in hortis.

Plinius Lib. XVI. Cap. XXVI. *In maxima tamen admiratione Pinus eſt; habet fructum matureſcentem: habet proximo anno ad maturitatem venturum, ac deinde tertio. Nec ulla arborum avidius ſe promittit.* Vel potius *nucem Moſtenam*, cujus meminit Eubulus apud Athenæum Lib. II. *Deipnoſ.* Εὔβουλος, φηγοὺς, κάρυα, καρύστια. καλεῖται δέ τινα καὶ Μοστηνὰ κάρυα: *Eubulus, Fagi, Carya, Caryſtia. Nucum genus quoddam vocant Moſtenum.* Celebratur Mostene fructibus & nuce; quemadmodum Tmolus vite; Epheſos ſpicis & papavere; Apollonidea cucurbitâ. Sic Judæa palmâ. Civitas eſt campeſtris Lydiæ: populus Moſteni Ptolomæo & Tacito II. Annal. XLVII.

M de

de hac calamitate: *Quique Moſteni aut Macedones Hyrcani vocantur.* Sunt multæ urbes, quarum populus idem omnino nomen & terminationem habet ſine ulla augmentatione litterarum. Παρμικάνη, τὸ ἐθνικὸν Παρμικάνιοι λέγονται καὶ Παρίκανοι. Σεκέλαι, τὸ ἐθνικὸν Σεκελοί. Σιγύνναι, τὸ ἐθνικὸν Σίγυνιος. Σκάροι, πόλις Λυκίας, ἧς τὸ ἐθνικὸν ὁμοίως. Τυρμίδαι, ὁ δημότης Τυρμίδης. Φαλέριον, τὸ ἐθνικὸν Φαλέριος. Φαλίσκος πόλις, καὶ Φαλίσκοι οἱ οἰκήτορες. Φορεντανὸν, τὸ ἐθνικὸν Φορεντανός. Sic Μοστηνή, Μόστηνοι. Ex Marmorea Baſi & prædictis patet, ut puto, quam ſit annotatio *ad Euſebium* indigna Scaligero: Moſthene.] Ita Bongars.
“ & Græca Euſebii & Edit. & Nicephorus
“ Calliſtus. Μοσθηνοὶ Ptolomæo. Fre. Oſthe-
“ ne. Petav. & Pr. *Moneſthen.* Male.
“ Poſſet & legi *Moſthenæ*, ut Μοσθηνοὶ Ptolo-
“ mæo: aut Latina forma *Moſtheni*, ut Ta-
“ cito. Altera tamen lectio confirmatur Græ-
“ cis Euſebii. In Ptolomæi Editione 1605. & Petri Bertii video *Moſteni*, Μοστηνοί. non *Moſtheni.* In Nicephoro Calliſto Ducæi 1630. Μωστηνὴ, in Latina verſione male *Moſthene.* Certe Marmorea Baſis, Taciti manuſcriptus Mediceus, (in quo legi; *Moſteni*) quod Lipſius etiam docuit. Ptolomæus, Athenæus & Nicephorus Calliſtus probant conſtanter *Moſtene.* Nummum ΜΟϹΤΗΝΩΝ habet Harduinus.

CA-

CAPUT XXXII.

AEGAE *corrigitur in* AEGAEAE *ex punctis & ſpatio litterarum, quod Marmorea Baſis occupat. Oppidum in Æolia. Idem corrigitur apud Plinium, Polybium in* Excerpt. Legat. *apud Strabonem, Tacitum ex Manuſcripto Mediceo, Euſebium, Nicephorum Calliſtum & Scylacem: quæ correctio ex Stephano de Vrbibus confirmatur. Cujus Latina verſio caſtigatur.* ἐν *pro apud.*

“ . . . . . E] Queritur Gellius Lib. II. “ Cap. XIV. Cum M. Cato in libro CON- “ TRA TIBERIUM EXULEM ſcripſiſſet. *Quid* “ *ſi vadimonium capite obvoluto ſtitiſſes:* falſos “ & audaces emendatores *ſtetiſſes*, feciſſe, “ tamquam *ſtitiſſes* vanum & nihili verbum “ eſſet. quin potius ipſi nequam & nihili ſunt, “ qui ignorant, *ſtitiſſes*, dictum a Catone; “ quoniam *ſiſteretur vadimonium* non *ſtaretur*. “ Hactenus Gellius. De me ne idem dicatur, cum maxime cautio eſt. Incidi enim in eumdem ſcopulum, quem vitare ſolus, niſi adjuvet Mæcenas Magliabecquius, non

poſſum. Ejus ægide tutus huic emendationi incumbam, quamque ſalutares mihi ejus operæ fuerint ex Tacito monſtrabo . . . . E] Hinc non AEGE quod fecit Neapolitanus, ſed AEGAEAE legendum. Oppidum continentis in Aſia in Æolide: non in Cilicia, non extra Aſiam Minorem, neque in Macedonia quærendum. Ante omnia conſideremus ſpatium & puncta, quibus AEGE impar, AEGAEAE plane par invenimus. Ne te pigeat, Lector Æquiſſime, haſce minutias mecum luſtrare: eſt enim hujus oppidi nomen ubique fere corruptum aut omiſſum etiam a doctiſſimis viris. Rem, quam tenet manu ſiniſtra, dicit Buliſonius, eſſe cornu Amaltheæ; in ſecunda editione ait eſſe Delphinum: Verum hæc civitas eſt mediterranea *intus in Æolide*, ut ait Plinius: hæc non curat Delphinos, ſed fructus terreſtres, qui bene exprimuntur per copiæ cornu. Sic

Delphinum ſilvis appingit, fluctibus aprum.

Caput coronatum aut turritum. Immo vere turritum, & miror hic primum occurrere, quod in quibuſdam præcedentibus ſtatuis deſideraveram: notum eſt apud Antiquarios Aſiæ civitates ſæpius turritas exprimi. Sic Sardes apud Seguinum nummo III. & aliæ paſſim: dextra continet haſtam. Videtur mulier ſtolam induta. Herodotus Lib. I. Cap. CXLIX. Αἵδε καὶ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς κα-

καλεομένη, Λήρισσαι, Νέον Τεῖχος, Τῆμνος, Κίλλαι, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια: *Æolicæ autem* (civitates) *Cyme, quæ Phriconis vocatur, Lariſſæ, Novus Murus, Temnus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, Ægææ, Myrina,* Grynia. Plinius fere eadem Lib. v. Cap. xxx. *Æolis proxima eſt, quondam Myſia appellata, & quæ Helleſponto adjacet Troas. Ibi a Phocæa, Aſcanius portus. Dein fuerat Lariſſa: ſunt Cyme, Myrina, quæ Sebaſtopolim ſe vocat: intus Ægæ, Attalia, Poſidea,* &c. Ex Herodoto Plinius emendatur *Ægææ.* Polybius Lib. v. Cap. LXXVII. ἦσαν δὴ τότε μεταθέμεναι πρὸς αὐτὸν, πρῶτον μὲν Κύμη καὶ Σμύρνα καὶ Φώκαια. μετὰ δὲ ταύτας Αἰγαιεῖς καὶ Τημνῖται προσεχώρησαν, καταπλαγέντες τὴν ἔφοδον: *inter eas, quæ ultro ſe ei adjunxerunt, fuere, primo Cyme, Smyrna, Phocæa, deinde Ægæenſes & Temnitæ adventu illius perterriti deditionem fecerunt.* In *Excerpt. Legat.* CXXXVI. Διορθώσασθαι δὲ Προυσίαν καὶ τὴν καταφθορὰν τῆς χώρας, τῆς τε Μηθυμναίων καὶ τῶν Αἰγέων, καὶ τῶν Κυμαίων καὶ Ἡρακλεωτῶν: *item ut Pruſias damna ſarciat agris illata Methymnæorum, Ægienſium, Cumæorum & Heracleotarum.* Emendo, Αἰγαιέων, *Ægæenſium*, *Cymæorum.* Strabo Lib. XIII. pag. 621. Ταῖς δὲ νῦν Αἰολικαῖς πόλεσιν, ἔτι καὶ τὰς Αἰγὰς προσληπτέον, καὶ τὴν Τῆμνον: *Æolicis quæ nunc ſunt urbibus, Ægæ etiam addendæ ſunt & Temnus.* Ubi neceſſario ſcribendum Αἰγαίας, *Ægææ.* Tacitus Lib.

II. Annal. Cap. XLVII. de hujus urbis populo: *Temnios*, *Philadelphenos*, *Ægeatas*, &c. *levari idem in tempus tributis*, *mittique ex ſenatu placuit*. Ita vulgo legitur At in manuſcripto Mediceo Florentiæ obſervavi *Ægæatas:* nec aliter ſcripſiſſe Tacitum certus ſum: tanti eſt adire Florentiam & ſalutare Mœcenatem, ejuſque Ἀμαλθεῖον & gratiam ambire. Ex his puto liquere, quam infeliciter Joſephus Scaliger *ad Euſebium*, qui ter edidit Ἄγαι pro Αἰγαῖαι, & hæc allegat: „ Ægæ] " Multæ ſunt hoc nomine, ſed τὰς Αἰολίδας " intelligendum: τῇ Αἰολίδι πόλεσι καὶ τὰς Αἰγὰς " προσληπτέον, Strabo. Tacitus: Philadel- " phenos, Ægeatas, Nicephorus Calliſtus " hujus non meminit. In Nicephoro hodie ita legitur; Ἀπολλωνία, Υρκανία, Δια, Καὶ *. Quæ emendari debent. Ἀπολλωνίδεια, Υ῾ρκανία, Αἰγαῖαι. Quæ Aurelius ad Tacitum refert, deſcripta videntur ex Scaligeri allegatis. Scylax, πόλις Μυρίνα καὶ λιμὴν, Κύμη καὶ λιμὴν, ὑπὲρ δὲ Κύμης ἐν μεσογείᾳ πόλις Ἑλληνίς ἐστιν Αἶγαι καὶ Λεῦκαι καὶ λιμένες: *urbs Myrina cum portu*, *Cyme cum portu*, *ſupra Cymen in mediterraneo tractu eſt urbs Græca Ægæ & Leucæ cum portubus*. Valde me offendunt Αἶγαι καὶ: loquitur enim Scylax de una mediterranea civitate; ut illud καὶ videatur detruncatum ab Αἶγαι. Pergit enim ut incepit, Μυρίνα καὶ λιμὴν, Κύμη καὶ λιμὴν, ὑπὲρ δὲ Κύμης ἐν μεσογείᾳ πόλις Ἑλληνίς ἐστιν Αἰγαῖαι, Λεῦκαι καὶ λιμένες:

ex

ex Αἶγαι καὶ corrigo Αἰγαῖαι. Scaliger ex Stephano dicit multas eſſe *Ægas*: ſint ſanæ: ſed quid addit Stephanus? ἀπὸ μὲν διασυλλάβου Αἰγαῖος, ἀπὸ δὲ τρισυλλάβου εὕρηται καὶ οὕτως Αἰγεάτης (ſi non Αἰγαιάτης) *ab diſſyllabo fit Ægæus, ab triſſyllabo vero invenitur & ſic Ægæates.* Cedro digna hæc obſervatio: ubi Stephanus manifeſte docet ab *Ægæ Ægæus*: ab *Ægææ* triſſyllabo, *Ægæates* formari: quod prima editio Taciti & mſ. Mediceus religioſe ſervant. Triſſyllabum vocabulum *Ægææ* Eſt hoc oppidum in Æolide. Plutarchus in Themiſtocle pag. 226. Ed. Steph. ἔφυγεν εἰς Αἰγὰς Αἰολικὸν πολισμάτιον: *Ægas Æolicum oppidulum fugit.* Legendum Αἰγαίας. Ceterum quia Stephanus Græcus corrumpitur per Latinam verſionem, volui hoc demonſtrare: Αἰγαὶ πολλαὶ, πόλις Κιλικίας, Μακεδονίας, ἥτις καὶ μηλοβότειρα ἐλέγετο τῆς Θερμαικησίων χερρονήσου. καὶ ἡ ἐν Μυρρίνῃ ἐν τῇ Αἰολίδι. Poſtrema vertit Berkelius: *in Myrrhina, in Æolide*, & omittit καὶ. Pinedo vertit: *Eſt & alia in Myrrhina, & in Æolide.* Atqui Stephanus unam urbem demonſtrat: Καὶ ἡ ἐν Μυρίνῃ ἐν τῇ Αἰολίδι. Verto; *Et illa apud Myrinam in Æolide.* Holſtenius: *ſcribe* Μυρίνῃ & adfert locum inſignem ex Galeno, unde probat hanc civitatem proximam fuiſſe Myrinæ. ἐν pro *apud*. Evang. Joannis 19, 41. Ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος: *Erat apud locum ubi crucifixus eſt, hortus.*

CAPUT XXXIII.

Hierocaesarea *urbs Lydiæ, cujus varii quoque reperiuntur nummi.*

H. . . . . AESAREA] Inde recte Buliſonius emendat HIEROCAESAREA. Non Apollinis magis oraculum verum quam hoc eſt: tolloque manum. Homo qui cernitur tunicatus, habet caput turritum. Civitas eſt Lydiæ. Taeitus II. Annal. Cap. XLVII. de hoc ipſo terræ motu. *Et Hierocæſaream, Myrinam, Cymen, Tmolum levari idem in tempus tributis, mittique ex ſenatu placuit.* III. Annal. Cap. LXII. *Altius Hierocæſarienſes expoſuere, Perſicam apud ſe Dianam, delubrum rege Cyro dicatum, & memorabantur Perpernæ, Iſaurici, multaque alia imperatorum nomina, qui non modo templo, ſed duobus millibus paſſuum eandem ſanctitatem tribuerunt.* Quem locum illuſtrat Lipſius. Pauſanias notat in Eliacorum I. *Sunt Lydis qui Perſici cognominantur, templa in Hierocæſarea opido, & Hypæpis. In utroque templo ædicula ſive cella eſt, cum aris: ſuper his cinis, eoque ingreſſus ſacerdos ſive magus* (ad magicam enim Pauſanias hoc miraculum refert) tiara caput velatus, foco arida ligna imponit: *& Deum neſcio*

quem

quem barbarico ſermone (Perſico opinor) *invocans, ubi deſiit, ſtatim e lignis ſponte puriſſima flamma emicat & adſurgit.* Id ſe vidiſſe Pauſanias teſtatur: & non dubie hinc templo religio, & jus mox Aſyli. Euſebius & Nicephorus Calliſtus habent idem omnino nomen, quod Marmorea Baſis demonſtrat, in quo lubet gratari Marmori & bonis Auctoribus, quod tam fideliter conſpirent. Habet Seguinus nummum ΙΕΡΟΚΑΙCΑΡΕΩΝ. Plures nummos HIEROCAESARIENSIUM profert Harduinus.

Hoc ὁδοιπόριον poſt ſecundam in Italia peregrinationem & Ampliſſimorum Virorum erudita conſortia Vincentii Coronelli Summi Venetorum Geographi, nec non poſt Celeberrimi & Amæniſſimi Joannis Ciampini Academiam Romæ, ut & Spectatiſſimi & Graviſſimi Prioris Domenici Antonii Galdolphi Genuæ, aliorumque Clariſſimorum hominum Humanitates, ad quos Mœcenas Magliabeecquius per Italiam perque Germaniam commendatitias dederat, quas tamquam Deum hoſpitalem ac teſſeram circumferebam, apparavi, ad quod invitem rerum & litterarum amantes: non velut Phineus Argonautas invitavit, ut eorum auxilio cibum, quem Jovis canes auferebant, ipſe caperet & in os ingereret: nullos enim tales novi, aut mihi rem cum illis fuiſſe memini, ſed ut ingeminem,

Καινὸς Ἑρμῆς, mecumque ingenuarum deliciarum muria condimentiſque florentem Marmoream Baſim luſtrare velint, & ut ipſe ſine ullius fraude per has epulas inſatiabilis paſco, ita aliis liberali & aperta manu porrigo cœnam, quæ carpendo augebitur, & nunc vix ad ſecundas tertiaſve menſas pervenit: exſpectoque ab aliorum eruditione cis & trans Alpes, ut ſeras epidipnidas inſtruere dignentur.

Baſim Marmoream cum ſtatuis urbium curavi exprimere juxta exemplum Buliſonii qui illud ex ipſo marmore depinxit. Formam Coloſſi integram, quæ adjuncta eſt titulo libri, repoſui ex publicis monumentis: hoc eſt, corpus Tiberii ſedentis ex nummis cum inſcriptione, CIVITATIBUS. ASIAE. RESTITUTIS: & baſim huic idoneam & convenientem ita deſtinavi, ut non putem, ad ullam aliam ſtatuam magis decore referri poſſe hanc Marmoream Baſim, cujus hiſtoriæ defendendæ gratia hanc telam pertexui: quod ſi fruſtra fuerim, ſpero me peregrinationis ſtudium & voluntatem æquis rerum arbitris probaviſſe.

FINIS.

IN-

INDEX AUCTORUM.

Amaſæus 30.
Angelonus (Franciſcus) *reprehenditur* 55, 148.
Apollonius Grammaticus 18, 19, 28.
Appianus 156.
Athenæus 94, 116, 129, 155, 177.
Auguſtinus (Antonius) 94, 95, 96.
—— *Leonardus* 234.
Aurelius 173.
Baronius (Cæſar) 54.
Becmannus 63.
Biragus (Comes Mediobarbus) 23, 36, 42, 45, 148, 149.
Boeclerus (Jo. Henricus.) *arguitur* 8.
Boiſſardus 24.
Bulifonius (Antonius) 1, 10, 17, 57, 180, 186.
Caſius Cardinalis 15.
Callimachus 158, 162.
Calliſtus (Nicephorus) 44, 51, 60, 147, 178, 182. *Cal-*

INDEX AUCTORUM.

Calviſius (Sethus) *reprehenditur* 53, 89, 144.
Cantelmus (Jacobus) 2.
Capitolinus 74.
Caſaubonus (Iſaacus) 8, 32, 37, 65, 116, 136.
Cato 44.
Catullus 93.
Cenſorinus 89.
Chimentellius 23.
Chriſtophorus (Hyacinthus) 85.
Cicero 45, 64, 66, 68, 139, 145, 152, 153, 169.
Columella (L. Junius) *quo anno ſcripſerit* 88.
Contius (Antonius) 94, 95.
Cuſpinianus 46: *reprehenditur* 53, 75.
Dion Caſſius 20, 25, 30, 39, 59, 61, 62, 68, 76, 83, 87, 90, 101, 103, 161, 163.
Dionyſius Halicarnaſſæus 83.
Donius (Jo. Baptiſta) 73.
Ducæus (Fronto) *reprehenditur* 54, 146, 175.
Ennius 70.

Eu-

Euſebius 42, 46, 47, 51, 103, 144,
Euſtathius in Dionyſium 154, 155, 161.
Eutropius 35, 73.
Faber (Baſilius) 174.
Faber (Petrus) 159, 160.
Fabrottus (Annibal) 94, 95, 96.
Falconerius (Octavius) *arguitur* 31.
Feſtus 16, 65, 95.
Florus 67, 71.
Freinshemius (Johannes) *refutatur* 130.
Fromondus (Libertus) 54.
Gallandus (Abr.) 137.
Gellius (Aulus) 98, 179.
Glandorpius 88.
Gloſſarium vetus 95.
Goltzius 26, 168.
Gorlæus (Abrahamus) 18, 164.
Gothofredus (Dionyſius) 96, 168.
Grævius (Jo. Georgius) 74.
Gronovius (Jacobus) 86, 91, 142.
——— *Jo. Fredericus* 28, 63.
Haloander improbatur 82.
Harduinus (Joannes) *reprehenditur* 42,

42, 44, 139, 151, 176.
Hemelarius ſive Rubenius 19, 28.
Herodianus 8.
Herodotus 15, 16, 133, 140, 154, 166, 180.
Heſychius 14.
Hieronymus 40, 42, 48.
Holſtenius (Lucas) 140, 168, 183.
Homerus 9.
Horatius (Flaccus) 146.
Hyginus 14.
Jeremias Propheta 115.
Inſcriptiones Gruteri 72, 84, 88.
Inſtitutiones Juris 98.
S. Joannes 166, 170, 183.
Joſephus (Flavius) 14, 98, 131.
Juſtinus 93, 150.
Lampridius 9.
Leunclavius (Joannes) 135.
Lipſius (Juſtus) 51, 54, 144, 184.
Livius (Titus) 86, 87, 93, 115, 143, 145. *emendatur* 91.
S. Lucas 45, 31.
Lucianus 128.
S. Matthæus 97.
Magliabecquius (Antonius) 85, 131, 179, 185.

Mar-

INDEX AUCTORUM.

Martinius (*Matt.*) 64.
Mela 137; 167.
Meurſius (Johannes) *infeliciter aggreditur Phlegontem* 26, 27, 65.
Montfauçon (Bernardus) 10, 30,
Nardinus (Famianus) 32, 80, 164.
Noriſius (Henricus) 35.
Occo (Adolphus) 23.
Oroſius (Paulus) 54, 57, *emendatur* 60.
Ovidius 63, 65, 68, 69, 115.
Oyſelius 149.
Pandectæ 82, 83, 92, 168.
Panvinius (Onuphrius) 32.
Pauſanias 12, 15, 30, 31, 45, 69, 168, 184.
Pedianus (Aſconius) 79.
Petitus (Samuel) 93, 66.
Petronius 115.
Phlegon (Trallianus) 4, 28. *æqualis Suetonio* 32, 60.
Plautus 97.
Plinius 5, 15, 32, 113, 128, 139, 143, 155, 166, 167, 172, 177, 181.
Plutarchus 156.

Po-

Politianus (Angelus) 9.
Polyænus 141.
Polybius 142, 181.
Porta (Hugo) 95, 96.
Ptolomæus 143, 175, 177.
Robigius(Juſt. Reinh.) 63.
Rupertus 73.
Rycquius (Juſtus) 164,166.
Salluſtius 44, 153.
Salmaſius 154.
Scaliger (Joſephus) 17, 18, 49, 50, 51, 63, 126, 146, 160, 171, 178, 180, 182.
——— (Julius) 110.
Scholiaſtes Dionyſii 123.
Scylax 122, 182.
Seguinus 134.
Seneca 57, 145, 147.
——— *Tragicus* 134.
Servius 7, 67, 94.
Smetius (Joannes) 151.
Solinus 154.
Sponius (Jacobus) 124, 138, 157, 169.
Stephanus (Carolus) 125.
Stephanus Gr. (Byzantinus) 121, 135, 140, 144, 150, 171, 183.

Ste-

INDEX AUCTORUM.

Stephanus (Henricus) 9.
Strabo 7, 14, 15, 22, 30, 59, 113, 116. 117, 121, 128, 139, 142, 145, 159, 167, 176, 181. *emendatur* 57, & 58
Suetonius 19, 20, 30, 39, 61, 65, 70, 74, 75, 76, 83, 86, 89, 90.
Sylburgius (Fridericus) 30.
Tacitus 20, 25, 39, 40, 45, 62, 76, 77, 78, 87, 90, 182, 184.
Taurellius 95, 96.
Terentius 95.
Theophilus 92.
Torrentius (Levinus) 41, 53.
Tournefort (Pitton) 170.
Triſtanus 20, 28, 41, 134, 140, 151.
Turſellinus (Horatius) 41.
Valeſius (Henricus) 36.
Valla (Laurentius) 135.
Varro 133, 154.
Vellejus Paterculus 57, 136.
Virgilius 67, 127, 177.
Voſſius (Gerardus Joannes) 28.
Vulcanius (Bonaventura) 30, 158.

INDEX AUCTORUM.

Whelerus (Georgius) 13, 123.
Wouwerius 108.
Xenophon 94, 135, 139, 165.
Xylander 22, 24, 27, 118, 136, 145, 164, 176.

INDEX
RERUM & VERBORUM.

A.

Achates *regius* pag. 15
Adoleſcentia *annis* xxx. *impletur.* 89
AEGAEAE. 179
Ægaeates. 183
Ægira. 144
Ægium. 144
Amphyctionum *Concilium.* 45
Annus & *menſis, quo erectus eſt coloſſus.* 79
APOLLONIDEA *quam plurimis recentibus viris eruditis ignorata: unde veteres auctores emendatione indigent.* 170
Apud, *idem quod,* in 144
Arcus *Tiberii ex uno & ſolo Suetonio defenditur ab viris eximiis.* 32
Aſia *Minor erat provincia proconſulis, non legati.* 103
Aſiani *utuntur lingua Græca.* 24
AVGVSTALES *ſunt ſacerdotes, qui dedicarunt coloſſum* 82, 86. *inſtituti a Tiberio* Gr. Θιασῶται. 87
Augur. 65
AVGVSTVM σεβαστὸν & *quaſi* ἅγιον 68
Avicuros. 65

B.

Bacchi *feſtum a nudis celebratur.* 134
Baſis *continet titulos ſtatuæ* 6. & *ſeq.*

Baſis *Coloſſi Tiberii ſuperficies.* 13
—— *altitudo.* 3
—— *coloſſi Cereris Eleuſiniæ.* 13
Bonaſum *animal.* 151
Βρέτεα. 166

C.

Callimachus *ſtatuarius.* 12
Capua *jugiter ſita Vulturno fluvio.* 30
Caput *bovis terræ fertilitas.* 150
Caput *Tiberii laureatum.* 20
Caput *Veſtæ non eſt virile ſed muliebre.* 19
CIBYRA. 44, 149
Civitates *Aſiæ reſtituit Tiberius.* 21
Claudius *Cæſar fuit Auguſtalis.* 88
Columna *Cochles Trajani expreſſa nummo ante ſex annos quam ponebatur.* 37
Concilium *Amphictyonum.* 45
Conſulatus *quinque geſſit Tiberius.* 76
Cubitus πῆχυς *ſeſquipes.* 16
CYME *Gr.* Κύμη *perpaucis cognita.* 135

D.

Δὲ *pro*, nam. 9
Δῆμος populus, *non* plebs. 92
Diana *Tmolia.* 129
—— *Epheſia.* 158

E.

Ἐκεῖθεν, eo, illuc, *ad locum.* 176
Ἐν apud *non* in. 183

EPHE-

EPHESOS *prima urbs Aſiæ ante alias civitates* 34. *Habitatio proconſulis Aſiæ* 167 *prima metropolis Aſiæ* 169. *Hodie cadaver urbis.* ibidem.
Ἐπὶ λίαν διχεσθαι. 96
Ἐφεξῆς, jugiter, conjunctim, continua ſerie. 30

F.

Flamma *ardens.* 155
Forum *Julii Cæſaris.* 25
Θιασῶται *Auguſtales.* 95

H.

Haſta *Cibyratica.* 141
HIERO-CAESAREA. 184
Hircus *immolatur Baccho.* 133
HYRCANIA *urbs Lydiæ.* 175

I.

Ἱερῶν ὀργίων. 93
In *pro* inter. 91
Imperatoris *cognomen*, *non prænomen aſſumpſit Tiberius.* 70
Inſcriptio *Baſis.* 4
Jupiter *Olympius Phidiæ.* 14

L.

Longitudo *Baſis a tergo videtur quattuor civitatibus & non ſex ab initio deſtinata fuiſſe.* 37

M.

Mactare. 71
Mactos. 71
Magmentum. 71
MAGNESIA ad Sipylum. 115
——— *quot inquilinos nunc habet.* 120
Modeſtia *Germanici Cæſaris.* 104
MOSTENE. 177
MYRINA. 150
Murus *ex oſſibus humanis ſtructus.* 124

N.

Nummi *tres Tiberii de coloſſo ſtati ante multos annos, quam coloſſus factus fuit.* 33, 44
Nummus *aureus Triumphalis Mediceus ſtatus ante quindecim annos, quam triumphus actus fuit.* 35
Nummus *Trajani de columna Cochlide percuſſus ante ſex annos quam columna erecta fuit.* 37
Νῦν, Νεωςὶ, nunc, nuper *labentem annum notant.* 37

O.

Ὄργια *cerimoniæ.* 93

P.

Παρέςησαν adſtantes fecerunt, prope ſtiterunt: *non* ſubjunxerunt. 31
Phœcaſia. 156
PHILADELPHEA 59, 121. *in qua urbe octo millia incolarum.* 124

Po-

Populus *pro urbe.* 177
Præda, *id eſt, res in præda capta.* 97
Puteoli *erant colonia & municipium.* 100

Q.

QVADRAGESIMA. REMISSA *ex uno nummo adſeritur a Caſaubono.* 32
Quintus *frater M. T. Ciceronis proconſul Aſiæ.* 174

R.

RESPVBLICA, *id eſt, ærarium populi, & Tiberius Cæſar, qui dominus ærarii* 100. *Sic Dio narrat Trajanum feciſſe columnam Cochlidem: at Romæ in Baſi* SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS. 105

S.

Sacræ *res.* 82
SARDES *prima & princeps civitatium Lydiæ* 110. *ſecunda poſt Babylonem* 112. *Hodierna miſeria hujus tantæ & tam opulentæ civitatis.* 114
Σεισμὸς *pro* σεισμοῖς *&* σεισμοὶ *pro* σεισμός. 44
Signa *in ſuperficie Baſis.* 11
Smyrnæi. 149
Spicæ *& papavera indicant terræ fertilitatem.* 155
Statua *equeſtris M. Antonini Imp.* 103
Supplices *tendere manus.* 115

TEM-

INDEX RERUM & VERBORUM.

T.

TEMNOS 137. *colebat Æſculapium* 159
Templum *Veneris Genetricis ab J. Cæſare factum, & quæ hodierna facies.* 25
TMOLVS *urbs.* 125
ΤΜΩΛΕΙΤΩΝ *nummus.* 129

V.

Venus *Genetrix fautrix domus & Familiæ Juliæ.* 21

F I N I S.

E R R A T A.

pag. 14. lin. 7. *animo corpore*: lege, *animo & corpore.*
pag. 21. lin. 28. *Vieus.* lege *Vicus.*
pag. 22. lin. 28. *ſuperius demonſtravi.* lege *inferius demonſtrabo.*
pag. 24. lin. 27. ΤΕΔΩΝΗΣΑΝΤΙ. lege ΤΕΛΩΝΗΣΑΝΤΙ:
pag. 37. lin. 27. Νιῶ Νηϛὶ. lege Νῦν, νεωϛὶ ibidem: *auro.* lege *anno.*
pag. 46. lin. 10. ϑ). lege δὲ.
pag. 98. lin. 25. Et Lib. XLII. lege Et Livius Lib. XLII.
pag. 146. lin. 24. Sctligeri. lege Scaligeri.